

PM

825

REVISTA

CERCULUI JURIDIC BĂNĂȚEAN

PREȘEDINTELE CERCULUI

Dr. ALEX. MARTA

PRIMPREȘEDINTELE CURȚII DE APEL TIMIȘOARA

DREPT ȘI ADMINISTRAȚIE

Președintele Comitetului de redacție:

GH. PAVELESCU

Președintele secției III-a a Curții de apel

Prim-Redactor:

VASILE M. THEODORESCU

Primpreședintele Trib. Timiș-Torontal

Secretari permanenți de redacție:

EUGEN GR. DABIJA

Jude-președinte la Trib. Timiș-Tor.

Dr. PETRE BUDESCU

Jude-ajutor al Judec. Oc. I. Urb.
Timișoara

Director:

Dr. GH. LABONȚIU

Consilier al Curții de apel

EUGEN FENEȘAN

procuror de secție la Trib. Timiș-Tor.

Apare în fiecare luni

Abonamente:

Pentru membrii cercului	pe an:	200 Lei
Pentru instanțele judecătorești	" "	300 "
Pentru cei ce nu sunt membri ai Cercului	" "	480 "
Pentru Autorități, Bănci, Societăți	" "	700 "
Pentru Străinătate	" "	1000 "

Redacția: Timișoara I, Palatul Dicasterial, etaj II, cam. 47

(Cabinetul Prim-Președintelui Tribunalului)

Administrația: Timișoara I, Piața Unirii N.

(Biroul Ofi. avocat Dr. Ioan Doboșan)

„Tipografia Românească”
Timișoara

40.—

CERCUL JURIDIC BĂNĂȚEAN

recunoscut persoană juridică prin Sent. Trib. Timiș-Torontal S. I cu Nr. 243/1932.

Taxa de înscriere 10 lei (odată pentru totdeauna). Cotizație 10 lei lunar, adică 120 lei pe an.

COMITETUL DE REDACȚIE:

N. BARBAT, Dr. ȘTEFAN ISACU, Maior Dr. A. BUNDRĂ, magistrați: Dr. I. ȚENCHEA, Dr. EMIL BOTIȘ, Dr. ROMULUS MICLEA avocați.

COLABORATORI PRINCIPALI D-NII:

AL. ALEXANDRESCU
Judecător de instrucție la Trib. Arad.

NICOLAE ALEXANDRESCU
Judecător de ședință la Trib. T.-T.

MARIUS SABIN ANASTASESCU
Procuror preș. la Trib. T.-Tor.

MIRCEA ANTONINI
Președintele Trib. Caransebeș.

Dr. IOAN BECKER
avocat Timișoara.

ADRIAN BRUDARIU
avocat Timișoara.

VASILE BUTUREANU
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

LAURENȚIU BOTOȘ
Jude-supleant la Trib. Maramureș.

VASILE CALINESCU
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

EUGEN CHIOVSCHI
Judecător de ședință la Trib. T.-Tor.

AL. ST. CONSTANTINESCU
Președinte de secție la Trib. T.-Tor.

SCARLAT CONSTANTINESCU
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

Dr. IOAN COSTA
Judecător de șed. la Trib. Arad.

NICOLAE CRĂCIUNESCU
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

EUGEN DECUSARA
Directorul statisticej judiciare M. Just.

Dr. TEODOR DIACONESCU
procuror de secție la Trib. Sibiu.

EMIL DIMITRESCU
Preș. sec. I-a a C. de Ap. T-șoara.

VASILE M. DIMITRIU
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

CONTANTIN DOBOS.
Cons. la C. de Ap. din Oradea.

G. P. DOCAN
Cons. la C. de Ap. din București.

VINTILA DONGOROZ
Doctor în Drept, Conf. Univ. avocat.

D. ST. DUMITRESCU
Prim-președintele Trib. Căraș.

Dr. IOSIF E. FARCHESCU
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

NICOLAE GEORGEAN
Pres. de sec. la C. de Ap. București.

VICTOR GODEANU
avocat București.

ALEXANDRU GH. GREFIENS
Prim-Pres. Trib. Târnava-Mare.

Dr. ILIE GROPSIANU
jude-consilier Trib. Timiș-Torontal.

D. IANCULESCU
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

Dr. N. IOANOVICI
Prim-Pres. al Curții Adm. Timiș.

VICTOR D. IONESCU
Judecător la Judecătoria mixtă Blăj.

MIHAIL KUȘNIRIUK
Judec.-șef al Jud. de Muncă T-șoara.

GHEORGHE LAMBRINO
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

GRIGORE LAHOVARY
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

ILIE LUNGULESCU
Proc. Gen. la C. de Ap. din T-șoara.

NICOLAE V. MANDRU
Judecător-preș. la Trib. Arad.

FILIP MIHAILESCU
Magistrat asist. la Inalta C. de Cas.

SABIN MOLDOVAN
Președinte de sec. la Trib. Arad.

Dr. IOAN MOTOC
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

VIRGIL MURGESCUI
Judecător la Judecătoria mixtă Arad.

MIHAI GH. MUȘĂTESCU
judecător-preș. la Judecătoria Deta.

IOAN NEDELESCU
avocat și publicist București.

NICOLAE NICOLESCU
Procuror la C. de Ap. din Timișoara.

Dr. EUSEBIU NICORESCU
avocat Timișoara.

Dr. GHEORGHE OPREA
avocat Timișoara.

ROMULUS OREZEANU
Prim-Președintele Trib. Arad.

MARIN PARVULESCU
judecător de ședință la Trib. Sibiu.

NICOLAE PAVELESCU
Magistrat asist. la Inalta C. de Cas.

IOAN N. PERIETIANU
Preș. sec. II-a a C. de Ap. T-șoara.

EUGEN PETIT
Cons. la In. C. de Cas. și Justiție.

Dr. GEORGIU PLOPU
Preș. on. la In. C. de Cas. și Justiție.

PETRE V. POPESCU
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

IOAN D. POPESCU
consilier la C. de Apel Timișoara.

VICTOR C. POPESCU
Președinte de secție la Trib. Bihor.

PETRE POPESCU
Prim magistrat asist. la In. C. de C.

AL. POPARLAN
Magistrat asist. la In. C. de Cas.

IOAN POPIȘTIU
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

Dr. NESTOR PORUMB
avocat Timișoara.

ANDREI RADULESCU
Cons. la Inalta C. de Cas. și Just.

CONST. GH. RĂTESCU
Preș. In. C. de Cas. și Just. s. II.

Dr. ION RUSALIN
judec. la Jud. rur. Sănnicolaul mare

DIMITRIE SAFIRESCU
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

CONST. SOTIRESCU
Consilier la Curtea de Apel T-șoara.

TIBERIU TRANDABURIU
Magistrat asist. la In. C. de Cas.

Dr. DIMITRIE VASCAN
Medic legist al Trib. Timiș-Tor.

FLOREA VASILIU
Judecător-cons. la Tribunalul Sibiu.

IOAN VLADUȚA
Magistrat asist. la In. C. de Cas.

Recunoștiință

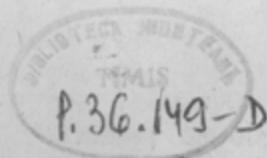
În neputință materială de a mulțumi tuturor acelor, valoroși fruntași ai vieții noastre juridice, cari în numărul trecut al acestei Reviste, l'au omagiat pentru împlinirea a 80 ani de fericită și pilduitoare existență, veneratul și ilustrul Maestru Dr. GEORGIU PLOPU, ne încredințează onoarea de a tâlmăci, tuturor acestora — din cuvintele căroră a înțeles, cu emoțiune, nu numai sentimentele lor de grațitudine și admirație, dar și în deosebi cultul, ce încă, spre cinstea și norocul nației românești, se poartă muncii curagioase, constructive, neobosite și nedesarmate — caldele și profunde sale mulțumiri.

La rândul-ne, prindem acest prilej pentru ca în numele Comitetului de Conducere al Cercului Juridic Bănățean — în activitatea căruia, permanent obiectiv este, cinstirea muncii românești, precum și deopotrivă readucerea în actualitate a vrednicilor înaintași, cu opera căroră, chiar în contra noilor curente egocentriste, ținem, și trebuie, să ne mândrim — să aducem, tuturor iluștrilor noștri colaboratori din numărul trecut, prinosul întregii noastre grațitudini, cu atâ mai fără de sfârșit, cu cât prin înțelegerea și fapta lor, am putut săvârși un act de profundă dreptate, și în care elementul protocol, nu a apărut decât ca o norocoasă coincidență.

Ajutându-ne, așa dar, să preamărim erudițiunea, — pasiunea profesională, — avântul mereu tânăr pentru adevăr, frumos și bine, — generozitatea și, din multe puncte de vedere, eroismul, veneratului Maestru Dr. GEORGIU PLOPU, străluciții noștrii colaboratori ne-au dat puțința să respirăm și un alt aer decât acela al cotidianului apăsător și au bine meritat astfel, nu numai dela noi, dar dela întreaga țară.

Iată de ce le adresăm toată recunoștiința noastră.

COMITETUL DE REDACȚIE.

DOCTRINĂ, INFORMAȚIUNI, RECENZII ETC.

GALERIA MARILOR DISPARUȚI.

Dr. Aurel Maniu

(1833—1894)

Fiu de preot, născut în Lugoj, era de viță nobilă, dar nu s'a folosit de acest prerogativ. După ce a câștigat gradul academic de doctor în drept, — tezele sale de doctorat producând admirarea talentului și cunoștințelor sale, — pe la anul 1859, numai decât a fost numit notar public ces. reg. în Lugoj, mai apoi la începutul erei constituționale viconotar și protonotar al comitatului Caraș. „Determinațiunea“ congregației din Septembrie 1861, referitoare la folosirea limbei române în comitat, este elaboratul său și al protonotariului Aloisiu Vlad de Seliște. La instalația fericitului Emanuil Gozdu de comite suprem al Carașului, poporul însuflețit i-a dat o serenadă grandioasă, cu care ocaziune dr. Aurel Maniu a ținut vorbirea festivă. „Atunci am auzit dela dânsul — zice Ilie Trăilă, povestitorul acestor date biografice — ce însemnătate are tricolorul românesc: roșul simbolizează jertfa de sânge, iar galbenul și vântul (albastru) datorința românului de a trece prin foc și prin apă...“.

Dr. Aurel Maniu a fost un timp, pe la 1861, avocat în Lugoj, în mai multe rânduri deputat al cercului Făget și ca atare s'a distins în calitate de notar al clubului parlamentar român

la redigiera proiectului de lege al naționalităților și în parlament — prin discursurile sale bine chibzuite. Și fiindcă era tânăr, colegii îi ziceau „Copilu' Bănățului“.

Deja în primele ședințe ale parlamentului, el ia parte la discuția asupra verificărei deputaților naționali Vinčențiu Babeș și Ioan Popovici, iar în ședința din 7 Iunie 1861 el zicea: „Poporul român a fost expus de secole celor mai mari asupriri în patria aceasta atât politicește, cât și bisericește. Limba i-a fost eliminată și din bisericele și școalele sale, ba chiar și arhieriei săi erau luați dintre străini. Și totuși, în contra tuturor acestora, a fost în stare să-și conserveze limba și obiceiurile cu atâta fidelitate, încât acelea și-au păstrat până astăzi originea lor română, — o împrejurare care poate fi atribuită numai alipirii românului la naționalitatea

sa“. (Aprobări). „Când noi deputații de naștere români și aleși de alegători români, ne ridicăm glasul în chestia națională, nu facem alta decât talmăcim sentimentele poporului nostru, dorințele sale și pretensiunile sale“ (Teodor V. Păcățian: Cartea de Aur vol. II. pag. 313—314 și 370—371 apoi 385—387).

Apărând cu vrednicie drepturile bisericeii

noastre naționale, în ședința parlamentului ungar de la 8 Maiu 1868 el zicea: „Atunci când ministeriul și parlamentul voește să asigure prin proiectul de lege de pe tapet drepturile, cari pe baza canoanelor compet bisericeii, nu a fost și nu poate fi altul scopul, decât de a face dreptate. Și tocmai pentru că deduc din acest proiect de lege, că scopul principal a fost să se dea expresiune dreptății, sunt dator, fiindcă amăsurat ocupațiunei mele cunosc bine această chestie, etc.” (op. cit. vol. IV. pag. 243).

Cumpătat la vorbă și înțelept în toate faptele sale i-l mai vedem odată cuvântând în ședința dela 28 Nov. 1868 la discuția asupra legii de naționalități: „Mărturisesc, că dacă n'ași afla de necesară expunerea părerilor mele în jurul acestui obiect de mare importanță, n'ași reclama prețioasa atențiune a onoratei case, acum în ziua a cincia a discuției, când paciența on. case, a scăzut cu desăvârșire, dar fiindcă sunt dator cu aceste mie însu-mi, etc.” (op. cit. 727).

La 1870 a fost numit consilier la tabla reg. în Pesta, dar nu a ocupat acest post, ci a fost trimis în misiuni diplomatice din partea guvernului ungar. La anul 1875 districtele Oravița și Sasca au avut norocul să-l primească de notar public, post ce l-a ocupat până la moarte. Și azi poporul din valea Carașului confundă numele de „notar public” cu cel de „Maniu”.

Caracter viu și curajos, dr. Aurel Maniu pe la începutul erei constituționale a purtat lupte energice pentru drepturile noastre naționale și bisericești. Avea și mult spirit de întreprindere; la îndemnul generalului Thür, cu care era în intimă prietenie, a elaborat mai multe proiecte de întreprinderi industriale în Vechiul Regat și după cum arată scrisorile rămase dela dânsul, — cari acum se află depozitate în muzeul național din Sibiu, — a scris polemici bine alcătuite, prin jurnale și corespondențe politice — purtate cu ministrul Horvath, — în interesul cauzei românești.

„La acțiunile și întreprinderile noastre, — zice Ilie Trăilă — Maniu era motorul spiritual, gata a-și da concursul la toate, căci era prompt și ager la judecată; ajuta pretutindeni cu sfatul și cu banul, dar așa ca nime să nu știe. Era muncitor fără seamăn. Mulți dintre intelectuali noștri de astăzi păstrează cu pietate și recunoștință memoria lui dr. Aurel Maniu, a binefăcătorului lor”. Dr. Aurel Maniu a luat parte activă și la tratativele pentru despărțirea ierarhică a bisericeii noastre de către sârbi, o veche dorință a românilor, cari la 1848 i-a făcut pe româ-

nii bănățenii, conduși de Eftimiu Murgu, să lupte în tabăra lui Kossuth, stând față în față cu sârbii imperialiști. Guvernul ungar a și împlinit atunci cererea Românilor și după memorabila adunare de pe „câmpia libertății” din Lugoj (1848), Ignatie Vuia protopopul Orăviței fu numit episcop la Vârșet, iar Petrovici protopopul Lipovei la Timișoara.

Abia la etatea de 28 ani, dr. Aurel Maniu, purta rolul de conducător politic al românilor bănățeni, ales deputat dietal, notar al sinoadelor și primului congres național bisericesc, delegat și notar al delegațiunei parlamentare în Viena. Fiind numit notar public în Oravița, el și-a dedicat tot restul vieții binelui public bra-vului nostru popor din provincia Oraviței.

Reproducem din revista „Familia” următoarele aprecieri: „Casa lui era deschisă tuturor românilor necăjiți, oropsiți și descurajați..., orice întreprindere națională, politică chiar, nu se urzia, până nu se știa mai dinainte care e „pă-rerea lui Maniu”, sau „a lui Aurel” cum îi mai zicea poporul. Fiind președinte de alegere, iar alegătorii români înfuriindu-se, comandantul oștirea dă ordin să trag foc... — „Cât timp sunt eu președintele alegerii — zise Maniu, numai la ordinul meu îți este permis să te folosești de armă!” Energia și tactul lui a impus comandantului ofițer. (Familia No. 8 pag. 85—86 din 4 Martie 1894).

„Dr. Aurel Maniu era aspru la vorbă, dar de un caracter blând, conciliant, iubitor de dreptate, căutând totdeauna calea mijlocie, calea de aur; condamna lucrurile extravagante, atât în politică cât și în viața practică. Asta mai adeseori a aprobat-o în oficiul său, unde împăca de obicei partidele înverșunate.

Moartea lui a îmbrăcat în doliu întreg Băna-tul și pe toți oamenii de bine.

(Op. cit. p. 86, Encicl. rom. III. 192; ziarul „Progresul” Oravița Mai 15/1907, conf. lui Ilie Trăilă).

Dr. ILIE GROPSIANU

CLASICISM ȘI ROMANTISM JURIDIC.

Viața spirituală a omenirii — în orice domeniu de manifestare am privi-o — pare să fie guvernată, în liniile ei fundamentale și în con-tururile ei generale, de așa numita *lege a acțiunii și reacțiunii*.

Tot ceea ce este dezvoltare prea accentuată într-o direcție își atrage mai apoi dezvoltarea, cel puțin tot cu atâta intențitate, în direcția con-

trară, și nimic din ceea ce este expresie culturală, purtând o anumită pecete și încadrând o anumită concepție, nu se găsește fără a cuprinde în sine implicit și posibilitatea de concepție cu totul diferită.

Acest principiu, care guvernează umanitatea, se integrează de altminteri pe deplin în legea mai largă ce stăpânește firea toată, fire, ce pretutindeni își dovedește prin manifestările ei același adevăr cosmic, că nu există acțiune fără reacția corespunzătoare.

S'a zis: *natura nu face salturi*¹⁾; propoziție exactă poate pentru evoluția biologică a ființelor²⁾. În domeniul vieții spirituale a omului însă, salturi se găsesc, soluții de continuitate abundă, treceri brusce de la un pol la altul pretutindeni în istorie se observă.

Tezaurul de cultură omenească așa dar, doborât cu eforturi de fiecare clipă ale spiritului, nu se prezintă ochilor noștri limpede ca seninul cerului de vară și nici monoton ca întinsul ținuturilor deșerturi.

Ci asemenea ritmului vieții universale ce „în tacte sigure urcă și coboară, se grăbește și întârziează, se unisonizează și se contrapuntează”³⁾, deopotrivă de categoric și fatal, în artă cași în politică, în religie cași în știință, în economie cași în filosofie⁴⁾ cultura umană e contradictorie în desfășurare, e afirmație și negație în manifestare, e lumină și întunecare în mersul ei de succesiune, e înălțare și scoborâre în tendințele

¹⁾ Leibniz, *Nouveaux Essais sur l'entendement humain*, Paris, Flammarion, Cartea IV, 16 p. 422.

²⁾ Firește Leibniz vorbea în această privință ca filozof subjugat ideii de ordine, de finalitate și de ineluctabilă continuitate ce trebuie să domnească în lume: aceasta, pe care el o considera în optimismul său incorijibil „cea mai bună dintre lumile posibile”

Astăzi, contrar aserțiunilor evoluționismului darwinian care socotea variațiunile speciilor ca fruct al unui transformism insensibil datorit selecției naturale și adaptărilor la mediu, astăzi și-a făcut tot mai mult loc teoria contrară, a unui transformism datorit salturilor brusce de la o speță la alta în sensul naturalistului De Vries (*Die Mutationstheorie*) sau în sensul filosofului contemporan Bergson (*L'évolution créatrice*).

Prin urmare nici în domeniul biologic dictonul lui Leibnitz nu se mai menține.

³⁾ Contrapunctul e arta de a compune melodii muzicale pe mai multe părți. A contrapuncta, deci înseamnă, în două cuvinte, a armoniza o bucată muzicală

⁴⁾ V. Părvan, *Idei și forme istorice*, București, 1930 p. 133.

ce o domină, e prelungire firească, nesimțită, normală, a procesului de cauză la efect, dar și salt brusc de la o extremă la alta, fără punctul intermediar care să-i explice integral evoluția și să-i motiveze îndeajuns transformarea.

Și pentru a da o relativă confirmare acestor aserțiuni, credem că nu e fără de folos să luăm câteva exemple din istoria vieții culturale a omenirii, vizând doar evoluția artei sale literare cași evoluția spiritului său filosofic, în această privință. Căci dintrânsele vom putea deduce cât de mult a ținut să asculte, în manifestările sale, mai mult sau mai puțin ritmice, cultura timpurilor, de sus amintita lege a acțiunii și a reacțiunii.

Iată, în literatură, cât de rapid și cât de variat se succed concepțiile: *clasicism, romantism, naturalism, simbolism, intuitionism, cubism, etc.*, fiecare din termenii secunzi reprezentând reacția firească față de termenii primi ai problemei.

Astfel, *clasicismul literar*, care se inspiră în operele sale din elementul universal al omului, — *rațiunea* —, ce-ți dă seninul, lumina, unitatea, măsura, simplitatea, echilibrul, armonia în toate, îi succede *romantismul*, ce se inspiră doar din elementul individual al omului, care e sentimentul, imaginația, elanul, element așa dar ce vizează aspirația multiplă, variată, imensă a sufletului nostru către idealul care totdeauna se urmărește dar nicodată nu se atinge.

De altă parte, artei clasice cu privirile precum am spus îndreptate doar spre universalul senin și armonic al naturii, cași artei romantice, cu privirea doar spre excepționalul magnific al ei, îi succede *naturalismul*, artă ce vrea să reprezinte natura așa cum este, fără reticențe și fără selecțiune, frumoasă sau urâtă, magnifică sau banală, superbă sau meschină, integralizând astfel viața și reprezentând fidel realitatea.

Dar și acestor trei curente literare le-a urmat, ca o reacție firească, *simbolismul*, cel care se servește de cuvinte ca de niște note muzicale, prin aranjamentele căroră, multiple și variate, realitatea (în ce are ea mai esențial, mai intim, mai propriu) va să fie doar sugerată, evocată, simbolizată prin artă și nu reprezentată, căci aceasta este imposibil, cuvântul mort nepuțând prin el însuși reda cu fidelitate esențialul viu și specific al naturii.

În sfârșit, *artei impresioniste*, care reține din lucrurile ce va să le reprezinte doar elementul fugitiv al lor, linia mișcătoare, metamorfoza tonurilor, senzația de moment, pata mobilă de lumină, de umbră și culoare în neîncetata ei schimbare, sau nesfârșita gamă de sentimente

și impresii încercate în fiecare clipă a vieții noastre, îi succede, tot ca o firească reacție, *cubismul*, care la baza artei ca reprezentare a realității pune elementul solid, permanent și ne-schimbător al ei, linia fixă, desenul scheletic, figura geometrică deci, care totdeauna se găsește ca suport al oricărui obiect din natura ce ne înconjoară.

Și dacă din domeniul artei literare trecem în domeniul filosofic, apoi istoria toată ne învață că în această privință curente de gândire s'au alternat cu o deosebită voluptate dela o extremitate la alta, dând astfel o accelerare, mai mult sau mai puțin accentuată, ritmului vieții spirițuale a omenirii, în drumul său de manifestare *dela acțiune la reacțiune și viceversa*.

Iată, în antichitatea clasică, *idealismul platonian* (care pune la baza tuturor lucrurilor sensibile și schimbătoare, deci pieritoare, doar ideea, eternă, perfectă și imuabilă, ca adevărata expresie a realității) succedat de concepția, mai mult sau mai puțin realistă, a lui *Aristot* (care vede în realitate o construcție sintetică făurită din materie și formă): iată, în Evul Mediu, dialectica ascuțită și searbădă a Scolasticii înecată, către ale ei sfârșituri, în misticism; iată raționalismul cartezian din al XVII-lea secol, care descoperă toate adevărurile și dobânda toate cunoștințele prin simpla dar mândra cale a rațiunii, iată-l alternat mai în urmă cu scepticismul lui *Hume* (pentru care totul e enigmă, îndoială, incertitudine, mister) și cu relativismul Kantian (pentru care cunoștințele noastre se reduc doar la lumea dinafară, aparentă și schimbătoare a lucrurilor, — lumea fenomenelor, fără a se atinge de esența lor intimă și ultimă, care rămâne pentru totdeauna ascunsă rațiunii omenestii); iată optimismul lui *Leibniz* alternat mai apoi, cu mulți ani în urmă, de sumbra gândire pesimistă a lui *Schopenhauer*: iată în sfârșit concepția monismului materialist dominant în veacul al XIX-lea, și care reducea totul, — ceea ce se vede cași ceea ce nu se vede, natură moartă cași natură vie, mormoloc sau om, gândire sau emoție, sentiment care înălzește sau senilitate care scânteiază, — la elementul socotit unic al existenței, care e materia, iată această concepție făcând loc, către sfârșitul secolului trecut și în cel de astăzi, concepției dualiste a existenței, bazată pe materie dar și pe realitatea indubitabilă, imaterială și de sine stătătoare a spiritului.

Din această sucintă ochire retrospectiv istorică în domeniul literar cași în cel filosofic, credem deci că s'a putut foarte ușor vedea pe deoparte, cât de impresionant se adegăză spi-

ritul omenesc în manifestările lui legii acțiunii și reacțiunii, pe de alta, la ce formă de ritmică expresie a ajuns evoluția culturală a omenirii în timpul în care noi ne ducem existența.

Ei bine, așa s'au petrecut lucrurile și în chestie de drept. Legea acțiunii și reacțiunii, precum vom vedea mai la vale, s'a impus cu putere — ori cât de lent i-ar fi fost mersul — și în domeniul său.

Mai mult. Asemănarea dintre evoluția concepțiilor literare și cea a concepțiilor juridice în decursul timpului, în această privință, este pentru unii autori așa de mare, că ei nu se sfiesc să boteze curente în care s'a concretizat mersul evolutiv al Dreptului cu etichetele împrumutate curentelor sub care s'a manifestat — în Occident mai ales — literatura europeană.

Printre aceștia se prenumără în prim rând *Louis Bourguès* și *Julien Bonnecase* cari, atât cel dintâiu ⁵⁾ cât și cel din urmă ⁶⁾ observând, examinând și analizând fizionomia filosofico-juridică a Dreptului din ziua de azi, conchid că ea se arată a fi de factură mai mult romantică, spre diferență de Dreptul veacurilor trecute care se înfățișa, și încă atât de strălucit, sub mantie eminamente clasică.

Romantism juridic, iată cu un cuvânt ce înseamnă în genere știința Dreptului astăzi; *clasicism juridic*, iată ceea ce a însemnat aceeași știință altădată.

Dar mai întâiu, spre o mai deplină lămurire a lucrurilor, încă puține cuvinte asupra clasicismului și romantismului în literatură.

Se știe ce e clasicismul: Curentul literar dominant în al XVII secol în Franța și caracterizat mai ales prin importanța quasi-exclusivă ce scriitorii o acordau factorului rațional întru făurirea operii lor de artă.

Punând rațiunea cu toate exigentele și cu toate atributele ei la baza creației artistice, însemnează că aceasta va fi nici mai mult nici mai puțin decât expresia tuturor calităților pe care *omul-literat* sub influențele *omului-filosof* le acordă — într'un moment dat — spiritului, minții, rațiunii noastre.

Care sunt aceste calități ce caracterizează, în concepția clasicilor, rațiunea?

Iată-le: claritatea, simplitatea, universalita-

⁵⁾ Le romantisme juridique, Paris, 1923.

⁶⁾ Science du Droit et Romantisme, Paris, 1923.

tea, ordinea, armonia, seninătatea, măsura, echilibrul și așa mai departe.

Deci, îndatăce o operă de artă întrunește în construcția ei atari note caracteristice, ea, prin însăși acest fapt, va fi definită ca operă clasică.

În ce privește concepția de gândire filosofică, ce stă la baza curentului clasic, se vede numai decât că ea e de esență pur raționalistă.

Descartes e acel care mai mult decât oricare altul a dat prin opera lui ⁷⁾ impuls spre cristalizare curentului literar clasic, pentru că elementele constitutive ale acestui curent se găsesc încadrate aidoma în cele patru faimoase principii de călăuzire a rațiunii întru căutarea adevărului, principii indicate de el în a doua parte a *Discursului asupra metodei* ⁸⁾.

Așa dar clasicism înseamnă în prim rând: rațiune, ordine, claritate, regulă, generalitate.

Se știe deasemenea ce e romantismul: Cu-

⁷⁾ Discours de la méthode suivi des méditations métaphysiques.

⁸⁾ Iată propriile cuvinte ale filosofului în ce privește aceste principii:

.....Precum mulțimea legilor furnizează totdeauna mijloace de scuză pentru ale noastre vicii, astfel că un Stat e cu atât mai bine organizat cu cât are legi mai puține dar strict observate, tot așa în locul marelui număr de precepte pe care ni le pune la îndemână logica întru aflarea adevărului am crezut că sunt suficiente următoarele patru cu condiția însă ca ele să fie totdeauna respectate:

Primul este de a nu primi nici-un lucru ca adevărat până ce nu l'am cunoscut în mod evident ca atare și de a nu accepta ca adevărată nici o judecată până ce ea nu ne apare clar și evident ca atare.

E principiul clarității.

Al doilea este de a divide fie care dificultate în părțile ei cât mai simple pentru a le soluționa astfel cât mai bine.

E principiul simplității.

Al treilea este de a aranja într-o desăvârșită ordine ideile astfel ca în mod natural ele să se desfășure de la cele mai simple la cele mai complicate.

E principiul ordinii.

În sfârșit, **al patrulea** și cel din urmă principiu este acela de a trece apoi într-o generală revistă toate lucrurile, toate operațiunile și toate cunoștințele pentru a fi sigur că n'am omis nimic dintrânsele.

E principiul generalității.

Deci: claritate, simplitate, ordine, generalitate, iată virtuțile rațiunii care definesc, pe cei ce se conduc de ele, ca reprezentanți ai clasicismului în literatură sau în viață.

rentul literar dominant în prima jumătate a veacului al XIX în Franța (pentru că în Anglia și Germania el a luat ființă cu mult mai înainte) și caracterizat mai ales prin importanța quasi exclusivă ce scriitorii o acordau factorului sentimental în făurirea operii lor de artă.

Prin urmare arta romantică, prin însăși fundamentul irațional pe care se sprijină, e tocmai contrariul artei clasice. Ea substitue unității, armoniei, universalității, legii, clarității și simplității clasicismului, multiplicitatea indefinită a aspirațiilor, tendințelor și sentimentelor noastre, substitue așa dar ordinii raționale și regulii generale, — desordinea, haosul, revolta nestăvilită a individualității noastre.

În afară de influențele filosofice streine care de sigur au avut cuvânt de mare greutate în zămislirea curentului romantic, în Franța opera filosofică a unuia ca J. J. Rousseaux, care așa de mult a cântat și libertatea și bunătatea originară și instinctele native ale omului — este evident că a felicitat în mare măsură reacția romantică amintită.

Așa dar romantism înseamnă în prim rând: sentiment, libertate, individualitate, iraționalitate, imaginațiune.

Ei bine, aceleași caractere — ni se spune — care disting în literatură epoca clasică de cea romantică se prezintă și în domeniul iuridic, definind astfel dreptul când ca o disciplină guvernată de principii clasice când ca o disciplină guvernată de principii romantice ⁹⁾.

Pentru J. Bourguès — regalist în convingeri politice — declinul clasicismului juridic și în-

⁹⁾ Pentru că expunerea ce o facem aici privește evoluția dreptului doar în cadrul concepțiilor definite sub numele de clasicism și romantism, credem că nu e fără de folos dacă, spre a preciza mai pregnant diferența dintre aceste noțiuni, ne vom servi de o paralelă între tipul omului clasic și tipul omului romantic.

Și astfel vom spune: Menținându-ne în cadrul normalului și în limitele generalității, bărbatul va să reprezinte **tipul clasic**, fiindcă ceea ce îl caracterizează e rațiunea, reflecția, judecata rece și cugetarea senină; femeia va să reprezinte **tipul romantic**, fiindcă ceea ce o caracterizează e sentimentul, imaginația, visul, fantezia, pretenția totdeauna nesatisfăcută și aspirația mereu reînnoită către mai mult, mai bun, mai înalt, mai excepțional, mai august; copilul în sfârșit va să reprezinte **tipul simbolist**, fiindcă ceea ce îl caracterizează e misterul din calea așteptărilor părinților sau ale Societății, e taina drumurilor de apoi ale vieții sale, necunoscutul dezvoltării sale în vremurile ce vor veni, cu

ceputul romantismului în drept se situează în epoca Revoluției din 1789 — când tradiția monarhică franceză a trebuit să cedeze pasul anarhiei revoluționare ce a născut Republica.

Dela faimoasa declarație a drepturilor omului un cuvânt nedeșăvârșirea prezentă ca simbol al desăvârșirii viitoare.

Aceasta repetăm, în bună logică și în normală desfășurare a lucrurilor.

Pentru că și aici ca și aiurea excepțiile abundă iar anormalul cu putere ține să se afirme.

Adevăratul tip de bărbat clasic însă, luminat de rațiune și neîmpins de patimi, își croște viața oricând doar în cadrul posibilităților de care dispune. El nu aspiră la ceea ce nu poate avea, nu trece dincolo de ceea ce valorează și nu dă niciodată certitudinea prezentului pe nesiguranța viitorului.

Merge încet dar merge sigur, fiindcă nu face azi decât ceea ce a făcut și ieri și nu va face mâine decât ceea ce a făcut și azi.

Clasicul nu cunoaște salturi și nu cunoaște linia strâmbă, fiindcă permanent se conduce după un principiu și niciodată nu se abate dela regulă.

Simplitatea în gesturi, claritatea în concepții, moderația în act, rectitudinea în faptă, armonie și echilibru în viață, iată caracterele personalității sale.

Romanticul e tocmai contrar omului clasic.

El pretinde mai mult decât are drept, cere mai mult decât i se cuvine, aspiră la mai mult decât îi permit puterile.

Avântul, imaginația, saltul, reveria, exagerația, revolta îl caracterizează.

Mănat de sentiment și guvernat de fantezie — elemente prin definiție mereu în schimbare — el nu știe de principii intangibile de care cată să asculte și nici nu se preocupă de vre-o regulă ce ar trebui neîncetat să o respecte.

Piedecă nu cunoaște în cale, forțele și le supraestimează, spațiul îl ignoră, iar timpul n'are pentru romantic nici-o importanță, fiindcă el poate trăi — ca intenționate — un veac într-o clipită.

Oare, pentru a-i se cobori în suflet fericirea, nu cere poetul romantic iubitei sale doar o șoaptă de răspuns o zi din a ei viață, o oară de amor?

De câte ori am așteptat
O șoaptă de răspuns
O zi din viață să-mi fi dat
O zi-mi era deajuns;

O oară să fi fost amici
Să ne iubim cu dor
S'ascult de glasul gurei mici
O oară și să mor.

(Emlinescu. Pe lângă plopii fără soți)

lui se trage tot răul romantic ce bântue așa de grozav de un secol și mai bine știința Dreptului. De aceea în loc ca la baza Dreptului pozitiv să se găsească principii juridice imense de însăși natura rațională — deci universală — a

Romanticii, ca vizionari și revoluționari ce sunt, prezintă pe crainicii vremurilor ce vor veni și pe profeții timpurilor ce n'au sosit încă.

Legea vieții lor e: ori tot ori nimic. Aut Caesar aut nihil.

Cum de cele mai multe ori visul nu și-l poți împlini, ei își doresc, își reclamă, își cerșesc suferința sau chiar moartea. De aci sinuciderile din amor despre care auzim la tot pasul.

Romanticul nu caută în căsătorie banul — acesta e de esență clasic-utilitară, — ci visul, nu caută în iubire interesul ci beatitudinea, nu caută în ființa-i iubită plăcerea ci idealul.

Ci idealul mereu se urmărește dar niciodată nu se atinge. Căci în clipa în care sufletul nostru i-a mângăiat oarecum ființa, el, cași Lohengrin cavaler al Sfântului Graal în poemele scandinave dar și cavaler al dreptății pentru Elsa de Brabant în opera wagneriană, în noaptea neființei atuncea se scufundă.

De aci, și tristețea și chinul și turburarea și sbuciumul și neîncetata frământare a romanticului.

Ei bine, paralela aceasta, prea extinsă poate și prea puțin juridică de sigur, între tipul omului clasic și tipul omului romantic, relevă — credem — destul de pregnant și punctele de diferențiere între dreptul clasic și dreptul romantic.

Când opera juridică se sprijină pe principii relativ generale fondate pe rațiune, când ea respectă căile tradiționale ale dreptului, când ea nu face salturi dela o instituție la alta răsturnând, din impuls revoluționar, totul în cale nici nu părăsește, de dragul noutății, drumurile limpezi pe care a mers până acuma Dreptul pentru a se împotmoli în haos, în imprecizie și în confuzie, când opera juridică deci se prezintă astfel, poate fi denumită ca operă clasică.

Când însă ea se abate dela ceea ce a fost dreptul până acum și, dornică de înnoire, schimbă totul din cuprinsul său, când nu vrea să se supună regulilor tradiționale și nici să asculte de vre-un principiu al rațiunii reci și senine, când se avântă spre reforme fundamentale care să revoluționeze instituțiile și să înlăture toate noțiunile juridice preexistente, când în sfârșit, domnată de impulsurile nestăpânite și de aspirațiile nepotolite ale autorului, țintește — vizionar, imaginativ și fantezist ce e acesta, — la cucerirea absolutului și la realizarea idealului în justiție, atunci firește o atare operă nu poate fi caracterizată decât ca o construcție eminamente romantică.

omului, epigonii regalității în elaborarea s'istemelor de drept s'au referit exclusiv doar la inspirațiuni pur personale și la propozițiuni pur subiective; în locul spiritului de ordine ce a caracterizat altădată tradiția dreptului francez, avem azi spiritul revoluționar care atacă și aruncă toate noțiunile fundamentale ale Dreptului: subiect de drept, proprietate drept, suveranitate, drept subiectiv, personalitate morală, etc.; în locul rațiunii care e claritate, unitate și simplitate, ca instrument de cunoaștere a faptelor juridice avem azi cultul nestăvilit al sentimentului care distruge calmul judecății și eninătatea de gândire și avem atracția frazeologiei pline de confuzie dar goale de sens¹⁰⁾.

Și astfel, cine nu vede transplantat aici în Drept antagonismul celor două curente literare: clasic și romantic?

Pentru *Jul. Bonnecase* însă data până la care se întinde epoca clasică în drept este anul 1880. De la această dată — cu timpul care trece, se scurge și se duce — o revoluție se efectuează în domeniul Dreptului, revoluție care caracterizează tocmai epoca lui romantică de astăzi. Până la 1880 domină în Drept așa numita *Școală exegetică*¹¹⁾ pentru ca de atunci încolo locul acesteia să-l ocupe *Școala zisă științifică*¹²⁾ a dreptului.

Școala Exegezei juridice reprezintă precum am spus clasicismul în Drept, pe când Școala științifică reprezintă în mare parte romantismul în Drept.

De ce? Fiindcă până la 1880 Dreptul s'a manifestat doar în cadrul principiilor clasice așa cum ni le-a definit literatura, pe când de la această dată cuvântul hotărâtor îl au din nou în ce mai mult principiile romantice.

Și astfel, iată în paralelă tabloul sintetic al caracterelor sub care se prezintă din acest punct de vedere atât clasicismul juridic al Școalei exegetice de atunci cât și romantismul juridic al Școalei științifice de astăzi:

Primo: Clasicismul juridic ascultă de o regulă superioară și exterioară individului pe când romantismul juridic, fără a înlătura supunerea la regulile de drept, își făurește el aceste reguli dându-le prin însăși acest fapt, o natură și individuală și subiectivă.

¹⁰⁾ „Haosul, iată caracterul general al celei ce numai în derădere se poate numi știința juridică modernă” *Bourgeois, Le romantisme juridique*. p. 11.

¹¹⁻¹²⁾ Se va vedea mai jos din ce cauză Școala clasică a Dreptului s'a mai numit și Școală exegetică iar cea romantică, Școală științifică.

Secundo: În clasicismul juridic rațiunea — deci realitatea spirituală dinăuntrul nostru — avea cuvântul decisiv.

De aci și unitatea și ordinea și universalitatea Dreptului. În romantismul juridic, sentimentul și realitatea socială dinafara noastră s'au urcat pe primul plan al preocupărilor Școalei științifice. De aci varietatea, haosul, visurile de reformă și tendințele de exagerată socializare — așa zicând — în Drept.

Tertio: Pe când sub era clasică a Școalei exegetice sursa de inspirație și călăuza întru înțelegerea textelor de lege erau reprezentate prin dreptul roman, în era cea nouă a Școalei Științifice apelul la contribuția autorilor contemporani streini este un fapt pe care cel puțin unii dintre romantici nu-l trec cu vederea.

Quarto: În sfârșit, precum în literatura clasică distincția între genurile literare era tranșantă (Odă, satiră, comedie, epopee, tragedie, etc., sunt genuri literare complet distincte unele de altele pentru că întru făurirea lor există reguli speciale pentru fiecare din ele) — tot asemenea și în clasicismul juridic distincția dreptului — în public și privat — era admisă fără discuție.

Astăzi însă, romantismul dominant în Drept tinde tot mai mult să șteargă această distincție unificând genurile juridice respective sub aceeași etichetă negativă: nu există indivizi, nu există voințe, deci nu există nici drepturi ci funcții sociale. Aceasta în Dreptul privat. Nu există State, nu există voințe, deci nu există nici drepturi ci servicii publice. Aceasta în Dreptul public.

Și astfel, iată cum se prezintă, după *J. Bonnecase*, fizionomia juridică sub unghiul de privire clasic sau romantic a celor două Școale dominante în istoria Dreptului francez: Școala exegetică și Școala științifică.

Dacă ne-am întreba cărei cauze se datorește în deosebi impetuoasa revoluție operată mai ales în sec. XX-lea în Drept, apoi răspunsul după acelaș autor¹³⁾ n'ar putea fi decât unul: Ceea ce a contribuit în mare măsură la evoluția juridică în sensul amintit a fost și această tripartită diviziune în care s'a cuprins știința Dreptului în zilele noastre și anume: știința stricto-sensu, tehnica și metoda.

Ce reprezintă fie care din aceste diviziuni ale Dreptului?

Se știe că în concepția Școalei exegetice tot

¹³⁾ *Bonnecase, Science du Droit et Romantisme* Ch. III p. 265 și urm.

dreptul se găsește cuprins în lege. În afară de cadrul riguros al acesteia principiu juridic sau normă de drept n'ai să găsești. De ce? Fiindcă odată ce dreptul își are sursa în rațiune, (ideea de drept fiind înăscută spiritului nostru cași toate celelalte idei, — precum ne-o spune doctrina raționalismului filosofic cu privire la originea cunoștiințelor noastre, doctrină care se găsește la baza clasicismului juridic), — odată ce dar tot dreptul în exclusivul domeniu al rațiunii omenești se află, el foarte ușor a putut fi scoborât de aci în cadrul precis al textelor de lege.

Datorită acestor considerații putem foarte bine spune: Precum în lege nu e mai mult drept ca în rațiune tot așa și invers nici în rațiune nu e mai mult tezaur juridic de cât în lege, fiindcă legea nu e altceva în această concepție decât exprimarea prin literă a principiilor de drept ce se găsesc în rațiune în stare de idee.

De aci cultul legii dus la extrem și chiar până la sanctificare, de aci confuzia permanentă între lege și drept, mai mult, între Codul Napoleon și ființa întreagă a Dreptului și tot de aci excesiva interpretare logico-gramaticală a textelor de lege ce caracterizează așa de pregnant Școala clasică, din care cauză a și fost boțată Școala Exegezei juridice.

Să fie oare exact că dreptul tot care ne guvernează pe noi individ și societate se cuprinde exclusiv în lege? Să fie exact că ea, legea, e aceea care ne conferă toate drepturile și că în absența ei dreptul ar fi și el absent dar, cu apariția ei, ia și el ființă?

Adevărul nu pare să fie acesta, fiindcă realitatea desminte categoric o atare aserțiune.

Legea nu condesează întrânsa și cu atât mai mult nu epuizează tot dreptul. Ea nu e decât unul din izvoarele lui, important, firește, dar nu exclusiv și nici prea bogat izvor juridic. Legea e doar sursa formală așa zicând nu reală a dreptului. Ea **exprimă** dar nu **creiază** sacra virtute a dreptății noastre.

Lucrurile și în chestie de drept se petrec așa dar — folosind noi o comparație — întocmai ca în concepția spiritualismului filosofic ¹⁴⁾.

Precum în această concepție creerul nu creiază ci doar exprimă viața noastră sufletească, el fiind un simplu instrument de manifestare al acesteia, precum pianul nu cre-

iază ci doar exprimă melodia muzicală, el fiind așisderea un simplu instrument de manifestare al acesteia, precum notele ce punctează la un moment dat coala muzicală nu creiază ci simbolizează, sub formă statică, dinamismul multivariat al simfoniei adăpostite întrânsele, tot așa și legea, nu creiază ci exprimă și simbolizează, sub forma rece, fixă și rigidă a textelor ei, inenarabila simfonie a dreptății, totdeauna în mișcare și totdeauna vie, fluidă și caldă, ce domină, frământă și subjugă într-o anumită epocă viața individului și a societății.

Dar precum realitatea sufletească sau realitatea muzicală sunt cu mult mai vaste decât aceea ce atât de puțin ne poate redă mișcarea celulelor cerebrale pentru cea dintâiu sau mișcarea clapelor pianului cași inerția notelor muzicale pentru cea de a doua, tot așa și imensa realitate a dreptății pe pământ, în integrala ei cuprindere și în nemărginita ei splendoare, e cu mult mai vastă și mai incomprelensibilă decât ne-o poate da litera moartă — meschină, infimă și aridă — a textelor de lege.

Și iarăși. După cum nu putem spune că dacă n'ar mai exista creer, n'ar mai exista nici sufletul pe care el doar parțial, în limitele posibilului și necesarului, — prin ale sale mișcări celulare, — îl exprimă și după cum nu putem spune că dacă n'ar mai există pianul sau notele muzicale, n'ar mai exista nici melodiile pe cari cel dintâi le cântă iar cele din urmă le simbolizează, tot așa nu putem spune nici că în lipsa legii ar lipsi și dreptul, în absența textelor ar absentă și dreptul, în inexistența literii scrise inexistent va fi și dreptul, ci doar atât va trebui să zicem că în acest caz dreptul, existent prin el însuși, n'ar mai avea posibilitatea să se exprime pentru alții, precum nici sufletul și nici muzica n'ar mai avea posibilitatea exprimării, absentând instrumentul lor de manifestare, — creerul și pianul.

Prin urmare, legea nu numai că nu creiază dreptul dar nici nu-l exprimă decât parțial și imperfect, după gradul ei de necesitate și de perfecțiune. Ea nu e deci o sursă reală a dreptului, fiindcă nu **din** ea izvorăște el, ci e o sursă formală, fiindcă **prin** ea doar se manifestă, exprimându-se, dreptatea.

Adevăratele surse reale ale regulei de drept sunt altele și anume: elementul experimental dinafara noastră și elementul rațional dinăuntrul nostru. Aceste elemente creiază regula de drept. Elementul experimental repre-

¹⁴⁾ Vezi lucrarea noastră: *Evoluția Dreptului și exegeza legii*. Timișoara, 1934 p. 45—46.

zintat prin datele variabile ale mediului social și ale naturii omenești, iar elementul rațional reprezentat prin principiile de ordine și de comandament ce se găsesc dela natură în spiritul nostru și cărora se supun datele experimentale amintite spre a putea deveni astfel regulă de drept.

Aceste surse reale, în sistemul lui **Fr. Geny**, formează știința stricto-sensu a Dreptului — pe când sursele formale, printre care excelează legea — formează tehnica Dreptului, pentru ca în sistemul lui **Duguit** și **H. de Page**, cele dintâiu să fie definite reguli normative iar cele din urmă oarecum reguli constructive ale Dreptului.

Dar în afară de știința stricto-sensu și de tehnică, evident că în știința Dreptului ca în oricare altă știință trebuie să avem și o metodă. Ea nu e altceva decât mijlocul, drumul, calea de urmat pentru spirit spre a ajunge la dobândirea adevărului juridic.

Ei bine, se vede numai decât, câmpul de atingere, de influență și de apariție a romanticismului juridic e cel limitat mai mult la știința stricto-sensu, fiindcă aceasta, reprezentând adevăratele și realele surse ale Dreptului ce însumează întreaga natură-individuală și socială, materială și spirituală, morală și rațională, experimentală și sentimentală a omului — dă posibilitate fiecărui autor să-și culeagă preferințele întru formularea sistemului său juridic din ori care din aceste elemente constitutive a ființii noastre și a Societății.

Tehnica și metoda vizând nu atât materia dreptului cât mai ales forma de expresie cași drumul de cercetare al adevărului juridic sunt în funcție mai mult de rațiunea discursivă care e una și aceeași pretutindeni la omul de cultură ca și la omul de știință. Ca atare, în acest domeniu romanticul n'are ce căuta, el fiind prin definiție sclav al sentimentului care neîncetat se schimbă și nu rob al rațiunii care relativ aceeași pretutindeni se menține.

Iată dar cum s'ar justifica apariția romanticismului juridic prin însăși diviziunea tripartită ce s'a operat în veacul nostru în știința Dreptului.

Dar dacă altădată Dreptul se scălda doar în apele clasicismului prin însăși faptul că la baza lui, ca sursă creatoare juridică, se găsea doar rațiunea, astăzi, deși valurile vijelioase și tulburi ale romantismului caută să-l înăbușe de-a binelea, totuși Școala clasică numără și ea, chiar

în vremurile contemporane, reprezentanți din cei mai de seamă în Știința Dreptului.

Și astfel — iată după autorul nostru — direcțiunile sub care se înfățișează azi fie un curent fie celălalt:

Clasicismul juridic se manifestă în genere sub eticheta **raționalismului științific**¹⁵⁾ — **Geny**¹⁶⁾, **Bonnecase**¹⁷⁾, etc., — a **sociologismului materialist**¹⁸⁾, — **Duguit**¹⁹⁾, **Page**²⁰⁾, **G. Jèze**²¹⁾, etc., — a **sociologismului metafizic**²²⁾, — **Aug. Comte**²³⁾ și **Durkheim**²⁴⁾.

¹⁵⁾ Concepție care pune sursele dreptului în rațiunea dinăuntru și în experiența dinăuntru noastră.

Or, cu studiul faptelor experimentale se ocupă știința. De aci numele de raționalism științific dat doctrinei juridice care își smuige regula de drept și din rațiune și din experiență (știință).

¹⁶⁾ *Méthode d'interprétation et sources en Droit privé positif* (2 vol.).

Science et technique en Droit privé positif (4 vol.).

¹⁷⁾ *La notion de Droit en France au XIXe siècle*.

¹⁸⁾ Concepție care pune sursa tuturor regulilor de drept în faptele materiale ale realității sociale în care omul își duce existența.

Dreptul, așa dar, n'are nimic rațional și implicit nimic spiritual înrânsul. El vine întreg din afara noastră, din cadrul experienței sensibile, fiind doar expresia fenomenelor juridice din anumit moment a manifestărilor concrete, tangibile și palpabile ale Societății.

De aci numele de sociologism materialist dat acestei doctrine juridice.

¹⁹⁾ *Le droit constitutionnel et la sociologie*; Revue internationale de l'Enseignement 1889.

L'Etat, le Droit objectif et la loi positive 1961.

În aceste lucrări se evidențiază concepția sociologismului materialist a lui **Duguit**, concepție care precum am spus sokoate principiul de drept ca fruct exclusiv al faptelor materiale ale vieții sociale, spre diferență de lucrările anterioare ale acestui autor (*Traité de droit constitutionnel* 1921 Vol. I. p. 48—56) în care cum se va vedea mai la vale dreptul e socotit ca expresie a acestor două sentimente înăscute firii omenești: sentimentul de justiție și sentimentul de socialitate.

Cât de greșită îi era prima concepție și sub ce influențe determinante a luat ea naștere vom avea prilejul să arătăm în altă parte.

²⁰⁾ *De l'interprétation des lois* (2 Vol.).

A se vedea expunerea critică a acestei lucrări în studiul nostru: *Einstein și Dreptul*. Revista Cercului Juridic Bănățean Martie 1936.

²¹⁾ *Les principes généraux du Droit administratif*.

²²⁾ Concepție care cași cea a sociologismului mate-

Romantismul se manifestă în genere sub eticheta **moralismului juridic**, — Ripert²⁵⁾, Renard²⁶⁾, — a **psihologismului juridic**, — Duguit²⁷⁾, — şi a **misticismului juridic** — Lacroix²⁸⁾.

De ce sunt clasici unii şi de ce sunt romantici ceilalţi? Pentru că, zice Bonnet, cei din urmă pun fundamentul Dreptului într-o regulă exterioară lor înşi-le, regulă smulă fie din cadrul raţiunii şi al experienţelor (**raţionalism ştiinţific**), fie din principiul solidarităţii sociale smuls şi el la rândul-i din faptele exterior-materiale ale omului trăind în Societate (**sociologism materialist**), fie în sfârşit din acelaşi principiu al solidarităţii sociale fundat însă pe entitatea unei conştiinţe colective superioară şi distinctă de conştiinţele individuale ale celor ce compun Societatea, — (**sociologism metafizic**).

Şi sunt romantici ceilalţi pentru că ei — contrar clasiceilor — pun fundamentul Dreptului în interiorul lor înşi-le, în principiile juridice de ei create şi deci cu totul dependente de concepţiile personale ce le pot avea la un moment dat în această privinţă. Astfel, moralismul juridic aşează sursa dreptului în morală, care prin natură este individuală; psihologismul juridic în sentiment, iar misticismul juridic în iluzia atotputerniciei voinţei — (deci a contractului, căci prin voinţă ia naştere acesta în materie de Drept).

Realist pune izvorul dreptului exclusiv în Societate, dar la baza acestei Societăţi generatoare de drept şi ca spirit diriguitor al ei, se găseşte, în **doctrina lui Aug. Comte**, legea celor trei stări (starea teologică sau fictivă, metafizică sau abstractă şi ştiinţifică sau pozitivă), lege de natură metafizică totuşi, pentru că nu e confirmată de experienţă; iar, în **doctrina lui Emil Durkheim**, conştiinţa colectivă, superioară şi distinctă de conştiinţele individuale cărora ea le şi impune reguli obligatorii, conştiinţa colectivă care nefiind nicăeri demonstrată experimental e la drept vorbind tot un element de natură metafizică şi nu pozitivă.

De aci numele de sociologism metafizic ce s'a dat concepţiilor juridice inspirate de aceşti gânditori francezi.

²⁵⁾ Cours de Philosophie positive Vol. I.

²⁶⁾ Les règles de la méthode sociologique.

²⁷⁾ La règle morale dans les obligations civiles.

²⁸⁾ Le Droit, la Justice et la volonté.
Le Droit, la Logique et le Bon sens.

²⁹⁾ Traité de droit constitutionnel.

³⁰⁾ Essai sur le mysticisme juridique.

Noi credem însă că o astfel de catalogare a curentelor ce bântuie astăzi largul domeniu al Dreptului este eronată fiindcă ea nu încadrează variatele realităţi juridice în definiţii corespunzătoare.

În adevăr, la începutul acestui articol arătând care sunt în două cuvinte caracterele fundamentale ale clasicismului şi ale romantismului le-am precizat astfel: Clasicul ascultă oricând şi oriunde de o regulă, de un principiu, de o poruncă, de un canon. De aci ordinea, claritatea, armonia şi unitatea sistemului său. Dar această regulă nu o smulge decât din izvorul cel limpede al raţiunii şi nu din haosul nedefinit al sentimentului sau din variabilitatea nesfârşită a naturii dinafara noastră.

Romanticul, din contră, dornic de absolut, iubitor de infinit şi aspirant la ideal, nu-şi poticneşte fiinţa în cadrul strîmt şi limitat al unor principii, — fie ele şi de natură strict raţională, — ci sprijinindu-şi-o doar pe terenul schimbător al sentimentalităţii pure, se avîntă pe aripi de vis şi de imaginaţie în lumea de el creată şi în realităţi de el construite. De aci subiectivitatea, individualismul, variabilitatea şi deci quasi-anarhia sistemului său²⁹⁾.

²⁹⁾ Această permanentă mobilitate şi neîncetată trecere a spiritului omenesc întru desfăşurarea activităţii sale creatoare dela un pol la altul şi dela o concepţie la alta cu totul contrară — (confirmând astfel tot mai mult acea lege a acţiunii şi reacţiunii pomenită la începutul acestui studiu), — fapt aşa de eloquent concretizat în domeniul literar prin lupta dintre curentul clasic şi romantic, ne aminteşte de acele trei faimoase discuţiuni polemice, foarte vii şi foarte interesante, ce au avut loc în istoria culturală a omenirii în timpurile pe cari le vom preciza mai la vale.

a) E vorba de lupta dintre Şcoala retorică a lui Apollodor din Pergam şi Şcoala retorică a lui Theodor din Rodos, luptă dusă în special în prima jumătate a veacului I după Christos. (Vezi C. Balmuş: *Tratatul despre sublim*, traducere).

b) E vorba de cearta universalilor din evul mediu;

c) E vorba în fine de polemica dintre autorii vechi şi autorii moderni dela sfârşitul veacului al 17-lea în Franţa.

a) Ce susţinea Şcoala lui Apollodor? Că retorica e o ştiinţă şi nu o artă. Ca atare pentru a crea în suflute convingerea — care desigur e scopul oricărei eloquente — trebuie să apelezi la mijloacele pe care le utilizează

Ei bine, examinând în lumina acestor criterii, propozițiunile lui Bonnacase relativ la precizarea curentelor clasice și romantice din știința Dreptului contemporan, eroarea unora cel puțin le este evidentă.

Să ne dovedim afirmațiunea exemplificând lucrurile.

orice știință, adică: argumente, dovezi, fapte reale etc., mijloace așa dar exclusiv raționale.

Ce susținea Școala lui Theodor? Că retorica nu e știință ci artă. Ca atare întru atingerea scopului ei — care e precum am văzut convingerea — trebuie să utilizezi nu mijloace raționale ci impulsii sentimentale, precum sunt: pasiunea, elanul, entuziasmul, — iraționalul cu un cuvânt.

Acestor două diferite concepții despre retorică în specie și despre artă în genere — una cu baza în rațiune și alta cu baza în pasiune — le corespundea și două stiluri diferite: stilul atic ce reclama simplitate, claritate și puritate în expresii și stilul asiatic ce cultiva imaginația, mișcarea, abundența, avântul în expresii.

Apollodoreii — precum se vede — înnotau oarecum în clasicism și se inspirau din Aristot. Theodoreii se scăldau oarecum în romantism și se inspirau din Plato.

Și după cum autorul necunoscut al **sus amintitului Tratat despre sublim** găsește origina decadenței unei opere de artă „**în goana după noutate în idei** (to peri tas noisei¹⁸ Kainospoudon) după care se înnebunesc mai ales scriitorii din zilele noastre” (Capit. V.) tot asemenea și în ce privește Dreptul de astăzi, una din marile învinovățiri ce se aduce romantismului juridic este tocmai aceea că el, de dragul noutății în concepții, a înlăturat aproape toată terminologia juridică tradițională, căutând fie să introducă în drept fără vre-un folos termeni noi, fie să schimbe sensul tradițional al termenilor tehnici de până acum.

E tocmai ceea ce a făcut — exempli gratia — Duguit, care, precum am văzut, aruncă toate noțiunile fundamentale ale Dreptului: subiect de drept, proprietate drept, suveranitate, drept subiectiv, personalitate morală etc., pentru a le înlocui cu așa zisele funcții sociale, sarcini publice etc.

b) Ce este cearta universalilor din Evul mediu?

Se știe că filozofia întregă a Evului mediu, definită sub numele de Scolastică, și-a smuls inspirația doar din cugetarea lui Plato și a lui Aristoteles.

Acesta însă abia prin secolul al XI se face cunoscut în Occident prin traducerea latină a unora din operele sale făcută de învățatul Boetius.

Traducând Categoriile lui Aristot (Categoriile formează primul tratat din Organonul adică din Logica Stagiritului). Boetius a tradus și introducerea făcută de neoplatonicul Porfiriu la aceste Categori.

În această introducere se găsește o frază, cuprinsul

Spre acest scop vom analiza fiecare din aceste curente prin prisma concepției juridice doar a câte unuia din reprezentanții săi.

RAȚIONALISM ȘTIINȚIFIC. Fr. Geny. Care e concepția sa în chestie de Drept?

O rezumăm astfel după principala și răsunătoare a frământat mult timp toată Scolastica, împărțindu-o mai ales în două tabere distincte, ce s-au găsit apoi într-o continuă ceartă.

E vorba de **realiștii** și de **nominaliștii** Evului Mediu.

Plecând dela celebra frază sus amintită a lui Porfiriu care afirma printrânsa că în introducerea respectivă nu se va preocupa de problema dacă „ideile generale (genurile și spețele), noțiunile așa dar, sunt realități sau abstracțiuni, există separate de lucruri sau confundate cu ele etc.”, — **realiștii** au susținut că ideile generale (universalialia) sunt realități și au o existență anterioară și independentă de lucruri — **universalialia ante rem**.

Nominaliștii din contră au susținut că ideile generale n'au nici-o existență prin ele însă-le ci că ele există datorită numai lucrurilor, deci sunt posterioare acestora: **universalialia post rem**.

Alții, cum au fost **conceptualiștii**, susțineau că ideile generale nu există nici înainte nici după lucruri, ele fiind pure concepte ce își au existența doar în lucruri: **universalialia in re**. (Vezi lucrarea noastră: De pe culmile gândirii spre zarea Absolutului p. 16).

Ei bine, tot așa se pune problema și în chestie de Drept.

În adevăr, dacă noțiunile sau principiile juridice își au o existență anterioară și independentă de realitățile sociale din afară cărora ele se aplică — **jus ante rem** — atunci sursa lor nu poate fi decât în rațiune, în spirit, în conștiința omului.

¶ Ergo, clasicismul juridic are dreptate.

Dacă aceste principii însă își au sursa în mediul social în care omul își duce existența și sunt fructul faptelor de experiență sensibilă a acestui mediu — **jus post rem** — atunci spiritul revoluționar al realismului juridic din zilele noastre — de culoare mai mult romantică — pare oarecum justificat.

c) În sfârșit, adversitatea dintre diferitele curente sub care se manifestă cultura umană, ne evocă în suflet și crâncena luptă ce s'a purtat pe teren literar, la sfârșitul secolului al XVII-lea în Franța, luptă concretizată în persoana lui Boileau apărătorul antichității și Charles Perrault apărătorul modernilor.

Cel dintâiu, și împreună cu el toți clasicii, susțineau că adevărata sursă de inspirație în construcția operelor de artă cată să fie operele celor vechi.

De ce? Fiindcă opera de artă urmărește frumosul,

nătoarea sa operă, puțin cam prolixă în stil și oarecum scolastică în expunere.

Dreptul nu e ceea ce s'a crezut până acum expresia directă și integrală a legii sau indirectă și exclusivă a rațiunii noastre. Nu. Ci el e sinteza armonică a două surse cu totul diferite, sursele reale și sursele formale.

Sursele reale ale regulei de drept sunt reprezentate prin acele patru date fundamentale, experimentale și raționale, care constituie, în limbajul lui Geny, aceea ce el denumește știința juridică, spre diferență de sursele formale ale dreptului, pe care le definește ca reprezentând doar tehnica juridică.

Trebuie să le definim ca știință aceste surse reale ale dreptului, fiindcă ele sunt puse, sunt date ca realități inerente mediului fizico-social, naturii umane, rațiunii și sufletului omenesc, neavând nimic înrânsele de artificial, arbitrar, creat, construit așa dar de spiritul nostru. Simpla noastră observațiune, mai iar frumosul constând din adevăr, el de natură rațională este.

Or rațiunea fiind esențial universală, generală și identică în orice loc și în orice timp, înseamnă că și adevărul e unul și același pretutindeni.

Ca atare, descoperit acest adevăr odată de către cei vechi, nu mai e nevoie să-l mai descoperim și noi astăzi.

Singura sarcină ce va să ne impunem e doar să imităm opera celor antici inspirându-ne permanent din tr'ansa în creațiunile noastre artistice.

Tabăra lui Perrault însă nu era convinsă de superioritatea de neîntrecut a celor vechi. Ba reprezentanții ei credeau tocmai contrariul, că adevărații moderni sunt cu mult superiori celor ce i-au precedat cu atâția ani în urmă.

Motivul e desul de simplu. Progresul în știință, în artă, în morală etc., n'ar mai fi cu puțină dacă am presupune că adevărul întreg și în toate domeniile de viață culturală a umanității a fost descoperit odată și pentru totdeauna.

Așa se petrec lucrurile și în Drept.

Principiile juridice nu mai pot fi socotite ca fiind descoperite integral, pentru toate popoarele și pentru toate timpurile, de spiritul latin al Romanilor de acum 2000 de ani și mai bine, așa cum susținea Școala exegezei clasice.

Ci astăzi dreptul comparat și inspirația din legislațiile altor neamuri s'a impus tot mai mult legiferatorilor, ceea ce înseamnă că din acest punct de vedere, curentul romantic, care în literatură pune accentul pe autorii streini din contemporaneitate înaintea celor antici, — își are și în Drept cuvântul.

mult sau mai puțin atentă, e suficientă spre a le percepe sesizându-le.

Cu celelalte surse însă, sursele formale ale dreptului, — prin care acesta se manifestă, se exprimă, se exteriorizează, se materializează în literă de lege, — lucrurile se petrec altfel. Aici totul e în funcție de om, de activitatea lui, de creația lui spirituală. El are în față elementele componente ale dreptului pe care va să ni le prezinte, elemente furnizate de datele surselor reale ale dreptului.

Utilizând apoi acest material bogat, multivariat, confuz, haotic și inform și supunându-l unor anumite procedee de tehnică specială, omul ne dă această creație juridică, această construcție juridică, această elaborație juridică, ce, firește, nu cuprinde decât o mică parte din vastul câmp al dreptului, și care se numește legea³⁰⁾.

Prin urmare, aici nu mai e vorba de datul juridic ci de construitul juridic, nu mai e vorba de drept ca știință ci de drept ca tehnică, nu mai e vorba de integralitatea dreptului ci de relativitatea lui³¹⁾.

Cară sunt acum cele patru date științifice

³⁰⁾ E întocmai ca în concepția lui Immanuel Kant relativ la dobândirea cunoștințelor noastre. Intre concepția lui Descartes și Wolf că rațiunea e exclusivă sursă a cunoștințelor și concepția lui Locke care vedea în sensuri singura cale de a le căpăta, — Kant se atașează la concepția de mijloc: cunoștințele ca origină sunt sinteza a două elemente conlucrătoare: a minții mele prin datele ei înăscute și a experienței venită prin simțuri. Experiența ne dă materialul, inform, variat și haotic, pe care simțurile îl trimit minții omenestii, iar aceasta orinzându-l în cadrele ei înăscute de timp și de spațiu îl transformă apoi pe baza și a categoriilor înțelegerii (cauză, cantitate, unitate etc.), în percepții, concepte și idei. Tot astfel și tehnica juridică în concepția lui Geny, transformă materialul dat de sursele reale ale dreptului în principiile juridice încadrate în lege.

³¹⁾ Este relativ imperfect și prea redus dreptul coroborat în lege fiindcă:

a) Legea nu cuprinde decât în definiție, deci în generalizare, principiile juridice, ceea ce înseamnă că dreptul în astfel de caz e redat sub forma lui cea mai abstract posibilă, deci sub forma lui cea mai depărtată de realitatea umană, vie și mișcătoare, care-i e esența. Or, cuvântul fix, rece, rigid și mort e incapabil să exprime eternul, viul, coloratul fluid al realității, fie aceasta și realitatea atât de subtilă prin abstracțiunea ei dar totuși atât de caldă prin omenescul și socialul ei — care e dreptatea.

care reprezintă sursele reale ale dreptului? Iată-le:

I. Datele reale propriu zise sau strict naturale, adică acele condiții de fapt, fizice, morale, intelectuale, economice, etc., în cari trăiește omul. Ele nu creiază direct regula de drept, ci doar îi desenează conturul, îi precizează cadrul în care va să se miște.

De exemplu: În instituția mariajului soțul și soția sunt guvernați fiecare de principii deosebite fiindcă data reală a diferenței de sex și de constituție psiho-fizică a sexelor impune aceasta.

II. Datele istorice, ce se altoiesc pe datele de mai sus, și care reprezintă toate preceptele — legale sau cutumiere — pe care evoluția istorică a societății le-a putut furniza în cadrul primelor date reale.

De exemplu: prezumțiile legale asupra limitelor extreme a gestațiilor uterine și constatarea oficială a nașterilor sunt consecința, încadrată într'un principiu juridic, observațiilor culese din desfășurarea vieții în timp a oamenilor, consecință bazată pe indicațiile naturii însăși din care e construită ființa feminină.

III. Datul rațional, sau ceea ce în concepția clasică se numește dreptul natural, înăscut, — jus naturale — al individului, și pe care rațiunea însăși ni-l arată ca fiindând în sufletul omenesc, cu caracterele lui de necesitate, universalitate și imutabilitate, sau, cum așa de expresiv îl definește Geny, ireductibilul drept natural al omului.

IV. În sfârșit, a patra și ultima sursă reală a dreptului este datul ideal, adică ansamblul de aspirațiuni superioare, senine, ideale, pe care inima noastră le poate avea la un moment dat și spre realizarea cărora ea ne îndreaptă pașii. Acest dat nu e de natură rațională ci sentimentală oarecum; nu se cunoaște prin rațiune ci se sesizează prin intuițiune.

El reprezintă, cu alte cuvinte, acele inefabile **desiderata** ale sufletului omenesc, dornic în anumite împrejurări ale vieții, de alte ținte, de alte obiective, de alte idealuri, — mai înalte, mai sacre, mai desăvârșite, mai sublime.

b) De altă parte, legea nu ne dă ca element de drept decât atât cât a pus înrânsa legiuitorul — după nevoile la care răspundea legea, după capacitatea de înțelegere a organului legiuitor și după interesele oneste sau ba pe care acesta prin lege vrea să le proteje. Deasemenea, chiar admitând, prin absurdă ipoteză, că legiuitorul tot dreptul a căutat să-l reverse în cadrul textelor de lege, acestea nu îl pot reda decât în funcție și de perfecțiunea limbii și de tehnica redacțiunii, etc.

Ei bine, aceste patru date formează sursele reale, adevăratele și fundamentale surse ale elaborării dreptului pe calea tehnicii juridice, — legislative, doctrinare și jurisprudențiale — a legiuitorului, magistratului sau jurisconsultului.

Ele sunt știința, opera celorlalți e tehnica dreptului, ele sunt datul, opera celorlalți e construitul juridic, ele sunt dreptul absolut, dreptul integral, dreptul în virtualitate, opera celorlalți e dreptul relativ, dreptul parțial, dreptul în actualitate, — legea³²⁾.

Și cine nu vede că dreptul nostru pozitiv, fruct al tehnicii juridice bazată pe datele reale amintite, va mereu să se modifice, să se înnoiască, să evolueze cu însăși quadruplele date reprezentând realele și exhaustivele lui surse?

Prin urmare, la baza Dreptului și ca sursă generatoare a lui nu găsim acum, în concepția lui Fr. Geny, exclusiv, rațiunea, ci alături de ea și natura, din afară prin faptele ei fizice și natura dinăuntru prin aspirațiile ei ideale, fruct al sentimentalității noastre.

Ergo: aici avem mai curând de a face cu o concepție realist-idealistică a Dreptului, care prea puțin se găsește în atingere cu CLASICISMUL.

(Va urma)

Procuror General, C. Ap. Timișoara
I. N. LUNGULESCU

³²⁾ Se știe că în concepția aristotelică, realitatea diverselor lucruri se datorește îmbinării — firește cu tendință finalistă — prin mijlocul mișcării, a două elemente: **materia** și **forma**.

O statuie, după această concepție, ar conzista deci din materia marmură, căreia i s'a aplicat, prin mecanica lucrului, ideea, forma statuară. Și atunci, putem foarte bine zice că datorită acțiunii mișcării — **Kinisis** — statuia e marmura în act — **energia** — iar marmura e statuia în putere — **dynamis**.

Prin urmare, existența toată, în obiectele ei multivariate, n'ar fi, după peripateticul filosof decât expresia acestei sinteze trinitare care acționează în lume: **dynamis**, **kinisis** și **energia**.

Ei bine, tot așa și cu realitatea juridică în concepția lui Fr. Geny. Ea e, în integritatea ei primară, actuală și posibilă — sinteza a celor trei factori: **materia originară a dreptului**, cuprinse în cele patru surse reale amintite și care reprezintă dreptul pozitiv în putere — **dynamis**; **forma finală a dreptului** — legea, justiția legală, sau dreptul pozitiv în act — **energia** —, și în sfârșit **tehnica dreptului**, acțiunea de transformare, prin mecanica lucrului legislatorului, magistratului și jurisconsultului, a dreptului din starea haotică și informă a surselor reale, în dreptul legal, pozitiv, — **Kinisis**.

SPECII DE CAZURI NEAPLANATE.

1. Un notar public se delegă din oficiu (în baza legii) de către o instanță de cărți funduare să țină, la intervenția urmăritorului, o licitație imobiliară execuțională, fixată pe o anumită zi. În ajunul acestei zile — ținută în evidență, — notarul delegat cere avizul părții urmăritoare spre a ști dacă va interveni și stăruie să se țină licitațiunea. Delegatul obținând răspunsul că licitația s'a amânat din oficiu din motivul unor erori strecurate în publicațiunea de licitație, — se convinge și din dosarul instanței că termenul în chestiune de fapt s'a suprimat și s'a fixat o altă anumită zi, — deasemenea pusă în evidență și rezervată de notar public, — pentru a ține licitația. Notarul public delegat neobținând însă nici până la noul termen de licitație nici o înștiințare oficială despre suprimarea primului termen și nici despre fixarea celui nou termen, — a constatat tot din dosarul instanței că delegația dată dânsului s'a revocat în mod tacit și fără nici un motiv, cred, din eroare, — și s'a dat unui alt delegat. Vasăzică: primul delegat și-a rezervat în zadar **două zile**, pentru a fi disponibil să-și îndeplinească delegația, în loc să-și fi destinat aceste două zile pentru alte lucrări, debateri succesoriale, etc. Ce interesează e a se ști, a se găsi modalitatea cum s'ar putea pune capăt la asemenea inconveniente comise în una aceeași cauză în paguba primului delegat. Riscăm părerea că dacă s'ar consulta și controla cu mai multă scrupulozitate actele dosarului, — s'ar putea evita greșeli inadmisibile de felul celei indicate mai sus și nu s'ar putea vorbi de cazuri neaplanate.

2. Despre angajații din birourile notariale se ține Registrul personalului. În acest registru lună de lună se scrie numele și salariul angajaților și se prezintă Administrației Financiare. Organul fiscal designat al Administrației Financiare îl verifică lună de lună, la plata impozitului, la care e impus salariul angajatului. În menționatul registru se aplică timbrul legal (fisc. și de av.) de chitanță convenit după fiecare salariu lunar plătit fiecărui angajat. Registrul ca atare nu se timbrează, una pentru că nu e supus prin text expres de lege (Art. 4 § 19 L. T.) la nici o taxă de timbru și se parafează de către Administrația Financiară fără a se pretinde în prealabil timbrarea lui, — alta — așa cred — pentru că se ține în interesul fiscoșului. Îl procură și cumpără contribuabilul, nu-l oferă și vinde însă fiscoșul.

Să luăm un exemplu și să zicem: Într'un birou nu e angajat decât singur și numai un salariat. Pentru înscrierea unui singur angajat și pentru aplicarea ștampilei de verificare a Administrației Financiare nu e deloc necesară o întreagă pagină din menționatul registru, lățimea filelor fiind de 21 cm. iar lungimea de 34 cm. — așa că o pagină e de ajuns pentru 4—5 luni. Organul financiar delegat totuși pretinde contribuabilului să se

servească lună de lună numai de câte o pagină întreagă, iar restul rămas gol al paginii să nu se întrebuițeze pentru o altă lună. Vasăzică contribuabilul — și de altfel încărcat cu alte sarcini publice — să nu facă economie, ci și atunci să facă risipă, când din această risipă numai vânzătorul registrelor poate trage folos, dar nu fiscoșul. E evident că și speciile de asemenea cazuri necesită regulare și aplanare.

3. Un nou caz, când delegația menționată mai sus în punctul 1, nu se revoacă deloc, nici în mod tacit, nici în mod expres. Delegatul ține licitațiunea imobiliară, iar a doua zi prezintă cu raport instanței de c. f. Procesul-Verbal dresat asupra actului de licitație, cu toate anexele în regulă și cu recipisa asupra depozitării garanției întregite în regulă de către adjudecatar.

Dela înaintarea actelor trecând mai bine de o lună de zile fără ca notarul public delegat să fi obținut vr'o hotărâre asupra raportului și asupra stabilirii taxelor notariale cuvenite pentru îndeplinirea delegației, — delegatul interesându-se de cauză, i-s'a spus că motivul nerezolvării cauzei ar fi lipsa timbrului pretins părților pentru introducerea procedurii de desbatere serială, ce urmează actului de licitație rămas definitiv.

Nu e la locul său, așa credem, ca delegatul judecătoresc să supoarte consecințele omisiunii sau neglijenței părților, de a răspunde timbrul pretins. Delegatul judecătoresc, după cum se știe, nu e parte particulară interesantă în cauză, — nu e mandatar al părților, ci al instanței. El este persoană oficială. I-s'a dat din oficiu în baza legii o delegație. În aceasta a sa calitate a îndeplinit din oficiu delegația. Urmează deci în mod firesc, e și o cerință dictată de firea mandatului, precum și de cele mai riguroase reguli etice: ca instanța mandantă să stabilească cel puțin, tot din oficiu, răsplata mandatarului său delegat, indiferent de chestia timbrului pretins particularilor interesați în cauză.

Dacă avem Legea pentru asigurarea plății lucrului efectuat (Mon. Of. No. 91 din 21 Aprilie 1931), — nu se poate presupune, cu atât mai puțin admite, că voința legiuitorului, fie în ori care lege, să fi fost aceea de a crea unui funcționar public, mandatar al instanței, o situație mai precară, mai inferioară, decât aceea a unui meseriaș particular de rând, îndreptățit a reține lucrul efectuat, — până la plata efectivă a lucrului său.

Cazul concret din speță necesită aplanare cu atât mai mult, fiindcă e vorba numai de **stabilirea** taxelor notariale legalmente cuvenite pentru un serviciu prestat în urma delegației unei instanțe, — nu de asigurarea plății lucrului efectuat și fiindcă mai puțin se cere pe motive tot atât de temeinice.

4. De către posesorul beneficiar al unei cambii se însărcinează un notar public să prezinte spre plată trăsului (acceptantului) o cambie și să dresseze protestul de neplată. Nu sunt îndăjuns de lămurite și de regula-

te chestiunile: a) La ce oră trebuie făcută prezentarea și totodată dresarea actului de protest de neplată. b) Ce procedură e de urmat în cazul când trasul (acceptantul) prezentându-i-se cambială în original și somându-se să-i facă plata, — scoate banii și vrea numai decât să achite suma cambială, precum și taxele și spesele de protest sau când numai aceste taxe și spese de protest nu voiește a-le plăti, pe motiv că posesorul beneficiar nu i-a prezentat în prealabil în mod particular cambială și astfel debitorul cambial nu știa la cine se află cambială.

ad a) Art. 102 al Legii cambiale (XXVII:1876) ungare, abrogată, prevedea că prezentarea și protestul de neplată sunt a-se face între orele 9—12 a. m. și 2—5 p. m. Legea noastră cambială (Mon. O. No. 100 din 1 Mai 1934) în Art. 114 dispune că orele, la care cambiile pot fi depuse pentru protest, se vor fixa printr'un regulament întocmit de Ministerul Justiției. Acest regulament însă — pe cât știm — n'a apărut încă. Având în vedere că notarul public e dator să-și fixeze orele de birou (9—12 a. m., și 3—6 p. m.), când e obligat să stea la dispoziția părților, care îi cer serviciile, — suntem de modastă părere că nici orele de prezentare și de protestare ale unei cambii nu pot fi obligatoare pentru notarul public, altele, decât cele oficiale de birou indicate mai sus, — ceea ce însă — în lipsă de text contrar de lege — nu înseamnă că prezentarea cambiei și dresarea protestului nu ar fi admisibile și în afară de menționatele ore, să zicem între orele dela 8 dimineața până la 8 seara, — mai ales când una din aceste ore e cea mai nimerită pentru a da de persoana contra căreia se face prezentarea cambiei și dresarea protestului de neplată, la locuința sa sau la localul său profesional și când respectiva persoană nu are nici o obiecțiune împotriva orei prezentării. Astfel de abateri fiind admise și în cazul când orele de prezentare și de protest sunt precis fixate. Totuși e oportun și la locul său însă, să se respecte orele fixate (sau cele oficiale de birou) pentru cazul, când protestul are a-se face în lipsa persoanei contra căreia se drează, vasăzică în cazul când respectiva persoană nu e în situația de a obiectiona eventual ora prezentării și protestării.

ad b) Notarul public, așa credem, nu are dreptul de a primi plata oferită de debitorul cambial. Nu are mandat de încasare și de a adevăra valabil în numele creditorului cambial de primire. Nu e incasatorul posesorului cambiei. Prin urmare notarul public e dator să facă necondiționat actul de protest, fie că a voit sau că a refuzat trasul (acceptantul) să plătească suma cambială cu sau fără cheltueli de protest. Iar dacă trasul (acceptantul) voiește prin notarul public să facă plata cambiei și totdeodată să se supună procedurii speciale prevăzute de art. 106—110 din Legea notarială (XXXV: 1874), — actul de protest trebuie făcut și în acest caz.

Se va nota însă și constata în actul de protest: Că trasul (acceptantul) a voit să facă plata cambiei, că a achitat taxele și spesele de protest, că n'a voit să știe și de aceste taxe și spese sau că suma cambială a depus-o în mâinile notarului public în conformitate cu menționata procedură specială, spre a-se preda posesorului cambial, iar plătitorului spre a i-se libera un certificat despre predarea în chestiune.

Dr. PETRU PENȚIA
notar public, Timișoara.

CEVA DESPRE SOLEMNITATE.

Prin art. 165 din regulamentul de Administrație interioară al Judecătoriilor de ocoale din Transilvania, se dispune ca în timpul când martorul face jurământul (declarațiune solemnă art. 310 proc. civ., 217 pr. pen., sau când partea ascultată sub prestare de jurământ art. 375 proc. civ., cum și expertul neaplicat în mod stabil art. 358 proc. civ. și 233 pr. pen. și interpretul art. 230 proc. civ.), cei de față se ridică în picioare, fiindcă jurământul e un act solemn și conform acestei dispozițiuni, în timpul prestării lui asistența să se ridice în picioare.

În ce privește judecarea cauzelor penale, cu ocazia aplicării normelor de procedură penală, prin art. 663 pr. pen. română Carol al II-lea se dispune că acest cod intră în vigoare la 1 Ianuarie 1937, iar potrivit art. 664, dela data aplicării acestui cod se abrogă legiunile aci enumerate, neenumerându-se și Regulamentul de Administrație interioară a judecătoriilor de ocoale din Transilvania.

Potrivit art. 665 din procedura penală, se abrogă deasemenea orice dispoziții contrare dispozițiilor de față din orice legi ar decurge.

Parcursând materia noului cod de procedură penală, nici unde nu se prevede că atunci când martorul se ascultă sub jurământ, sau expertul ori partea, asistența înțelegând și membrii instanței, trebuie să se scoale în picioare.

S'a susținut, că întrucât regulamentul serviciului interior al judecătoriilor nefiind abrogat, această dispoziție trebuie executată, în sensul că atunci când martorii jură, judecătorul, grefierul, avocații și întreaga asistență să se ridice în picioare în timpul prestării jurământului, dat fiind că aceasta este un act solemn.

În noțiunea de solemnitate, d-l Consilier M. Tigoianu dela Curtea de Apel din București, în lucrarea domniei-sale „Arta de a prezida și a conduce desbaterile judecătorești” declară că solemnitatea nu se poate defini cu precizie matematică, dar este sigur că se compune dintr-o serie de mici impresiuni asupra decorului. Ea începe dela liniștea care trebuie să domnească în sala de ședință, dela înfățișarea localului, dela sime-

tria și armonia discretă a zugrăvelilor, dela starea și aranjamentul estradei, dela higiena și curățenia interioară, în sfârșit ea se degajează ca o simfonie vizuală din multiplicitatea senzațiilor intelectuale, care odihnesc ochiul și înălță sufletul, dându-i impresia că se oficiază într'un templu și nu se clevetește într'o cafenea.

Sunt de părere că în cadrul acestei solemnități, nu sunt aplicabile dispozițiile art. 165 din Regulamentul interior, de a se scula, toată asistența în picioare la audierea fiecărui martor, dat fiindcă la o ședință penală numărul cel mare al martorilor (25—30) ar produce zgomot, ar știrbi solemnitatea ședinței, trebuind ca toată asistența să se ridice în picioare la audierea fiecărui martor și aceasta cu atât mai vârtos întru cât noul cod de procedură nu-l prevede, iar art. 665 abrogă orice dispozițiuni contrarii acestei legi **din orice lege ar decurge.**

Este nesolemn, ca întreaga asistență și magistrații să se scoale în picioare când jură un martor de pătură socială foarte umilă, care în definitiv nu poate fi făcut responsabil de valoarea jurământului său, pe care nu totdeauna îl dă cu sinceritatea trebuitoare. Altceva este de a se menține obiceiul ca pronunțarea sentinței să se facă în forma, ca asistența să stea în picioare împreună cu instanța, dat fiindcă pentru respectul legii în numele căreia se pronunță sentința, această formă constituie o solemnitate.

Cunoscând că în această materie practica diferențiază dela instanță, la instanță, am scris aceste rânduri în dorința de uniformizare în procedură, așteptând părerea colegilor cu mai multă competență și judeciu decât modesta-mi părere ce susțin.

Deta, la 25 Septembrie 1937.

MIHAIL GH. MUSATESCU

Judecător-Președinte.

OBLIGAȚIA COMERCIANȚILOR DE A CERE AUTORIZAȚIUNI SANITARE.

Prima obiecțiune ridicată, este că nici un text expres de lege nu obligă comercianții să ceară în mod prealabil autorizațiuni sanitare. Argumentul invocat nu rezistă însă dispozițiunilor art. 329 din legea sanitară, potrivit căruia „**nici un local public, indiferent de destinațiunea ce o are** nu se va putea deschide fără autorizațiunea Consiliului de Igienă, etc. „Faptul că în articolul citat legea nu amintește expressis verbis de comercianți, a încurajat pe cei interesați pentru a contesta că li s'ar aplica acest text. Noi ne propunem să demonstrăm, că dimpotrivă comercianții se încadrează în acest articol și că obligațiunea de a cere autorizațiunea sanitară este indiscutabilă.

Din redactarea textului citat rezultă, că se aplică la ori ce local public, indiferent de destinațiunea lui.

Criteriul acceptat de legiuitor nu a fost calitatea, sau profesiunea proprietarului localului, ci posibilitatea de a fi frecventat de public.

Astfel interpretat acest articol, cuprinde fără îndoială și noțiunea mai strânsă a comerciantului, deoarece și el are nevoie de un local, căutat și frecventat de public. O atare interpretare este însă contestată pe considerentul că acest articol este așezat la subcapitolul „Controlul sanitar al localurilor de consumație” și ar impune interpretarea lui în sensul că vizează numai localurile publice destinate consumației, excludând alte ramuri ale comerțului. Aceasta teză este însă profund eronată. Imprejurarea că articolul citat se găsește la acest subcapitol nu poate schimba înțelesul lui literal. Explicațiunea unui articol nu se face numai în raport cu aranjarea materialului în lege, ci trebuie avut în vedere intenția legiuitorului, economia și spiritul legii, cari toate trebuiesc judecate, nu sub prisma unui singur articol, ci prin studiul și analiza legii întregi.

Dacă legiuitorul voia ca în articolul 329 să încadreze numai localurile de consumație, ar fi prevăzut-o expres. Pentru acest caz nu ar mai fi avut rost propoziția „indiferent de destinațiunea ce o are”, căci destinațiunea a fost fixată în cadrul numirii subcapitolului. Se poate concluda deci că legiuitorul prin aceasta propoziție a voit să accentueze, că legea se aplică ori când și în ori ce împrejurări, când se deschide un local public, fără să țină seama de natura ocupațiunii proprietarului, sau de destinațiunea lui.

Că acest articol se aplică fără discuțiune și comercianților, rezultă și din expunerea de motive a legii, din care reproducem. „In legea de față nici un fel de industrie sau comerț nu va putea lua ființă fără ca autoritatea sanitară, reprezentată prin Consiliul de Igienă, să viziteze în prealabil interprinderea respectivă și apoi să o autorizeze, ori nu, după caz, etc. Iată cum însuși legiuitorul, cel mai competent factor de interpretare, precizează de altfel în deplină concordanță cu textul lui, sensul în care a înțeles și votat acest articol. Legea cu toate că are în mod principal o aplicațiune generală, totuși nu scapă din vedere ca să asigure condiții sanitare ireproșabile angajaților. In ori ce așezământ se găsesc ei legea caută să-i protejeze. Dacă s'ar accepta teza negativă ar însemna să avem instituțiuni unde angajații nu ar fi ocrotiți ceia ce ar fi în direcție contradicție cu textul legii.

Scopul legii pledează aceiaș interpretare. Ea voește să asigure, condițiile sanitare, în ori ce ocazie și ori unde se adună publicul. Nu are în vedere o categorie, sau alta a cetățenilor, sau a profesiunilor, își găsește aplicațiunea asupra ori cărui local public, indiferent de destinațiunea lui. Se ferește să-și limiteze aplicabilitatea prin enumerare limitativă a ramurilor economice. A prevăzut ici pe colo reguli speciale la anumite cate-

gorii de profesioniști, dar prin aceasta nu și-a restrâns dreptul de a se aplica la ori ce local public indiferent de destinația lui. A ne gândi altfel ar însemna să fim în antagonism cu însuși noțiunile de igienă și sănătate, ar însemna să le cerem și impunem numai la o categorie de localuri destinate publicului și la alte categorii nu, ceea ce nu putea fi în intențiunea legiuitorului.

Cazuistica ne oferă foarte puține exemple. Arătăm totuși, că jurisprudența s'a pronunțat tot în sensul tezei susținute de noi, astfel prin o jurisprudență adusă de Tribunalul Tulcea, s'a stabilit că „toate stabilimentele publice de ori ce natură ar fi, trebuie să aibe o autorizațiune de funcționare dela Consiliul de Igienă.

Nu mai rămâne în lotul argumentelor tezei negative decât așezarea articolului citat la subdiviziunea amintită. Credem că nici acest argument nu este serios. Legea nicăiri nu are un capitol special, care se cuprinde enumerativ pe toți aceia, cari sunt obligați la scoaterea acestor autorizațiuni, ci impune aceasta obligațiune fără un sistem anumit, în diferite părți și subcapitole ale legii. Astfel o găsim impusă la art. 315, 317, 329, 333 etc., etc., cari toate se găsesc la alte și alte subdiviziuni. Nici din titlul dat acestei subdiviziuni, nu se pot trage concluziuni defavorabile tezei noastre, deoarece din studiul legii rezultă, că de multe ori legiuitorul tratează la câte o subdiviziune, chestiuni străine titlului aceleia. Exemplu: în art. 334, care se găsește la subdiviziunea, Controlul sanitar al alimentelor și băuturilor, prevede interdicțiunea de a se putea angaja persoanele bolnave de boli molipsitoare, în ateliere, magazine de vânzare, etc... Aceste prevederi sunt străine problemelor de controlul sanitar al alimentelor și băuturilor și totuși sunt cuprinse la aceasta subdiviziune, cu toate că își găseau mai curând locul, la subcapitolul, care trata despre controlul sanitar al industriilor. Legea mai oferă și alte exemple de aceasta natură. Rezultă deci, că nu se poate susține că legiuitorul a aranjat sistematic fiecare dispoziție la un subcapitol anumit și că și-ar fi făcut din această așezare o regulă. Constatăm dimpotrivă că așezarea materiei s'a făcut cu neregularitate și că adesea titlurile subdiviziunilor nu concordă cu textul articolelor. Pare că legea a fost făcută mai curând de către specialiști în medicină, decât de juriști. Acest defect al legii nu poate însă să schimbe înțelesul dispozițiilor precise ale textelor citate și în speță al textului comentat de noi cu atât mai vădit că am dovedit mai sus, că interpretarea lui nu se poate face altfel. În caz de nepotrivire a titlului unui capitol cu textul vre-unui articol, la nici un caz nu titlul, ci articolul operează, căci el conține ordinul legiuitorului.

Nu ne oprim însă aici, art. 102 dispune textual: „Consiliile de Igienă sunt singure în drept, de a autoriza din punct de vedere sanitar, funcționarea tuturor

întreprinderilor comerciale și industriale de ori ce natură”. Din acest articol rezultă, că autorizațiunea este necesară, atât comercianților, cât și industriașilor. Se impută că prin acest articol nu se crează obligațiunea comerciantului de a cere autorizațiune, ci înființează doar dreptul Consiliului de Igienă, pentru a o acorda. Ar însemna ca legiuitorul a dat Consiliului de Igienă un drept însă nu a impus și comerciantului obligația corelativă. O asemenea teză este inadmisibilă. Ce rost avea și ce intenție putea să aibă legiuitorul, când a dat Consiliului de Igienă dreptul de a acorda și comercianților autorizațiuni sanitare? Sigur că legiuitorul a avut în vedere o obligațiune corelativă din partea comerciantului și care se găsește la articolul 329.

Pentru a înlătura însă ori ce echivoc, și a pune într-o lumină cât mai clară problema discutată, arătăm, că regulamentul pentru constatarea și pentru perceperea veniturilor locale sanitare și de ocrotire din 3 Septembrie 1936 prin articolul 3 prevede textual: „Ori ce întreprindere **cu caracter comercial** sau industrial, inclusiv întreprinderile ce vând produse monopolizate de comerț, sau pentru a căror activitate au nevoie de un local special destinat pentru aceasta, precum și societățile anonime, chiar și acelea în care se găsește interesat și Statul, județul, sau comuna, care prin operațiunile lor fac și acte sau fapte de comerț, la înființarea lor sunt obligate a-și procura autorizațiuni de ordin sanitar, pentru funcționarea lor, autorizațiuni care se acordă de către Consiliile de Igienă și Ocrotire locale”. Acest regulament dezvoltă și pune în aplicare, însăși legea sanitară și este cea mai autentică explicațiune — evident obligatorie — și din care rezultă indiscutabil și fără posibilități de controverse și obligațiunea comercianților de a cere autorizațiune.

Pentru comercianți în special și art. 339 din legea sanitară prevede obligativitatea de a cere o autorizațiune de funcționare. Acest articol vorbește de „Așezăminte industriale de ori ce natură”, iar titlul subcapitolului este „f) Controlul sanitar al industriilor”. La prima vedere pare că dispozițiile citate nu s'ar referi decât la „industrii”. O analiză amănunțită însă ne va dovedi că legiuitorul prin așezăminte industriale de ori ce natură, a înțeles și așezămintele comerciale.

Remarc în primul rând că legea vorbește de **așezăminte industriale**, ceea ce dovedește că în primul rând obiectul controlului sanitar este localul unde se exercită industria oarecare.

Din interpretarea literală a textului ar rezulta că tot ce putem numi comerciant în sensul codului de comerț, nu intră în aceasta categorie.

Citând art. 258 din Codul de Comerț, art. 1. ar rezulta că „ori cine cumpără lucruri mobile cu intențiunea de a le revinde natură, transformate sau prelucrate” etc., este comerciant și deci nu ar intra în ca-

drele art. 339 din legea sanitară. Comparând însă aceasta definiție dată de cod comerciantului cu definiția industriei, adică „transformare a lucrurilor mobile” rezultă că se poate foarte bine întâmpla ca în același stabiliment aceeași persoană să facă atât operațiuni industriale cât și acte de comerț. Aceiași persoană este deci concomitent și comerciant dar face și industrie.

Nu ne oprim însă aici. Art. 259 din Codul de Comerț, la art. 1, 3, 5, 6, califică acte de comerț și consideră deci drept comercianți: a) întreprinderile transformării, sau prelucrării lucrurilor mobile pentru alții, b) operațiunile de transport, c) operațiunile de tipografie etc., etc. Toate aceste acte de comerț sunt însă industrii tipice. Industria lănei intră fără îndoială în dispozițiunile art. 259 alin. 1. este deci comerciantă, dar se poate susține că nu este și industriaș?

Din aceasta analiză deci rezultă, că nu se poate susține că din punct de vedere al Legii Sanitare legiuitorul să fi avut în vedere o deosebire între comerciant și industriaș în accepțiunea legală a acestor două noțiuni căci în acest caz art. 339 nu s'ar mai aplica la nici o industrie mare, căci toate acestea ar putea susține că din punct de vedere al codului de comerț ele sunt comercianți, ceea ce însă nu putea să fie în intenția legiuitorului.

Trebue deci eliminat din discuție criteriul legal de deosebire dintre comercianți și industriaș.

De altfel doctrina a abandonat de mult aceste criterii de deosebire. Astăzi de cele mai multe ori aceeași persoană întrunește ambele calități. În ultimul timp însă își face loc în economia politică o nouă noțiune consacrată ici pe colo și în legi. Se vorbește de industria vânzării lozurilor de loterie, de industria asigurărilor etc., etc. Prin aceasta noțiune de „industrie” se înțelege în aceste cazuri mai curând „exploatarea acestor ramuri comercializate”. În Vechiul Regat se folosește acest termen și pentru industrie și pentru comerț.

Aplicate aceste considerațiuni la textul articolului discutat și coraborându-le și cu spiritul legii și intenția legiuitorului potrivit căroră s'a avut în vedere atât industria cât și comerțul, nu putem decât ca prin termenul „stabilimente industriale de ori ce natură” să înțelegem stabilimente de exploatare de ori ce natură ar fi, în care noțiune intră evident și fără discuție și comercianții cari fac acte pure de comerț.

Pentru ținuturile noastre, unde eram obicinuit, ca controlul sanitar să se aplice numai comercianților cari vindeau alimente ori băuturi, ne obicinuiam cu greu cu noile curente sanitare, cari desigur sunt mai bune și mai utile.

În Nru! 6 din 30 Iunie 1937, *Revista Cercului Juridic Bănățean*, un distins coleg, mai ridică în legătură cu aceasta problemă, încă un argument pentru teza negativă. Susține că prin art. 1, 4 și 5 al legii pentru con-

statarea și perceperea veniturilor Fondurilor sanitare și de ocrotire din 4 Mai 1936, s'au limitat taxele ce pot să încaseze județele și comunele sub titlul de control sanitar dela comercianți la 1% din valoarea locativă și implicit au fost scutiți de alte taxe, deci și dela acelea pentru eliberarea autorizațiunilor sanitare.

Art. 1 și 5 al legii citate se referă la taxe speciale, cari în Timișoara nu au fost percepute nici odată, asemenea taxe au existat de bună oară la București, în urma unui regulament municipal și aceste taxe speciale al unor orașe nu aveau nici o legătură cu fondul sanitar și autorizatiunea sanitară. Acestea într'adevăr s'au desființat cu data de 1 Aprilie 1935. Că este așa o demonstrează regulamentul pentru constatarea și perceperea veniturilor fondurilor locale sanitare și de ocrotire din 3 Septembrie 1936, care coordonează și pune în aplicațiune toate dispozițiunile referitoare la venitele sanitare, atât din aceasta lege cât și din legea sanitară și unde la art. 2 se stabilește că „Veniturile acestui fond se compun din: 1) taxa de autorizare, și apoi 2) Taxe anuale de control sanitar”. Dacă prin legea citată s'ar fi abrogat dispozițiunile referitoare la taxele de eliberarea autorizațiunilor sanitare, în acest caz ele nu mai puteau să fie din nou prevăzute în un regulament de aplicarea legii.

Colegul în articolul menționat amintește că aceste taxe ar fi numai de 1%. Probabil să fie o eroare de tipar, căci chiar legea citată prevede aceste taxe de 1% — 3%, sau chiar mai mult acolo unde valoarea locativă are puțină importanță în proporție cu valoarea comercială, ceea ce în practică face mari diferențe.

Pentru toate aceste considerațiuni, credem că din punct de vedere al legii sanitare, comercianții sunt obligați să ceară în prealabil autorizatiunea de funcționare și că deci și ordonanța Ministerului de Justiție, Direcțiunea Judiciară No. 66827 din 11 Iulie 1936, este justă și aplicabilă comercianților.

Dr. GHEORGHE OPREA
advocat, Timișoara

RECENZII.

Codul comparat al obligațiunilor, proiectul franco-italian al obligațiunilor și contractelor în comparație cu codurile civile română, franceză, elvețiană și polonă ale obligațiunilor, de dl **George P. Docan**, consilier la Curtea de Apel București. Imprimeriile Statului București 1937; 448 pag. lei 450.

D-l **George P. Docan**, distinsul și eminentul consilier al Curții de Apel din București și ale cărui merite în literatura juridică română au fost definitiv recunoscute

și consacrate de cel mai competent for — Academia Română, — care i-a încununat cu premiul Statului „Gh. Asachi” opera: „Studii de drept civil comparat” apărută în anul 1926 — și în afară de aceasta autor a mai multor studii juridice scrise în limba română, franceză și germană — pune acum la dispoziția juriștilor, într-un mare volum, așezând în 5 coloane pe fiecare din cele 432 pag. în limba franceză, textele referitoare la materia obligațiunilor și contractelor din codurile civile: francez, elvețian și polon, apoi din proiectul franco-italian al obligațiunilor și contractelor și în limba română textele corespunzătoare ale codului civil român.

Dacă dreptul este într-o veșnică mișcare de adaptare, fiindcă trebuie să țină seamă de prefacerile impuse de necesitățile vieții sociale în continuă devenire — ceiace **Pascal**, într-una din cugetările sale exprima astfel: „rien, suivant la seule raison, n'est juste en soi; tout branle avec le temps” — totuși, studiul extrem de important al d-lui consilier **George P. Docan**, care pune față în față textele codului Napoleon din 1804, cu cele ale codului civil român din 1865, apoi cu cele ale celui elvețian din 1881 revăzut în 1911, și ale celui polonez din 1 Iulie 1934 și în fine cu cele ale anteproiectului franco-italian, ne permite să constatăm că în materia obligațiunilor evoluția este înceată și fără salturi. Într-adevăr în textele codului polonez din 1934, cel mai nou cod, regăsim aproape în întregime dispozițiunile codului Napoleon de acum 130 ani.

Din acest fapt trage o concluzie, mai mult decât vorbitoare, în ce privește unificarea materiei obligațiunilor la noi și anume, că textele respective ale codului civil român, așa cum au fost retușate de jurisprudență în urma nouilor situații, se impun și legiuitorului unificator.

D-l Consilier **George P. Docan** — continuând în această privință ideile marelui **Hamangiu**, însușite și de eminentul profesor al Facultății de Drept din București, d-l **Mircea Djuvara**, fost Ministru de Justiție — în introducerea operei d-sale scrie:

„Reforma codului civil, mai ales, nu admite salturi în necunoscut. Cât timp țara posedă un cod cu calitate neîntrecute de fond și formă, cum este acela prelucrat acum 70 ani, după codul Napoleon, am săvârși o neiertată greșală dacă l'am părăsi pentru a ne îndrepta spre un alt sistem juridic sau a întocmai pe deăntregul un cod nou. Legiuirea de bază a unificării noastre civile nu poate fi decât aceea a codului din vechiul regat, netăgăduit superior codului austriac și, cu atât mai mult, normelor măghiare necodificate din Transilvania. Este necesar ca noul legiuitor, când redactează textele noi, să nu piardă nici-un moment din vedere pe cele vechi și nici pe cele asemănătoare din alte legislații”.

D-l Consilier **George P. Docan** convins că o țară cu un singur legiuitor nu poate avea mai multe concepții

despre dreptate și că unitatea națională trebuie exprimată și în ordinea de drept, prin unificarea legislativă, și-a luat greaua și extrem de utila sarcină de a aduna într'un singur volum, textele celor mai (importante coduri din Europa, pentru a le pune la îndemâna celor încredințați cu redactarea anteproiectului codului nostru civil, — sarcină de care d-sa s'a achitat cu deplin succes.

Într-adevăr regretatul savant profesor al Facultății de Drept din Paris și membru al Academiei franceze, **Henri Capitant**, în scrisoarea prefată din 14 Mai 1937, dupăce demonstrează că opera d-lui **George P. Docan** este foarte instructivă, adaugă: „ați adus un foarte mare serviciu juriștilor internaționali întocmind această grea lucrare”.

„Lucrarea D-voastră este cu atât mai importantă cu cât guvernul italian a introdus pur și simplu dispozițiile proiectului franco-italian al obligațiunilor și contractelor în proiectul său de cod civil și sperăm că și parlamentul francez îl va adopta”.

Iată de ce, recomandăm călduros, această ultimă lucrare a distinsului magistrat și autor, tuturor cetitorilor noștri.

RED.

C. Atanasiu, referent la Curtea Superioară Administrativă și **D. Moldovan**, avocat, doctor în Drept, f. prefect: **Jurisprudența Curților Administrative**, 1. vol., în 8°, pp. 507, Lei 350. București, 1937.

Despre toate lucrările de doctrină care tratează subiecte noi, recenzistii spun că „umple un gol adânc simțit în literatura noastră juridică”. Aceasta formulă a devenit de stil, căci într-adevăr toate lucrările valoroase au menirea de a lămuri o materie asupra căreia stăruie vre-o nedumerire.

Iată însă o lucrare, aceea a domnilor **Atanasiu** și **Moldovan**, pe care chiar legiuitorul a reclamat-o, printr'un text de lege:

Este vorba de art. 37 din Legea pentru organizarea Comitetului Central și Comitetele Locale de Revizuire din 3 Ianuarie 1930, care prevede că **deciziunile Comitetului Central se vor publica într'un buletin central la care sunt abonate obligator toate autoritățile**.

Această colecție a deciziunilor Comitetului Central de Revizuire — actuala Curte Superioară Administrativă — nu a apărut însă nici azi, deși au trecut 8 ani de la organizarea Justiției Administrative locale.

Acest gol îl umple colecția publicată de d-nii **Atanasiu** și **Moldovan** sub denumirea de „**Jurisprudența Curților Administrative**”.

Din capul locului trebuie deci să concludem că acest volum de jurisprudență, este de utilitate incontestabilă și de mare valoare documentară.

Să vedem acum felul în care autorii s'au achitat de

o inițiativă pe cât de fericită atât de grea. A culege, a clasa și a adnota deciziunile cele mai importante ale Curților Locale Administrative confirmate de Curtea Superioară Administrativă, este o muncă ce necesită, pe lângă erudiția desăvârșită și o migăloasă elaborare.

La această muncă migăloasă sunt predestinați numai acei însofleteți de frumusețile unor materii care altora le par aride și plicticoase. A culege jurisprudențe și a le clasa e o pasiune ce se aseamănă cu aceea a unui colecționar. Acolo însă unde intervine erudiția este operația de clasare a materialului, muncă ce necesită, pe lângă o perfectă stăpânire a materiei și un simț de ordine, de precizie.

Cei doi distinși specialiști în dreptul public, d-nii **Atanasiu** și **Moldovanu**, după lungi ani de consacrare, ne prezintă rodul unei activități cotidiene în materia dreptului administrativ. Colecția lor de jurisprudențe administrative este perfectă, completă și ireproșabilă din toate punctele de vedere.

„Jurisprudența Curților Administrative” este un volum **îngrădit**, fără greșeli de tipar și estetic. Iată primul său merit. Al doilea merit al lucrării este că deciziunile publicate sunt **complecte**, în sensul că ele conțin considerentele de motivare. Lucrarea cuprinde toate deciziunile de o importanță capitală pentru problemele administrației locale. Baza colecției ei o constituie bineînțeles Legea Administrativă, la care se referă majoritatea deciziunilor, dar spețele publicate cuprind și toate legile speciale care au putut avea vre-o legătură cu administrația locală. Iată de ce nu ne surprinde multitudinea acestor legi speciale și a diferitelor regulamente municipale. Cităm bunaoară, întâmplător: Legea contabilității publice, comercializării, dobândirea naționalității române, cumulului, exproprierii, monopolul alcoolului, statutul funcționarilor publici, speculei, perceperea veniturilor publice, etc., etc.

Al treilea merit al lucrării este acela de a fi **practică**. Un index pe **materii** și altul pe **articole de legi** face ca ori ce speță să poate fi găsită în câteva minute.

Ca încheiere nu credem că este necesar să insistăm asupra rolului covârșitor al jurisprudenței în dreptul administrativ. Această ramură a dreptului public este o creație măreață a genului juridic francez, tot atât de importantă ca și Codul Civil Napoleon a dotat lumea cu două instituții juridice fundamentale; Codul Civil și Consiliul de Stat, supremă instanță a Justiției Administrative, al cărui jurisprudență, se poate zice că este astăzi esența dreptului administrativ.

La noi dreptul administrativ nu este consolidat juridicește, căci nu a trecut prin focul purificator al justiției administrative, nu este filtrat și deci constituie, cu puține excepții, un conglomerat de legi și regulamente. O simplă comparație a administrației noastre cu aceea a altor țări din occident — care au o lungă tradiție de justiție administrativă — ne face să credem că nu vom avea o administrație la înălțime, decât atunci când ea va fi condusă, pe nevăzute și nesimțite, de Justiția Administrativă, a cărei menire este tocmai în a asigura triumful dreptului, dreptății și echității asupra ilegalităților și abuzurilor prin care se deturnează puterea publică dela misiunea sa: asigurarea bineului obștesc, iar nu individual, al unor favorizați.

Felicităm călduros pe d-nii **Moldovan** și **Atanasiu** pentru excelența lor lucrare pe care o recomandăm tuturor juriștilor care au contact cu Administrația locală și pledează în fața Curților Administrative.

EMIL BOTIȘ

Doctor în Drept din Paris,
Avocat în Baroul Timișoara.

Conducerea „Cercului Juridic Bănățean” și a „Revistei” sale, roagă stăruitor pe **ONORAȚII SĂI MEMBRII ȘI ABONAȚI**, să-și înainteze fără nici o invitațiune sau somațiune, atât taxele și cotizațiile, cât și costul abonamentului, datorite pe anul 1932, 1933, 1934, 1935, 1936 și cuvenite pe anul 1937, direct și exclusiv D-lui Casier General Dr. **IOAN DOBOȘAN**, avocat, la domiciliul său din Timișoara I., Piața Unirei No. 16, sau — la prezentare — împuternicitului acestuia D-l **IOAN BAICU** din Timișoara I., Piața Unirei No. 16, incasator al Cercului Juridic Bănățean.

Conducerea Cercului Juridic Bănățean și a Revistei sale speră că acest anunț își va produce imediat efectul, astfel că va fi dispensată, de marea neplăcere de a sista trimiterea revistei, tuturor acelor cari nu sunt în curent cu plata abonamentului.

JURISPRUDENȚĂ ȘI SOLUȚIUNI JURISPRUDENȚIALE

PARTEA JURIDICĂ

I. DREPT CIVIL.

291. *ACCIDENT DE CALE FERATĂ. DESPĂGUBIRI. LIMITA HOTĂRĂREI CONdamnATORIE.* Instanța de judecată este obligată ca prin hotărârea finală să se pronunțe asupra tuturor drepturilor valorificate prin acțiune. Pronunțarea unei hotărâri condamnatoare este în funcțiune de existența condițiunilor de îndeplinire la darea acelei hotărâri. Această regulă suferă excepțiuni, cum este și în cazul proceselor pentru despăgubiri intentate în contra căilor ferate pe baza legii XVIII:1874, când obligațiunea nu a devenit încă scadentă.

In atari cazuri instanța de judecată este obligată să stabilească existența obligațiunei, să oblige la plata prestațiunilor sau rentelor acordate și scadente în viitor, nefiind îndreptățită să limiteze și să restrângă efectele condamnățiunei la un anumit interval de timp sau să pronunțe o condamnățiune condiționată.

IN FAPT: Recurentul I. N., inginer agronom, a chemat în judecată în fața Tribunalului Turda, pe intimata Regia Autonomă C. F. R. spre a fi obligată la plata de despăgubiri rezultate dintr-un accident de cale ferată intervenit la 14 Aprilie 1931, plus a unei rente lunare cu începere dela data accidentului până la sfârșitul vieții.

Tribunalul a admis în parte acțiunea, obligând pe intimată la plata unei despăgubiri de 100.600 lei, ce reprezintă valoarea obiectelor distruse și cheltueli de tratament medical și a acordat recurentului o rentă de 3000 lei lunar până la însănătoșire completă sau sfârșitul vieții, ratele scadente plătibile într-o sumă globală, iar cele scadente în viitor în a 15-a zi a fiecărei luni, plus 48.545 lei cheltueli de judecată.

Curtea de Apel Cluj s. II-a a admis în parte ambele apeluri și prin consecință i-a recunoscut recurentului dreptul la o rentă lunară de 10.000 lei pe două luni, cu începere dela 14 Aprilie 1931 până la 14 Iunie 1931, iar dela această dată, pe tot timpul vieții și cel mai târziu până la 30 Octomvrie 1935, la o rentă de 4000 lei și majorând cheltuelile de judecată dela prima

instanță la 65.000 lei peste onorarul nefixat încă al expertului Dr. M., a obligat pe intimată la plata sumelor adjudecate în termen de 15 zile, sub urmările execuțiunei silite, iar ratele de rentă scadente în viitor, în prima zi a fiecărei luni.

Recurentul se plânge de omisiune esențială, exces de putere, violarea art. 269, 270 proc. civ., art. 1, 2 din legea 18 din 1874, prin aceea că Curtea de Apel a limitat în timp obligațiunea de plată a intimatei în ce privește achitarea rentei de lei 4000 cel mai târziu până la 30 Octomvrie 1935, pe motiv că recurentul trebuie re-examinat la acea dată, fără însă a motiva asupra acestei măsuri, care de altfel constituie o dispozițiune arbitrară.

IN DREPT: Este de principiu că instanța de judecată este obligată ca prin hotărârea finală ce o dă să se pronunțe asupra tuturor drepturilor valorificate prin acțiune, deoarece numai în acest caz hotărârea sa rezolvă în întregime drepturile valorificate.

Pe de altă parte, deși este exact că pronunțarea unei hotărâri condamnatoare este în funcțiune de existența condițiunilor de îndeplinire la darea acelei hotărâri, nu mai puțin însă este adevărat că dela această regulă cu caracter general subsistă excepțiuni în sensul că hotărârea condamnatoare se pronunță chiar și atunci când obligațiunea nu a devenit încă scadentă, cum este cazul printre altele și în procesele de despăgubiri intentate contra căilor ferate în baza legii 18 din 1874.

O asemenea dispozițiune admisă și recunoscută fiind edictată în scopul evitării proceselor prin acțiunile introduse pentru rente sau prestațiuni scadente în viitor, instanța de judecată în atari procese este obligată și chemată nu numai să stabilească existența obligațiunei, ci să pronunțe și condamnarea la plata prestațiunilor sau rentelor acordate și scadente în viitor și ca atare, în lipsa unui text formal, nu este îndreptățită ca în atari procese să limiteze și să restrângă efectele condamnățiunei la un anumit interval de timp sau să pronunțe în aceste procese o condamnățiune condiționată.

O atare soluțiune este conformă și cu spiritul în care a fost conceput art. 15 din legea 18 din 1874, care recunoaște părților interesate

dreptul de a cere, în condițiunile fixate de acest text, majorarea respectiv reducerea rentei adjudicate, ce ar exclude dreptul instanței de judecată de a stabili o rentă condiționată sau limitată în timp în sensul argumentării Curții de Apel.

Așa fiind și deoarece Curtea de Apel a hotărât altfel motivul de casare este întemeiat, recursul urmând a se admite și a se casa fără trimitere deciziunea atacată în sensul dispozitivului.

(Cas. III. Dec. No. 411 din 9 Martie 1937. Președinția D-lui C. Crăciunescu, consilier).

292. TESTAMENT. REVOCARE. *Un testament anterior își recapătă valabilitatea prin revocarea unui testament posterior fără nici o rezervă, când nu se arată în mod expres că testamentul anterior se anulează.*

Art. 713 c. civ. ard. prevede că un testament posterior și valabil desființează pe cel anterior, iar art. 723 cod. civ. ard. prevede că ori de câte ori testatorul nimicește un testament posterior, dar lasă neatins pe cel anterior redactat în scris, acesta își recapătă valabilitatea. De aci rezultă că, atunci când testatorul *revoacă fără nici-o rezervă un testament posterior, prin care nu se arătase în mod expres că cel anterior redactat în scris se anulează, acel testament anterior își recapătă valabilitatea.*

Astfel fiind și întrucât în speță este constant că Teodor Crișan a revocat testamentul posterior, fără a dispune ceva cu privire la cel făcut în scris la 7 Aprilie 1915, Curtea de Apel n'a violat, ci a făcut o bună aplicare a citatelor texte de lege când a considerat testamentul în litigiu ca valabil, așa că motivul I. de casare nu este întemeiat.

(Cas. I. Dec. No. 248 din 17 Februarie 1937. Președinția D-lui T. Magheru, consilier.)

293. PLATA PENTRU ALTUL. *Terțiul care a efectuat o plată pentru altul, este în drept a pretinde dela debitorul în numele căruia s'a făcut plata, suma plătită pentru el, căci altfel acesta s'ar îmbogăți pe nedrept în dauna terțiului plătitor. În cazul când debitorul a ratificat plata, obligându-se față de terțiul plătitor la restituirea*

sumei, nu mai este necesară o cesiune formală a creanței din partea creditorului plătit, în acest caz terțiul plătitor fiind substituit de drept în drepturile creditorului plătit.

Mijloacele de apărare propuse în fața Curții de Apel după desbaterile primă ce a avut loc după casarea sentinței, nu pot fi luate în considerare conform art. 38 legea acceler. judecăților, dacă nefiind din acele prevăzute de art. 14 nu au fost invocate prin apel sau întâmpinare.

În contra sentinței tribunalului prin care s'a respins acțiunea reclamantilor, pentru motivele de fapt că împrumutul invocat de reclamantii n'a putut avea loc, iar susținerea ulterioară, că reclamantii au plătit în locul părților prețul pământului cumpărat în comun, este o modificare de acțiune la care părții s'au opus, au făcut apel în termen reclamantii și au cerut reformarea sentinței și obligarea părților în sensul acțiunii cu cheltueli de judecată, pentru motivele pe larg expuse în apelul scris anexat la dosar.

La apelul reclamantilor au răspuns părții prin întâmpinarea scrisă anexată la dosar, combatând motivele apelului și au cerut confirmarea sentinței tribunalului și obligarea reclamantilor la plata cheltuelilor de judecată, pentru motivele invocate.

În urma desbaterilor care au avut loc în ședințele ținute la 27 Iunie 1928 și la 21 Februarie 1929, Curtea prin sentința cu No. C. II. 1698/61/1928, stabilind că susținerile reclamantilor înaintea tribunalului, nu constituie o modificare a acțiunii, în sensul disp. art. 188 pr. civ., a reformat sentința tribunalului și în fond a admis acțiunea.

Această sentință a Curții a fost atacată cu recurs în casare de părți, iar:

Înalta Curte, prin deciziunea cu No. 2531/1929 din 18 Noembrie 1929, a respins primul motiv de casare, referitor la modificarea acțiunii, a admis însă motivul de casare referitor la fondul procesului, a casat sentința și a trimis afacerea acestei Curți pentru a proceda la judecarea din nou în fond.

Cauza a fost din nou expusă potrivit disp. art. 497 pr. civ. și cauza a fost debătută în fond potrivit disp. art. 498 pr. civ. în ședințele ținute la 18 Martie 1931 și la 3 Februarie 1932, așa cum se constată în procesele verbale ale desbaterilor, anexate la dosar, părțile referindu-se și la susținerile din memoriile și observa-

țiunile scrise, depuse la dosar și la actele anexe la acestea.

Curtea deliberând;

Având în vedere expunerile părților, atât la prima instanță cât și în apel, declarațiunile reclamantei văduva lui Adam Winghert și a pârâtului Mihail Rottenthaler la desbaterea de la Tribunal, declarațiunile martorilor audiați înaintea Tribunalului și conținutul adevărului cu data de 6 Martie 1926 semnată de Petru Krausz, precum și copia de pe contractul de vânzare intervenit la 31 Mai 1923 între Petru Krausz pe de o parte și Avram Winghert și soția, Mihai Krottenhaler și soții și alții pe de altă parte, anexat la observațiunile pârâților depuse la desbaterea din 3 Februarie 1932 și apreciind întregul conținut al desbaterilor și probelor făcute, stabilește în fapt următoarele:

Din contractul de vânzare-cumpărare, intervenit între Adam Winghert și soția, pârâții și alții, cu Petru Krausz, la data de 31 Mai 1923, se constată că, Adam Winghert și soții, împreună cu pârâții și cu soții Türk au cumpărat de la Petru Krausz un imobil din comuna Jamul Mare, cu prețul de 2.000.000 dinari, plătit în modul prevăzut în acest contract, din care rezultă că după plata sumei de 1.250.000 dinari din preț, se va încheia contractul definitiv și se va preda moșia cumpărătorilor, care vor putea trece în cartea funduară, iar restul de 750.000 dinari, va fi intabulat și cumpărătorii vor da cambii pentru 500.000 dinari cu scadența la 1 Octombrie 1924, iar pentru 250.000 dinari cu scadența la 1 Octombrie 1925.

Din adevărul eliberat de vânzătorul Petru Krausz, la data de 6 Martie 1926, anexat la dosar, se constată că rata penultimă de 500.000 dinari și ultima de 125.000 dinari, a plătit-o vânzătorului singur Adam Winghert soțul reclamantei în numele tuturor cumpărătorilor, predându-i vânzătorului un imobil, pe care Adam Winghert îl avea de vânzare și creanțe cambiale de ale lui, se mai constată că pentru încasarea acestor creanțe și pentru un mic rest din preț neplătit, a rămas obligat față de vânzător numai Adam Winghert și conform învoelei dintre Adam Winghert și vânzător, suma intabulată asupra imobilului moșiei lui Adam Winghert, va rămâne până la plata ultimului rest din prețul de cumpărare al imobilului (moșiei).

Din declarațiunile reclamantei văd. lui Adam Winghert și pârâtul Mihail Rottenthaler la desbaterea din 19 Aprilie 1926 la Tribunal și din declarațiunile martorilor Ioan Müller și Friede-

rik Esterhazi audiați sub jurământ la aceeași desbatere, coroborate cu expunerile din scriptele pregătitoare ale reclamantilor și cu adevărul eliberat de vânzător la 6 Martie 1926, se stabilește în fapt că Adam Winghert de fapt a plătit în anul 1924, ultimele rate din prețul de vânzare, plătind pentru pârâți cota parte datorită de ei din prețul de cumpărare, în suma de 150.000 dinari, din care 75.000 dinari pârâtul i-a trimis în Octombrie 1924 socrilor săi pentru a-i da reclamantului pentru rata plătită vânzătorului, iar pentru restul de 75.000 dinari a convenit cu reclamantii să-i plătească la 1 Octombrie 1925, cu condiția să plătească, 8% dobânzi anticipate pe trei luni și de fapt pârâtul a plătit la 1 Ianuarie 1925 1500 dinari dobânzi pe trei luni, iar la începutul lunii Aprilie 1925, s'a recunoscut dator reclamantei văduvei lui Adam Winghert în fața martorului Ioan Müller primarul din comuna Jamul Mare și a martorului Friederich Esterhazi subprimar din Jamul Mare, cu suma de 75.000 dinari și cu dobânzile în suma de 1500 dinari, pe trei luni înainte, cu începere dela 1 Aprilie 1925.

Având în vedere că din această stare de fapt rezultă că, pârâtul Mihail Rottenthaler, a recunoscut că Adam Winghert, a plătit pentru dânsul în anul 1924, cota parte din restul prețului imobilului cumpărat în comun, în suma de 150.000 dinari și că, pârâtul a și ratificat această plată făcută pentru dânsul de Adam Winghert deoarece a restituit lui Adam Winghert prin socrilor săi 75.000 dinari la 1 Octombrie 1924, iar pentru restul de 75.000 dinari a plătit procente pe trei luni, cu începere dela 1 Ianuarie 1925, iar în Aprilie 1925, s'a recunoscut dator văduvei lui Adam Winghert, atât cu restul din preț de 75.000 dinari cât și cu procentele scadente la 1 Aprilie 1925;

Considerând că din starea de fapt stabilită rezultă în mod evident că obligația pârâților de a plăti reclamantilor suma cerută prin acțiune, derivă din *plata făcută* de soțul reclamantei *pentru dânsii*, plata ratificată în numele ambilor pârâți de pârâtul Mihail Rottenthaler, și pentru care, potrivit normei de drept, pârâții *sunt obligați să restituie reclamantilor suma plătită pentru ei cu care altfel s'ar îmbogăți pe nedrept în dauna reclamantilor*;

Considerând că prin faptul că pârâții n'au plătit procentele scadente la 1 Aprilie 1925 anticipat conform convenției, au decăzut din beneficiul termenului stipulat și astfel datoria lor a devenit scadentă, la 1 Aprilie 1925;

Considerând că obiecțiunea părâților, că reclamații n'ar fi în drept să pretindă suma plătită pentru părâți vânzătorului, de cât dacă ar face dovada că vânzătorul i-a cedat creanța lui față de părâți, nu este întemeiată, pentru că vânzătorul a recunoscut prin adeverința depusă de reclamanți la dosar, că a primit restul din preț dela Adam Winghert în numele tuturor cumpărătorilor și astfel, părâții nu sunt expuși să li se ceară această sumă încăodată de către vânzător, iar pe de altă parte, pentru că părâții au ratificat plata și s'au obligat să restituie reclamanților suma plătită pentru dânsii, așa că acum nu mai pot pretinde reclamanților o cerșuire formală din partea vânzătorului;

Considerând că, obiecțiunea părâților că suma pretinsă de reclamanți n'ar fi fost scadentă la data intentării acțiunii, pentru că asupra imobilului sunt încă sarcini și astfel fiind, ei sunt în drept să rețină restul din preț până la radierea sarcinilor, este deasemenea neîntemeiată, deoarece pe de o parte din contractul de vânzare anexat la dosar, rezultă că cumpărătorii au fost obligați să plătească întreg prețul de cumpărare, fără de nici o rezervă pentru sarcinile existente și că din contra vânzătorul a fost îndreptățit să intabuleze asupra imobilului restul din prețul de vânzare prevăzut în ultimele rate, până la achitarea definitivă a prețului;

Că astfel fiind, este evident că plata restului din prețul de cumpărare nu era condiționată în nici un caz de degrevarea imobilului de dreptul de ipotecă intabulat în favoarea vânzătorului, ci tocmai invers, pentru a se putea radia acest drept al vânzătorului trebuia plătit prețul integral;

Considerând că din starea de fapt mai sus expusă, rezultă că pentru restul din preț, potrivit convenției dintre Adam Winghert și vânzător, a rămas intabulat numai imobilul acestuia, după cum se precizează în adeverința mai sus invocată și că pentru acest rest din preț a rămas „in obligo” numai Adam Winghert, părâții nu numai că nu sunt în drept să rețină restul din preț, dar sunt obligați să-l plătească cât mai curând;

Considerând că apărarea părâților, — invocată în memoriul depus la 16/IV/1931 —, că la desocolirea definitivă, vânzătorul ar fi redus din prețul de cumpărare a imobilului 300.000 de dinari, din care pentru partea lor ar veni 100.000 dinari —, nu poate fi luată în seamă, fiind propusă după desbaterea primă care a avut loc după casarea sentinței adecă peste termenul pre-

văzut de art. 38 din legea pentru accelerarea judecăților și cu vădită intențiune de a trăgăna rezolvarea cauzei;

Că pentru aceleași motive, nici probațiunea cerută de părâți, pentru a dovedi această afirmație, n'a fost ordonată;

Având în vedere că potrivit disp. art. 381 pr. civ., ordonarea probațiunii prealabile în cursul procesului, se face de către instanța înaintea căreia este pendentă cauza, administrarea probelor în străinătate se face potrivit disp. art. 283 pr. civ., tot prin intermediul instanței, Curtea față de opunerea părâților, n'a ținut seamă de declarațiunile martorului Petru Krausz, consemnate în procesul verbal, depus de reprez. reclamanților, însă față de probele făcute în cauză, mai sus invocate, n'a găsit necesară audierea acestui martor și de aceea n'a ordonat audierea lui;

Pentru aceste motive, Curtea găsind întemeiat în fond apelul reclamanților, a reformat sentința tribunalului și a admis acțiunea, obligând pe părâți la plata capitalului datorat cu procente conform dispozitivului și la plata cheltuielilor de judecată la prima instanță și în apel, pe care le-a stabilit potrivit disp. art., 50 din legea pentru accelerarea judecăților.

(Curtea de Apel Timișoara secția III. Sentința No. 1416/1930 din 10 Februarie 1932. Președinția D-lui Gh. Pavelescu, Președinte-raportor, Membrii: D-nii Gh. Lambrino, Petre V. Popescu, consilieri.)

NOTĂ: Sentința reprodusă mai sus, a fost confirmată prin Deciziunea Inaltei Curți de Casație S. I. cu No. 124 din 25 Ianuarie 1937 sub președinția D-lui S. Tipei consilier, în urma recursului înaintat de către părâți, adoptându-se în totul considerentele pe baza cărora Curtea de Apel a soluționat cauza în apel, prin a cărei hotărâre credem că se va stăvili abuzul mijloacelor de probațiune făcut de justițiabili, prin interpretarea greșită sau rea voită a art. 38 legea acceler. judecăților.

E. Gr. D.

294. NEDEMNITATE VIDUALĂ. Dreptul vidual intabulat în cartea funduară, în favorul văduvei decedatului se pierde și încetează, atunci când văduva a intrat într'un raport de concubinaj după moartea soțului său, devenind astfel nedemnă. (§ 330 Părți alese din dreptul privat maghiar de d-l George Plopu.)

IN FAPT: In comuna Banloc, Județul Timiș-Torontal, murind V. T., la 10 Martie 1925, în

urma desbaterii moștenirii a acestuia, potrivit deciziei de predare, s'a stabilit că văduva defunctului, născută L. R., — pârâta —, capătă dreptul vidual, asupra porțiunilor de moștenire, ale lui T. P., și ale reclamantului Gh. C., adică asupra 2/3 parte din imobilul de sub No. top. 387/a/2, imobil cuprins în cartea funduară No. 1276 a com. Banloc, care drept vidual, se intabulează în favorul pârâtei, asupra acestor porțiuni, în cartea funduară.

Pârâta interogată în ședință, recunoaște că trăiește de 9 ani de zile, în concubinaj cu un oarecare locuitor A. J., din comuna Banloc, după decesul soțului său.

Reclamantul cere radierea dreptului vidual, intabulat în favoarea pârâtei, pe motiv că prin traiul în concubinaj, s'a făcut nedemnă și și-a pierdut acest drept.

IN DREPT: Aceasta fiind starea de fapt, față de acțiunea reclamantului, formulată în sensul că, pârâta s'a făcut nedemnă prin acest fapt „concubinaj”, de dreptul de folosință vidual și acesta urmează să înceteze, iar folosința imobilului să revie lui, datorită ce incumbă instanței, este aceia de a preciza, dacă motivele intentării acțiunii, sunt legale sau nu, privindu-le prin dispozițiunile legii și practicii judiciare dezvoltată, în această materie.

Având în vedere, că dreptul vidual, isvorăște din comunitatea de viață, continuată în matrimoniul legal, bărbatul e dator a se îngriji de întreținerea soției și după moartea lui, iar în reanșarea acestui fapt, soția are a păstra imaculată, fidelitatea conjugală față de bărbat și pe lângă aceasta, a prevede conștiincios afacerile casnice, în cercul ei de dispozițiune.

Această comunitate de viață, în intimitate armonioasă, statuează și impune obligamentul de întreținere al bărbatului nu numai pe durata de viață a lui, ci întinde acest obligament și după moartea bărbatului, pe întreaga durată de viață, pe care consoarta rămasă după bărbat, o petrece în văduvie; — și viceversa, aceasta adică soția invăduvită, e obligată față de bărbatul ei, a păstra cu pietate fidelitatea conjugală.

Considerând, că din punct de vedere principiar, rezultă că și dreptul vidual, care în urma morții bărbatului, s'a realizat și de fapt susține ca deja valabil, se curmă și încetează, dacă văduva după moartea bărbatului, deci sub durata văduviei, dă dovadă de așa conduită și purtare socială, care violează fidelitatea datorită, față de bărbatul decedat.

Considerând că în speță, pârâta recunoaște, că după moartea soțului său, a intrat într'un raport de concubinaj, cu A. J., prin acest fapt a prestat o astfel de conduită, care nu se poate concorda cu fidelitatea, pe care soția văduvă — pârâta — o datorește bărbatului decedat și care conduită violează baza etică morală a acestei fidelități. (A se vedea în acest sens §. 333 din părți alese din dreptul privat ungar, de d-l Dr. George Plopu.)

Că potrivit acestei norme de drept, acțiunea de față se privește ca fondată și se admite ca atare, etc...

(Jud. rurală Deta. Sentința No. 1565/1937 din 19 August 1937. Președinte și redactor D-l Mihai Mușătesen, jude-președinte.)

II. PROCEDURA CIVILĂ.

295. CORECLAMANȚI ȘI COPĂRĂȚI. CUMUL MIXT. Mai mulți reclamânți pot acționa în judecată pe un pârât printr'o singură acțiune, când sunt îndreptățiți în esență pe același temei de drept și de fapt, după cum mai multe părți pot chema sau pot fi chemate în judecată printr'aceeași acțiune, când obiectul procesului îl constituie drepturi și obligațiuni izvorâte din temeiuri de fapt și de drept în esență omogene și când competența instanței se poate stabili față de toți pârâții.

Când există temei de fapt și de drept identice?

Când drepturile pe care se bazează acțiunea sunt deosebite derivând din acte juridice deose-

bite, acțiunea se poate disjunge socotindu-se ca valabil introdusă numai de unul, dintre reclamânți, urmând ca ceilalți să-și valorifice drepturile prin acțiuni separate. Art. 77, 78, 232, 338 pr. civ.

Art. 77 alin. I. din proc. civ. ard., prevede că mai multe părți pot să acționeze împreună sau pot fi pârâte împreună, dacă obiectul procesului este un drept comun, sau o obligațiune comună, ori dacă părțile sunt îndreptățite sau obligate, în esență, pe același temei de fapt și de drept, — iar art. 78 proc. civ. ard., prevede că mai multe părți pot chema în judecată sau pot fi chemate în judecată și în cazul, când obiectul procesului îl formează drepturi și obligațiuni ce

isvorăsc din temeieri de fapt și de drept și în esență omogene și competența instanței se poate stabili față de toți părții.

Din combinarea acestor texte de lege rezultă că mai mulți reclamanti pot chema printr-o singură acțiune în justiție pe un părât, când sunt îndreptățiți, în esență, prin același temei de drept și de fapt.

Există temei de fapt sau de drept, identic, atunci când dreptul sau obligația cuvenite mai multor persoane, izvorăsc din același raport juridic.

Însă, dispozițiunile înscrise în art. citate nu sunt aplicabile, atunci când *acțiunea se întemeiază pe baze de drept deosebite și derivă din acte juridice deosebite.*

În speță, din dosar se constată că, deși reclamantii V. R. s. a. au pornit acțiunea comună în contra părâtei Casa Generală de Pensii în baza aceluiași temei de drept: în baza dreptului acordat lor prin deciziuni de pensionare definitive. — totuși întrucât raportul juridic între recurenți și intimată este deosebit, deoarece obținerea pensiei de către fiecare reclamant s'a făcut prin acte juridice deosebite, — în atare situațiune, bine Curtea de fond a stabilit că reclamantii nu puteau să facă o acțiune comună.

Însă, o atare acțiune nu poate fi respinsă în bloc față de toți reclamantii, ci ordonându-se *disjungerea* acțiunilor, conform art. 232 și 388 pr. civ., ea *trebuie socotită ca valabil introdusă numai de unul dintre reclamanti*, iar față de ceilalți reclamanti afacerea să fie disjunsă, urmând ca fiecare reclamant să-și valorifice drepturile sale prin acțiuni separate.

Intrucât în speță, acțiunea este semnată în prim rând de către V. R., acțiunea trebuie socotită ca făcută de acesta și luată în considerare față de dânsul.

Față de cele expuse rezultă că Curtea de Apel, prin respingerea acțiunii față de toți reclamantii și deci și față de Vater Reinhold, a comis un exces de putere, dând o decizie casabilă.

Deci, motivele II. și III. de casare fiind întemeiate, recursul urmează a se admite, fără a se mai discuta motivele I. și IV. ce devin fără interes și, tot pentru considerațiunile arătate, se disjunge afacerea și se retine acțiunea lui V. R.

(Cas. III. Dec. No. 567 din 29 Martie 1937. Președinția D-lui C. Crăciunescu, consilier.)

296. EXECUTIE DE ASIGURARE. DESFIINȚARE. Debitorul urmărit împotriva căruia

s'a ordonat execuția de asigurare, poate depune în depozit judiciar suma pentru care s'a ordonat execuția. Desființarea execuției de asigurare se admite în ipoteze când sentința pe baza căreia s'a ordonat, s'a anulat împreună cu întreaga procedură de către instanța superioară printr-o hotărâre rămasă definitivă sau când debitorul urmărit a fost apărat de sub o astfel de hotărâre. Art. 231 teza I, 234 al. 2 legea LX:1881, art. 53 legea LIV:1912.

ÎN FAPT: Tribunalul Trei-Scaune a admis acțiunea recurentului A. Sp. și a obligat pe intimata Cassa Generală de Economii din Brașov sucursala Sft. Gheorghe, să-i plătească suma de 700.000 lei, plus accesorii. În contra acestei sentințe părâta făcând apel, totdeodată pe temeiul art. 231 proc. execuțională, a depus la administrația financiară Trei-Scaune suma la cât a fost obligată pentru ca să evite o eventuală execuție de asigurare din partea reclamantului. Menționata sentință devenind definitivă părâta a cerut eliberarea recipisei relativă la suma pe care a depus-o. Tribunalul Trei-Scaune prin încheierea No. 6226 din 1933, a admis cererea, iar Curtea de Apel Brașov a confirmat încheierea tribunalului, prin deciziunea supusă recursului de față. Curtea de fond a eliberat recipisa, motivând că suma nu a fost depusă pentru achitarea pretențiunii reclamantului, ci pentru asigurarea aceleia până la definitivă rezolvare a cauzei în scopul ca atunci când procesul va fi definitiv câștigat de reclamant, dânsul să aibă o bază pentru execuția de îndestulare.

Procesul fiind definitiv judecat, rolul sumei depuse, de a servi ca garanție pentru scopul de mai sus, a încetat și întrucât reclamantul n'a cerut și efectuat execuția asupra acestei sume, recipisa cată a se elibera părâtei care a depus suma.

ÎN DREPT: Art. 231 teza I. din legea execuțională prevede că acela împotriva căruia s'a ordonat execuția de asigurare poate depune în depozit judiciar suma care urmează a fi asigurată.

Potrivit art. 234 alin. II. din aceeași lege, numai în ipoteza când sentința în baza căreia s'a ordonat execuția de asigurare, împreună cu întreaga procedură, s'a anulat prin hotărârea definitivă a instanței superioare sau părâtul a fost apărat de sub o astfel de hotărâre, execuția de asigurare trebuie desființată.

Nici din aceste texte și nici din altele nu re-

zultă că împrejurarea că creditorul urmăritor a obținut în mod definitiv câștig de cauză ar fi un motiv de desființarea execuției de asigurare prin eliberarea sumei debitorului care a depus-o, ci dimpotrivă este neîndoios că acea execuție rămâne în vigoare până ce creditorul a fost îndestulat întrucât depunerea sumei are de scop ca să constituie pentru dânsul o siguranță reală asigurând îndestularea sa.

Astfel fiind, urmează că Curtea de fond hotărând altfel, a violat textele de lege de mai sus și de aceea decizia sa urmează a fi casată pentru ca afacerea să fie din nou judecată în conformitate cu principiile expuse mai sus.

(Cas. II. Dec. No. 380 din 19 Martie 1937. Președinția D-lui N. Stănilă, consilier.)

297. SUCCESIUNE. CERTIFICAT DE MOȘTENIRE. *Cererea pentru eliberarea certificatului de moștenire se poate formula numai până când judecătoria de moștenire nu a deschis din oficiu procedura succesorală. Art. 4 și 99 legea XVI:1894 asupra procedurii de moștenire.*

În conformitate cu dispozițiunile art. 99 alin. ultim din legea XVI din 1894, privitoare la procedura succesorală, cererea pentru certificatul de moștenire poate fi introdusă atât timp cât judecătoria de moștenire nu a deschis încă — din oficiu — procedura succesorală potrivit prevederilor art. 4.

În speță, deși trecuseră 3 luni dela decesul lui Nicolae Roșca, totuși recurenții puteau cere să li se elibereze certificatul de moștenire, atât timp cât judecătoria nu pornise din oficiu procedura de succesiune.

Prin urmare, greșit și cu violarea art. 99 și 4 din legea XVI din 1894 a decis tribunalul, în cazul de față, atunci când, făcând abstracție de principiul pus de art. 99, a considerat pur și simplu cererea recurenților ca tardivă pentru că nu a fost depusă în termen de 3 luni.

(Cas. I. Dec. No. 442 din 22 Martie 1937. Președinția D-lui S. Tîpei, consilier.)

298. AUTORITATE DE LUCRU JUDECAT. *Sentințe și deciziuni rămase definitive, date de o instanță necompetentă. Soluție.*

ÎN FAPT: Debitorii urmăriți au introdus la Judecătoria S. cerere de desființarea măsurilor de urmărire în baza art. 68 legea lichidării da-

toriilor agricole. Judecătoria a respins cererea pentru motiv de incompetență. În contra deciziunii de respingere, urmăriții au făcut apel-recurs la Tribunal, care l'a respins, stabilind că tribunalul e competent în această materie, în baza art. 39 al. I. legea LIV:1912 în calitate de instanță care a ordonat execuția. Conform acestei deciziuni, urmăriții au introdus cererea de desființare la tribunal, care judecând în fond, a respins-o ca nefondată. Urmăriții au atacat cu recurs în casare atât deciziunea dată de tribunal asupra competenței, cât și deciziunea adusă în fond. Înalta Curte de Casație a admis recursul în contra deciziunii dată de tribunal asupra competenței și a stabilit că soluționarea cererii de desființare e de competența Judecătoriei S. — Conform deciziei Înaltei Curți de Casație, urmăriții au introdus cererea la Judecătoria S., care le-a admis-o. În contra acestei deciziuni urmăritorii au făcut apel-recurs. Cu ocazia judecării apelului-recurs, urmăritorii au retras prin cerere scrisă recursul pe care-l făcuseră în contra deciziunii prin care tribunalul judecând în fond aceeași cerere de desființare a măsurilor de urmărire, o respinsese — recurs care era încă neșoluționat de către Înalta Curte de Casație — despre ceace Tribunalul a luat act.

ÎN DREPT: Întrucât tribunalul, judecând în fond, a soluționat în precedent aceeași cerere de desființarea măsurilor de urmărire introdusă tot în baza art. 68 legea lichidării datoriei agricole, de către aceiași debitori, contra acelorași acte de urmărire și execuție, referitoare la aceleași imobile, ordonate la cererea acelorași urmăritori și întrucât debitorii urmăriți și-au retras recursul introdus în contra acestei deciziuni — care astfel a rămas definitivă — tribunalul n'ar putea din nou să soluționeze în fond în alt sens aceeași cerere, fără a încălca principiul autorității lucrului judecat. Împrejurarea că ulterior Înalta Curte de Casație a stabilit că cererea de desființare e de competența Judecătoriei S., nu poate avea nici-o influență în cauză, întrucât deciziunea Înaltei Curți este adusă în soluționarea recursului introdus în contra deciziunii date de tribunal numai asupra competenței, iar nu asupra deciziunii adusă în privința fondului cererii, care deciziune a fost atacată cu recurs aparte, pe care însă urmăriții retrăgându-l, deciziunea adusă de tribunal în fond este definitivă și investită cu autoritate de lucru judecat.

Admis recursul reformat, deciziunea primei instanțe, respins cererea.

(Trib. Caraş Dec. G. a 4673/1936 din 30 Iunie 1937).

NOTĂ: Soluţionarea adusă prin deciziunea de mai sus, pune în discuţie chestiunea autorităţii lucrului judecat decurgând dintr-o sentinţă (în speţă o deciziune) rămasă definitivă, pronunţată însă de către o instanţă necompetentă. Dela început trebuie făcută distincţiunea între cazurile de judecare cu nerespectarea normelor referitoare la competenţa relativă, care priveşte repartizarea afacerilor între jurisdicţiuni de acelaşi grad şi de aceeaşi constituţie organică şi cele cu nerespectarea normelor de competenţă absolută care priveşte însăşi natura funcţională a instanţelor. Căci dacă normele de competenţă relativă sunt stipulate în interesul părţilor, care pot deroga dela ele pe cale convenţională — prorogare expresă — iar dacă nu s'au prevalat de ele se acoperă prin neînvocare de către părât în timp util — prorogare tacită — şi sentinţa dobândeşte indiscutabilă autoritate de lucru judecat (cu singura condiţie ca litigiul să fi fost dedus înaintea unei instanţe de acelaşi grad şi de aceeaşi competenţă generală cu aceea de care ar fi trebuit judecat conform normelor de competenţă relativă) — normele de competenţă absolută privind însăşi principiile de organizare judiciară, sunt de ordine publică, de unde rezultă că nu pot fi modificate prin convenţia părţilor, şi pot fi invocate în orice stadiu al procesului, ba chiar nerespectarea lor trebuie observată din oficiu de către judecători. Ce se întâmplă însă, când fără a fi invocate de către părţi sau relevate din oficiu, regulile de competenţă absolută sunt încălcate de către o instanţă care judecă şi pronunţă o hotărâre care rămâne definitivă prin neuzarea căilor de atac? În acest caz prevalează principiul de ordine publică al competenţei absolute care ar impune ca o asemenea hotărâre să fie considerată ca inexistentă, sau prevalează principiul — tot de ordine publică — al autorităţii lucrului judecat, care isvorât din raţiunea de ordin social de a pune capăt contestaţiunilor judecătoreşti, ar investi cu valabilitate juridică o hotărâre pronunţată în aceste condiţiuni, chiar de către instanţa necompetentă *ratione materiae*? Conflictul între aceste două raţiuni de ordine publică a fost discutat în doctrină şi dedus în mod practic în faţa instanţelor judecătoreşti. S'au format în genere, trei sisteme:

1) sistemul care a consacrat principiul că autoritatea lucrului judecat trebuie să cedeze raţiunii de ordine publică a regulilor de competenţă absolută şi că deci competenţa *ratione materiae* nu se poate acoperi prin autoritatea lucrului judecat;

2) sistemul exact opus, care dă întâietate principiului autorităţii lucrului judecat, chiar în cazurile de incompetenţă *ratione materiae* şi

3) un sistem intermediar care dă în genere întâietate autorităţii lucrului judecat, cu excepţia cazurilor în care prin hotărârea adusă o instanţă se pronunţă asu-

pra unei materii date în mod cu totul exclusiv în căderea altei instanţe.

Practica judiciară a instanţelor noastre a îmbrăţişat aproape exclusiv cel de al doilea sistem. Autoritatea lucrului judecat, după această interpretare, fiind o prezumpţie legală *juris et de jure* face a se presupune just şi adevărat tot ce conţine sentinţa; că această autoritate nu se reazimă pe certitudinea că soluţia adusă e cea mai dreaptă, ci pe prezumpţia justiţiei când e investită cu formele care-i dau caracterul unei hotărâri şi este atât de absolută încât îşi produce efectul chiar când sentinţa rămasă definitivă emană dela o jurisdicţie incompetentă, fie din cauza materiei, chiar în caz că această incompetenţă ar fi întemeiată pe un motiv de ordine publică. (C. Hamangiu cod. civil adnotat vol. III. jurispr. No. 118 pag. 138, 265 pag. 154, 285 pag. 156 şi 392 pag. 171). Acest sistem, aplicat însă fără nici o distincţiune, ar duce la rezultate stranii şi cu totul opuse raţiunii pentru care a fost adoptat. Care ar fi de exemplu, eficacitatea juridică a unei sentinţe de divorţ sau de faliment pronunţată de către o judecătorie, presupunând că ar fi rămas definitivă prin expirarea tuturor căilor de atac? În această materie doctrina a făcut o distincţiune între hotărârile nule care deşi date de către o instanţă necompetentă sunt totuşi susceptibile de a dobândi autoritate de lucru judecat, atunci când de către partea interesată sau din oficiu nu s'a relevat incompetenţa şi hotărârea a rămas definitivă — şi hotărârile inexistente, care ar fi cele pronunţate de către o instanţă care n'ar avea absolut nici o competenţă în materie sau care ar prezenta alte vicii de ex.: n'ar avea dispozitiv sau ar fi date de către o persoană fără nici o calitate precum şi hotărârile ilicite, sau contra ordinii publice; asemenea hotărâri n'ar putea fi aduse niciodată la îndeplinire, pe baza principiului că în contra imposibilului legal nu se poate hotări, după cum nu pot exista nici obligaţii al căror obiect ar fi imposibilitatea materială (V. Cădere. Tratat de proc. civilă, pag. 326). Dificultatea rezidă în imposibilitatea de a delimita precis sfera noţiunii de competenţă relativă de aceea de competenţă absolută, ba ceva mai mult însăşi competenţa absolută prezintă mai multe grade în privinţa rigurozităţii cu care trebuie observate regulile ei. De aceea termenii de competenţă absolută nu trebuie luaţi „ad literam” căci există un moment când şi incompetenţa absolută se acoperă ca şi cea relativă: momentul în care litigiul s'a închis prin expirarea căilor de atac şi hotărârea dată dobândeşte autoritatea de lucru judecat (E. Heroyanu principiile procedurii judiciare vol. I. No. 207).

În lipsă de norme absolut categorice în această materie, corectivul rămâne la înţelepciunea instanţelor chemate a se pronunţa în asemenea cazuri, cărora le incumbă a pune de acord normele legale existente şi a

aprecia în fiecare caz dacă rațiunea de ordine publică care a condus la elaborarea lor, prevalează rațiunii de ordine publică decurgând din principiul autorității lucrului judecat. Conducându-se de acest criteriu, instanțele noastre au hotărât că o sentință emanând de la o instanță incompetentă rațiune materiae nu poate avea nici o valoare și nici o autoritate de lucru judecat când este vorba de o materie cu totul specială dată în mod **exclusiv** în competența altei instanțe (C. Hamangiu op. citat. No. 365 pag. 166); iar într-o decizie recentă, Înalta Curte de Casație, după ce stabilește că autoritatea lucrului judecat poate să rezulte și din hotărârile cari, pronunțate fiind în o materie de către instanțe legal instituite, s'ar fi dat totuși cu neobservarea dispozițiilor după care legea regulează competența între instanțele pe care le-a creat pentru aceea materie, adaugă: „Atunci însă, când o hotărâre este dată nu numai cu neobservarea acestor dispozițiuni referitoare la competență, dar autoritatea de la care emană nu a fost în nici un fel investită și instituită prin lege cu putere de jurisdicțiune în materia în care totuși s'a pronunțat, în atare caz nu mai poate să rezulte autoritate de lucru judecat din o asemenea hotărâre, căci ea în drept nu are existență” (Cas. I Dec. No. 655 din 5 Aprilie 1935).

În speța de mai sus, competența Judecătorei S. de a se pronunța asupra cererei de desființarea măsurilor de execuție, în calitate de instanță care efectua execuția, nu era cu totul excepțională și exclusivă față de competența tribunalului, care ordonase execuția.

Atunci când Tribunalul s'a considerat că e competent a judeca o asemenea cerere s'a bazat pe dispozițiile art. 39 al. 1. legea LIV:1912, conform căruia, asupra cererei de încetarea sau restrângerea dreptului de execuție hotărăște instanța care a ordonat execuția și nu credem că acest articol ar fi fost abrogat prin art. 69 al. penultim legea lichidării datoriilor agricole și urbane, întrucât pe de o parte rațiunea acestui din urmă text nu este de a închide debitorului urmărit o cale pe

care o avea deja după dispoziția legală în ființă, ci din contra de a-i da posibilitatea de a invoca beneficiile legii atât în fața instanțelor de fond cât și de urmărire, pe de altă parte prin noțiunea de instanță de urmărire în înțelesul acestui text nu poate fi exclusă instanța care a ordonat urmărirea, în speță tribunalul. Însăși Înalta Curte de Casație, când a admis recursul refertor la competență, motivează această soluție, nu pe împrejurarea că art. 39 al. 1 legea LIV:1912 ar fi abrogat — și că deci competența tribunalului în speță ar fi exclusă — ci pe considerentul că cererea a fost mai întâi introdusă la Judecătoria S., care avea competență legală a o rezolva în baza art. 69 al. penultim legea lichidării dat. agricole;

Când dar Tribunalul judecând în fond cererea, a respins-o și când această decizie a rămas definitivă prin retragerea recursului în contra ei, această decizie are autoritate de lucru judecat, atât pentru că recursul soluționat de Înalta Curte de Casație nu poartă asupra ei, ci asupra unei alte decizii referitoare la chestiunea principală a competenței în aceeași materie, cât și pentru că pretinsa incompetență în speță a tribunalului, nu e în nici un caz absolută, ci cel mult relativă și deci s'a acoperit prin definitivarea deciziei.

Împrejurarea că în speță e vorba de o decizie, iar nu de o sentință propriu zisă nu poate schimba soluția, căci atât doctrina cât și jurisprudența — în materia deciziunilor aduse în camera de consiliu — face o distincție între cele aduse fără citarea părților, care sunt acte de pură administrație și cele date cu citarea părților și cu debateri contradictorii — cum e cazul din speță — care au caracter contencios și sunt susceptibile ca și hotărârile propriu zise de a dobândi autoritatea lucrului judecat. (C. Hamangiu op. citat jurispr. No. 85 pag. 134 No. 117 pag. 138 No. 374 pag. 168).

ION BALUT

Judecător Trib. Caraș.

III. DREPT PENAL ȘI PROCEDURĂ PENALĂ.

APLICAREA LEGEI MAI BLÂNDE. În aplicarea principiului *legei mai blânde consacrat prin art. 3 c. p. C. II.* nu se poate recurge la combinarea unui sistem mixt, dictând infractorului o penalitate sui generis, care nu este nici cea a *legei vechi*, nici cea a *legei noi*. În acest caz ceeace trebuie observat este ca instanța de fond, chiar cu aplicarea circumstanțelor atenuante, prin respectarea *legei mai blânde*, să concretizeze pedeapsa în limitele legale

Erorile — în argumentarea chestiunilor de drept și indicațiunile greșite în motivarea privi-

toare la aplicarea textelor de lege, nu pot atrage casarea hotărârei, dacă nu au avut o influență decisivă asupra soluțiunei.

Omorul imputat acuzatului pedepsindu-se conform art. 279 c. pen. ard. cu temniță grea dela 10—15 ani, iar conform art. 463 c. pen. Carol al II-lea cu munca silnică dela 10—25 ani, cu drept cuvânt Curtea de fond a decis că în ceeace privește calificarea și pedepsirea omorului, dispozițiunile codului penal ardelean sunt mai favorabile infractorului decât acele satornicite pentru aceeași faptă de noul cod penal.

Pe de altă parte, odată stabilit de instanță

că, datorită blândeţii pedepsei, urmează a fi aplicat infractorului codul penal ardelean, instanţa nu mai putea proceda la dictarea pedepsei decât conformându-se prevederilor acestui cod, ne mai fiindu-i îngăduit să aplice în acelaşi timp şi dispoziţiuni de ale noului cod penal, chiar în părţile sale mai favorabile infractorului, pentru că astfel s'ar combina infractorului o penalitate sui generis, care nu este nici cea a legii vechi şi nici cea a celei noi.

Odată aceste principii fixate, urmează a se vedea, nu ceea ce instanţa de fond ar fi putut da ca pedeapsă infractorului prin combinarea textelor legii vechi şi noi, ci anume dacă osânda la care acuzatul a fost în speţă condamnat — prin respectarea principiului legii mai blânde, deci faţă cu legea din Ardeal, este în limitele legale sau nu.

Infraţiunea săvârşită de acuzat pedepsindu-se, conform art. 279 c. pen. ard., cu temniţa grea dela 10—15 ani, iar în urma constatării circumstanţelor atenuante de către juriu — şi starea de beţie necompletă şi accidentală constituie în sistemul codului penal ardelean o circumstanţă atenuantă — prin aplicarea art. 92 c. p., acuzatului trebuia să i-se aplice o pedeapsă de temniţă dela 2 la 10 ani, sau chiar reclusiunea dela 6 luni la 2 ani.

Însă, reclusiunea fiind desfiinţată prin efectul art. 22 din codul penal, în conformitate cu art. 597 alin. ultim din acest cod, care prevede, ca măsură tranzitorie, principiul echivalărei unei pedepse desfiinţate cu cea corespunzătoare ţinându-se seama de art. 3 din acelaşi cod, urmează a se decide ca osânda de 4 ani închisoare corecţională dictată în speţă acuzatului recurent de către Curtea de fond este astfel în limitele legale.

În sfârşit, în conformitate cu art. 477 pr. pen. Carol al II-lea, erorile în argumentarea chestiunilor de drept şi indicaţiunile greşite în motivarea privitoare la textele aplicate nu pot determina casarea hotărârei decât atunci când au avut o influenţă decisivă asupra dispoziţiunilor ei.

Aşa fiind şi întrucât, în speţă, argumentarea greşită a Curţii de fond în hotărârea sa, cu privire la aplicarea textelor de lege, n'a avut o influenţă decisivă asupra dispozitivului acestei hotărâri, pentru că, după cum s'a văzut, pedeapsa dictată acuzatului este în limitele legale şi justificată, în care situaţiune motivul de casare apare ca nefondat şi se înlătură.

(Cas. II. Dec. pen. No. 1130 din 16 Aprilie 1937. Preşedinţia D-lui T. Radu, consilier.)

300. ART. 383 PR. PEN. CAROL II. *Acuzatul aflat în libertate este obligat să se constituie prizonier cu 3 zile înainte de ziua de judecată în arestul Curţii cu juri respectivă; în caz contrar va fi arestat din ordinul preşedintelui Curţii. Singurul scop urmărit de legiuitor în edictarea măsurii de încarcerare fiind ca să asigure judecarea cât mai neîntârziat a proceselor criminale, împiedecând pe acuzaţi să tergiverseze soluţionarea acestor procese, măsura încarcerării încetează odată cu cauza ce o determină, astfel că amânându-se procesul deţinerea în stare de arest devine lipsită de bază legală, iar acuzatul trebuie pus în libertate.*

IN FAPT: Acuzatul M. C., fiind trimis în judecata Curţii cu Juraţi Ilfov, s'a constituit prizonier de bună voie în intervalul de trei zile înainte termenului fixat pentru judecarea cauzei, sale.

Procesul la Curtea cu Juraţi amânându-se, M. C., a cerut să fie pus în libertate în conformitate cu dispoziţiunile art. 383 alin. III. pr. pen.

Totuşi Curtea cu Juraţi Ilfov, prin deciziunea No. 297 din 1937, i-a respins cererea de punere în libertate. Recurs.

IN DREPT: Potrivit art. 383 pr. pen. *acuzatul aflat în libertate este obligat să se constituie prizonier cu 3 zile înainte de ziua de judecată, în arestul Curţii cu juraţi respective. Acei ce nu se vor conforma vor putea fi arestaţi din ordinul preşedintelui Curţii, înăuntrul termenului de mai sus.*

Prin ultimul aliniat se prevede că acei constituiţi prizonieri vor fi eliberaţi de Curtea cu Juraţi, atunci când procesul se amână.

Din examinarea acestui text de lege, rezultă că ceea ce a preocupat pe legiuitor a fost să asigure judecarea proceselor criminale cât mai neîntârziat, împiedecând pe acuzaţi, să tergiverseze soluţionarea acestor pricini, în care scop îi obligă să se constituie prizonieri în intervalul de 3 zile ce precede judecata, prevăzând totodată şi o încarcerare forţată tot în acest termen, pentru acei ce nu se supun de bună voie.

Acesta fiind scopul urmărit de legiuitor, măsura încarcerării, indiferent de modul cum a fost

realizată, încetează odată cu cauza ce o determină, prin amânarea procesului, astfel după cum se arată în mod precis prin ultimul alineat al textului în chestiune, deținerea în stare de arest a unui acuzat aflat în această situațiune, ne mai având nici-o justificare legală, deoarece nici-un text de lege nu o autoriză.

Astfel fiind și cum în speță este necontestat că acuzatul M. C., s'a prezentat de bună voie în intervalul de trei zile înainte de termenul fixat pentru judecarea cauzei sale înaintea Curții cu jurați, urmează că potrivit sus menționatului text de lege, din moment ce procesul s'a amânat, deținerea sa în stare de arest devine lipsită de bază legală și prin consecință cererea sa de liberare trebuie admisă.

Pentru aceste considerațiuni recursul se admite, casându-se fără trimitere sus menționata deciziune, anulându-se și mandatul de arestare.

(Cas. II. Dec. pen. No. 744 din 16 Martie 1937. Președinția D-lui Bădescu-Roșiori, consilier.)

301. DREPTUL DE APĂRARE. FORMULAREA CHESTIUNILOR LA JURAȚI. Nu este încălcat dreptul de apărare atunci când la Curtea cu jurați judecarea acuzatului s'a făcut în prezența apărătorului numit din oficiu, prestând apărarea în instanță până la terminarea procesului. Art. 474 partea I. pct. 5 pr. pen. Caril II. Formularea în primul rând a chestiunii materialității faptului și apoi a culpabilității, constituie o cerință esențială prevăzută imperativ de art. 400 pr. pen. Carol II, a cărei nerespectare atrage nulitatea verdictului.

IN FAPT: Recurentul C. U., în urma verdictului afirmativ al comisiei juraților, a fost condamnat la 10 ani muncă silnică și 50.000 lei despăgubiri civile pentru crima prevăzută și pedepsită de art. 225, 234 alin. ultim din vechiul cod penal, constând în aceea că, în ziua de 24 Septemvrie 1935, a săvârșit cu voință omucidere asupra victimei Gh. A.

Prin motivul de casare, formulat pe exces de putere, violarea art. 381, 474 partea I, p. 5, art. 398 din noua procedură penală, recurentul pretinde că numai din cauza lipsei unei apărări complete comisunea juraților a putut aduce un verdict afirmativ în cauză și aceasta întru cât Curtea i-a respins cererea de amânare spre a se prezenta apărătorul său ales — d-l avocat Re-

mus Nestor din Buzău — care cunoștea dosarul, numindu-i un apărător din oficiu în persoana d-lui av. Ene Sava, astfel că procesul s'a judecat audiindu-se numai 4 martori din cei 14 propuși în apărare, ceea ce a determinat pe acuzat — având ultimul cuvânt — să arate că partea civilă, în lipsa unei bune apărări, a stăruit pe lângă martori să nu se prezinte în instanță.

ÎN DREPT: 1. — Din procesul verbal de audiență și lucrările dela dosar, se constată că, la termenul de judecată din 16 Octomvrie 1936, Curtea cu Jurați a dispus, după cererea recurentului, amânarea procesului din cauza lipsei d-lui avocat Remus Nestor, apărătorul ales al acestuia, cu care ocazie Curtea a intervenit la baroul local spre a-i desemna un apărător din oficiu.

Pentru termenul următor de 19 Ianuarie 1937, deși s'a prezentat apărătorul desemnat din oficiu, d-l avocat Ene Sava, pentru a apăra pe recurent, acesta a reînnoit cererea de amânarea procesului pe motiv că și de astă dată apărătorul său ales este împiedecat a se prezenta, lipsind din localitate.

Curtea i-a respins această cerere, dispunând a se proceda la judecarea procesului întrucât recurentul nu este lipsit de apărare, ci este asistat de apărătorul desemnat din oficiu, iar reiterate cerere de amânare a procesului nu e făcută de recurent decât în scopul temporizării procesului care este în stare de judecată.

Procedând astfel, Curtea cu Jurați nu a violat dispozițiunile art. 474 partea I. pct. 5 invocat de recurent, din moment ce procesul s'a judecat cu prezența apărătorului din oficiu care i-o făcut în instanță apărarea sa până la terminarea procesului, iar respingerea cererei de amânare pe considerațiunile mai sus expuse, care intră în atributul suveranei aprecieri a instanței de fond, nu poate fi calificată un exces de putere din moment ce se constată că dreptul la apărare nu a fost violat, astfel că primul motiv de casare urmează a se respinge ca nefondat.

2. — Cu privire la motivul de nulitate, bazat pe dispozițiunile art. 475 pct. 3 din noua procedură penală, invocat din oficiu de d. Procuror General al acestei Înalte Curți:

Din examinarea dosarului se constată că în chestiunile supuse deliberării juraților figurează numai întrebarea referitoare la culpabilitatea recurentului pentru faptul de omucidere cu voință, pentru care a fost trimis în judecată, fără a se fi pus în prim rând chestiunea materialității

tății lui, astfel cum prevede în mod imperativ art. 400 pct. I. din noua procedură penală.

Această inovație introdusă prin noua legiuire având de scop de a lăsa în exclusivă atribuțiune a juriului a se pronunța în prealabil asupra materialității faptului, *neobservarea acestei cerințe esențiale a legii atrage nulitatea verdictului*, deoarece în cazul când juriul ar răspunde negativ asupra acestei prime chestiuni. socotind că faptul în materialitatea lui nu a fost săvârșit de acuzat, răspunsul la chestiunea culpabilității devine inutil, iar în cazul când ar răspunde afirmativ la ambele puncte din art. 400 pr. penală actuală — materialitate și culpabilitate — și Curtea este sesizată a se pronunța, cum este în speță, asupra despăgubirilor cerute de partea civilă, spre deosebire de vechea procedură penală, materialitatea faptului generator de daune nu mai poate fi stabilită de Curte din instrucția urmată, ci trebuie să reiasă numai din răspunsul afirmativ al comisiei juraților.

În speță, neformularea chestiunii materialității faptului și condamnarea recurentului la despăgubiri civile, fără constatarea existenței acestui element esențial care să rezulte numai din verdict, atrage nulitatea deciziei atacate cu prezentul recurs, care urmează a fi casată cu trimitere, fără a mai fi nevoie a se discuta și celelalte motive de casare scrise.

(Cas. II. Dec. pen. No. 315 din 14 Mai 1937. Președinția D-lui N. Bădescu-Roșiori, consilier.)

302. TURBURAREA LINIȘTEI. *Distincțiunea între delictul de turburarea liniștei personale prev. de art. 523 c. pen. și contravențiunea în contra liniștei publice prev. de art. 587 pct. 4 c. pen.*

ÎN FAPT: A. K. în calitatea sa de conducător al localului „C. Z.”, permițând să se petreacă zgomotos și cu muzică în grădina localului, peste orele 24 din noapte, a călcat dispozițiunile legale în vigoare.

Comisariatul de poliție respectiv îi drescă proces-verbal de constatarea infracțiunii pe care înaintându-l Judecătorei, cere aplicarea disp. art. 587 pct. 4 c. p. față de contravenient.

ÎN DREPT: Potrivit art. 523 c. p., proprietarul, patronul, locatarul sau *deținătorul unui imobil sau apartament, care, prin nerespectarea sau călcarea dispozițiilor regulamentare prescrise, face sau lasă să se facă*, prin nepăsare sau neglijență și prin orice mijloace, *sgomot ex-*

cesiv, care nu este datorit unei simple întâmplări și este *de natură a turbura liniștea necesară odihnei vecinilor săi, comite delictul de turburarea a liniștei personale* și se pedepsește cu închisoare corecțională dela una la 3 luni, — iar conform art. 587 alin. 4 c. p., *acela care cauzează sau contribuie a cauza sgomot sau larmă, noaptea, turburând astfel liniștea locuitorilor, prin petreceri cu lăutari, cântece sau țipete, săvârșind contravențiunea contra liniștei publice*, se pedepsește cu închisoare polițienească dela 1 (una) la 10 (zece) zile și amendă dela 100 (una sută) la 1000 (una mie) lei, aplicându-i-se maximul acestei pedepse, dacă a fost somat să înceteze, a persistat și continuă în faptele sale sgomotoase și turburătoare pentru liniștea publică.

Din compararea acestor două texte și examinarea atentă a lor, se desprinde, că, pe când prin art. 587 c. p. se sancționează contravențiunile în contra liniștei publice, survenite în mod întâmplător, pe stradă — în sensul alin. 4 care prevede aceiași pedeapsă pentru conducătorii de vehicule care întovărășesc pe turburătorii liniștei locuitorilor —, năvălă atunci, prin art. 523 c. p. se pedepsește delictul contra liniștei personale, săvârșit într'un local, deci, cu un oarecare caracter de permanentă, delict ce nu este datorit unei simple întâmplări.

Această distincțiune a legiuitorului, făcută prin cele două texte examinate, se bazează și pe argumentul de rațiune, anume, că pedeapsa aceluia care produce sgomotul turburător al odihnei vecinilor săi, timp de ore întregi și aproape în tot cursul nopții și în mod repetat, merită să fie mai severă decât a aceluia, care trecând pe stradă de ex. cu lăutari, conturbă odihna locuitorilor pe lângă cari trece, dar numai în mod trecător, trezându-i din somnul nocturn, sau eventual, perzistând a-i menține treji câteva ore, în cursul aceleiași nopți, când natural, urmează a li se aplica maximul sancțiunii prev. de art. 587 c. p.

Art. 523 c. p. presupunând și repetarea în mod șicanator a sgomotului, este evident, că prin aceasta cere o fixitate în privința locului, felului și subiectului pasiv al infracțiunii, contrar disp. art. 587 c. p., care determină ca subiect pasiv al infracțiunii pe orice locuitor, nu numai pe vecinii supuși unui sgomot continuu, indiferent de natura lui.

Evident dar, că atunci când, ca în speță, petrecându-se într'un local public, contrar legii și regulamentelor, în mod sgomotos și turburător

odihnei vecinilor, peste orele legale și șicanator, nu poate fi vorba de aplicarea disp. art. 587 alin. 4 c. p., ci, de ale art. 523 c. p.

Așa fiind, cum fapta săvârșită de inculpatul A. K., — care era conducătorul localului în care s'a petrecut infracțiunea și n'a luat măsuri pentru curmarea zgomotului, nici după repetatele intervenții ale vecinilor disperați, cărora le cauza nopți albe, spunându-le să se mute aiurea dacă nu le convine vecinătatea acestui local, de

conducerea și ordinea căruia dănsul este responsabil, — se încadrează perfect în dispozițiile art. 523 C. p. întrunind toate elementele constitutive ale acestui delict, astfel că, urmează a i-se aplica și dispozițiunile sancționatoare ale acestui text.

(Jud. I. urbană Timișoara. Cartea de judecată penală No. 5140/1937 din 23 Septembrie 1937. Președinte și redactor D-l **Petru Budescu**, jude-ajutor.)

IV. LEGI SPECIALE.

303. DESFIINȚAREA URMĂRIREI. CITAREA PĂRȚILOR. Cererea pentru desființarea actelor de urmărire și asigurare făcută pe baza art. 68 legea pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane, se rezolvă în cameră de consiliu cu citarea părților interesate. Față de această dispoziție obligatorie, procedura de înștiințarea părților prin afișare prevăzută de art. 514 pr. civ. este inadmisibilă.

IN FAPT: În execuția silită mobilă porinită de urmăritoarea Albina, Institut de Credit și Economie sucursala Brașov, contra debitorului urmărit Al. D., numitul debitor a făcut cerere pentru desființarea urmăririi, care fiind respinsă ca nedovedită prin încheierea cu No. G. 13383 din 1934 a Judecătoriei Brașov, în contra acestei hotărâri a făcut apel urmăritul care a fost respins prin încheierea cu No. Ga. 3604 din 15 Decembrie 1934 a Tribunalului Brașov s. I-a.

Prin motivul arătat se susține că tribunalul a judecat cauza în camera de consiliu fără citarea părților, așa cum prevede art. 68 din legea pentru lichidarea datoriilor, socotind procedura bine îndeplinită prin afișare.

IN DREPT: Prin dispozițiunile art. 68 din menționata lege se prevede categoric că atunci când se cere *desființarea tuturor actelor de urmărire și asigurare*, în ființă, ce au fost făcute contra debitorilor cari intra în prevederile acestei legi, instanța va judeca cererea în camera de consiliu cu citarea tuturor părților interesate.

În speță se constată că, procedura pentru chemarea părților, în fața tribunalului cu privire la judecarea apelului, s'a îndeplinit prin afișare.

Deci, textul menționat mai sus prevăzând obligatoriu citarea părților prin citații, în speță fiind vorba de desființarea unei urmăriri în baza legii lichidării, urmează că procedura prin afișare era greșit îndeplinită și deci tribunalul nu

putea proceda la judecarea apelului față de o altă procedură de chemare.

(Cas. II. Dec. No. 346 din 12 Aprilie 1937. Președinția D-lui **N. Stănilă**, consilier.)

304. LITIGIILE DINTRE ADMINISTRAȚIILE PUBLICE. Administrațiile publice nu pot intenta una contra alteia procese de drept comun în fața instanțelor ordinare, asemenea litigiilor, oricare ar fi natura lor, fiind de competența consiliului superior al avocaturii Statului, a fi soluționate. Art. 33 legea avocaților publici.

Din cuprinsul art. 33 alin. d. din legea de organizare a corpului avocaților publici rezultă că printre alte atribuțiuni, Consiliul Superior al Avocaturii Statului, are și pe aceea de a soluționa litigiile dintre diferite ministere sau instituțiuni de Stat.

Tot din cuprinsul acestui text mai rezultă că nici o administrațiune publică nu poate intenta procese între ele.

Părțile în proces fiind instituțiuni de Stat, litigiul dintre ele nu poate fi rezolvat, potrivit textului citat, decât de Consiliul Superior al Avocaturii Statului.

Susținerea recurentei, că actul Ministerului pârât, de a tulbura posesiunea recurentei, n'ar avea aspectul unui litigiu, este nefundată, deoarece nu se poate contesta caracterul de litigiu unei acțiuni bazate pe o tulburare de posesiune.

Nici susținerea recurentei, că adresându-se acelui consiliu, recurenta ar pierde exercițiul acțiunii posesorii — care nu poate fi exercitată decât în termen de un an dela tulburare — luată în considerare, față de textul categoric al art. 33 din legea citată.

(Cas. I. Dec. No. 347 din 8 Martie 1937. Președinția D-lui **T. Magheru**, consilier.)

305. *LICHIDAREA DATORIILOR. Renunțările la beneficiul legii din partea debitorului, făcute sub imperiul legii din anul 1932, sunt valabile numai dacă erau autentice. Art. 74 legea din 1934 și 56 al legii din anul 1932.*

Din examinarea convențiunii din 17 Iulie 1932, rezultă, că părătul referindu-se la dispozițiunile art. 56 din legea din 1932, declară că „renunță” la beneficiul legii de conversiune și arată, cum se obligă a face plata sumei de 25.000 lei capital, până în anul 1942;

Din aceasta se vede neîndoios, că convențiunea cuprinde și o „renunțare” la beneficiile conversiunii și o înțelegere asupra modului cum trebuia să se facă plata datoriei și cum Tribunalul discută ambele soluțiuni, atât dacă s’ar considera convenția de „înțelegere”, cât și dacă s’ar considera de „renunțare”, — aplicând aceleași consecințe juridice, derivate din împrejurarea, că convențiunea nu s’a făcut printr’un act autentic, primul motiv nu e fondat, căci nu natura de „înțelegere” sau de „renunțare” a actului a fost determinată în cauză, ci chestiunea dacă actul privit sub ambele aspecte posibile de „înțelegere” sau renunțare, a fost sau nu făcut în formele legale.

Prin cel de al doilea motiv de recurs, reclamanta se plânge, că Tribunalul prin eroare grosieră de fapt și exces de putere stabilește, că convențiunea din 17 Iulie 1932 este o înțelegere și nu un act de renunțare.

Acest motiv de recurs în această formă este reeditarea motivului prim de recurs și cum s’a stabilit mai sus, că Tribunalul a examinat și ipoteza când convențiunea ar fi considerată ca o renunțare, Tribunalul n’a săvârșit nici eroare grosieră de fapt, nici exces de putere, căci chestiunea de drept a rezolvat problema ridicată în proces, iar nu împrejurarea dacă convențiunea conține o renunțare și nu o înțelegere și deci și acest motiv de recurs este lipsit de temei.

Prin cel de al treilea motiv de recurs, reclamanta se plânge, că Tribunalul ar fi făcut o rea aplicare a legii și regulamentului legii din 7 Aprilie 1934, îndeosebi a art. 74, prin neluarea în considerare a distincțiunilor în aplicarea alin. 11, deosebit de cel din I-ul, și a art. 86 din noua lege.

Este stabilit în fapt de instanțele de fond, că convențiunea dintre părți s’a făcut la 17 Iulie 1932, adică sub imperiul legii din 19 Aprilie 1932, făcându-se referire chiar în textul ei la disp. art. 56 din aceea lege și că ea s’a făcut nu

prin act autentic, ci printr’un act sub semnătură privată, „încheiat în fața Primăriei și redactat de notar”.

Potrivit art. 56 din sus citata lege dela promulgarea ei, debitorul va putea renunța în totul sau în parte la beneficiile legii, cu mențiunea că renunțarea odată făcută prin „act autentic” va fi irevocabilă.

Din felul de a se exprima al legiuitorului din 1932 în art. 56 din lege, că „debitorul va putea renunța în total sau în parte”, rezultă, că în acest text de lege nu este vorba numai de o renunțare la beneficiile legii, dar și de una parte din beneficiile ei, în care caz nu poate fi vorba de o înțelegere, căci în definitiv și înțelegerea poate cuprinde în sine renunțare, — iar în al doilea rând mai reiese ca o condiție sine qua non a acestor renunțări totale sau parțiale, deci și a înțelegerilor, ca ele să fie făcute în formă autentică.

Legiuitorul cunoscând gravitatea acestor renunțări sau înțelegeri, a impus forma autentică, pentru a face mai atenți pe acei, ce renunță sau fac înțelegeri, la consecințele grele ale unor atari acte juridice și a li-se da posibilitatea și timpul să se gândească cu un ceas mai de vreme înainte de facerea lor, că această formă autentică nu este pretinsă numai pentruca actul să nu poată fi revocat, ci ca o condiție de valabilitate a acestor acte, expresiunea întrebuințată de legiuitor de „irevocabilă”, fiind improprie și utilizată în înțelesul de „neanulabilă”, ceiace se vede și din legile ulterioare din 26 Octomvrie 1932 și 14 Aprilie 1933, în care ne mai folosindu-se de acel termen impropriu, a lăsat să se aplice normele de drept comun, după care nerespectarea unei forme aduce nulitatea sau anulabilitatea actului, iar legea din 1934, declară de „valabil” înțelegerile sau renunțările legal făcute sub imperiul legilor anterioare.

Legiuitorul din 7 Aprilie 1934, consecvent acestor principii și mai ales că în legea din 26 Octomvrie 1932 (art. 5 și 6 și că legea din 14 Aprilie 1933 art. 26) vorbește de înțelegeri încheiate sub imperiul lor prin disp. art. 74, a înțeles a face o situațiune juridică egală și cu aceleași condițiuni, atât, când este vorba de înțelegeri (alin. I.), cât și când este vorba de renunțări (alin. II.), căci ambele aliniate sunt legate cu cuvintele „de asemenea”, — pentru renunțări legiuitorul punând o condițiune în plus, că ele se fac exprese, adică să nu rezulte deducțiuni sau prezumțiuni

În aceste condițiuni, întrucât renunțarea și

înțelegerea făcută prin convențiunea din 17 Iulie 1932, n'a fost făcută în forma autentică, precum pretindea în mod precis disp. art. 56 din legea din 1932 Aprilie 19, sub imperiul căreia se făcuse, iar potrivit disp. art. 74 alin. I și II, din legea din 7 Aprilie 1934, numai acele renunțări sau înțelegeri făcute cu respectarea dispozițiilor legale în vigoare în momentul lor, sunt și rămân valabile și părțile sunt obligate a le respecta, este evident, că convențiunea mai sus arătată nu este valabilă și prin urmare reclamația neputându-și baza acțiunea pe o atare convențiune și acest motiv de recurs este nefondat.

(C. de Apel Timișoara S. III. Decizia No. 1160/13/1936 din 24 Iunie 1936. Președinția D-lui **Dr. Alexandru Marta**, primpreședinte; raportor D-l **Vasile Buțureanu**, consilier.)

NOTĂ: Art. 74 al legii pentru lichidarea datoriilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934, este unul dintre cele mai divers interpretate de instanțele judecătorești cu privire la efectul actelor de renunțare la beneficiul legii din partea debitorului, cât și al înțelegerilor dintre acesta și creditor, situațiunea creiată prin dispozițiunea legii fiind identică.

La începutul aplicațiunei legii lichid. datoriilor, instanțele de fond în majoritate impresionantă decisese că, spre a fi valabile atare acte, se cere ca debitorul să fi avut vocațiune la beneficiul legii, sub imperiul căreia se efectuaseră.

Ulterior, venind problema în fața Inaltei Curți de Casație, la un moment dat se părea că punctul de vedere al forului suprem este cu totul contrariu celui expus; n'a n'a întârziat însă mult spre a se reveni asupra acestei jurisprudențe și astfel nu numai la secțiuni diferite, dar chiar în sânul aceleiași secțiuni, a Inaltei Curți, s'au dat soluțiuni diferite în cauză, după cum se va vedea mai jos.

Spre a se decide în sensul necesității ca debitorul să fi avut vocațiune la beneficiul legii, se motivează cu aceia, că art. 74 menționat impune ca înțelegerile, înstrăinările, etc., să fi fost făcute cu respectarea dispozițiilor din legile în vigoare în momentul facerii lor, deci ca debitorul să fi putut beneficia de lege, pe când în cealaltă teorie se susține, că din moment ce legea nu distinge, nici pe cale de interpretare nu se admite diferențierea, și astfel este suficient numai ca renunțarea, etc., să fi intervenit, spre a-și avea aplicațiune în tocmă, bazându-se astfel pe principiul pur al libertății convențiunei.

În sensul restrictiv al primei opinii, găsim publicate următoarele jurisprudențe: Buletinul Conversiunei 2/1936, pag. 34 Cas. I. Dec. 1525 din 4 Noemvrie 1935; Idem 7/1936 pag. 160 Cas. II. Dec. 429 din 7 Februarie 1936; Idem 12/1936 pag. 278 Cas. II. Dec. 53 din 17

Ianuarie 1936; Jurisprudența Generală 22/1936 sp. 693 Cas. Dec. 525 din 24 Februarie 1936 (aflătoare și în Rev. Cerc. Jur. Banăț. 10/1936 sp. 443); în fine, Jur. Curții de Apel 7/1936 sp. 40. Curtea de Apel Timișoara I. Dec. 2132 din 9 Octomvrie 1934.

În sensul admiterei fără condițiuni aflăm: Bul. Conv. 4/1935 pag. 1 Dec. Cas. 2 No. 711 din 9 Iulie 1934; Idem 6/1935 pag. 1 Dec. Cas. I. 291 din 18 Februarie 1935; Idem 11/1936 pag. 249 Dec. Cas. I. 194 din 12 Februarie 1936 (aflată și în Rev. Cerc. Jur. Băn. 10/1936 sp. 442, ca și în Jur. Gen. 25/1936 sp. 797); Idem 1/1937 pag. 1 Dec. Cas. 935 din 18 Septemvrie 1936, (publicată și în Jur. Gen. 2/1937 sp. 57). În fine, Jur. Curții de Apel 7/1936 sp. 46 Dec. C. de Apel Cluj III. 1156 din 3 Octomvrie 1935.

După cum vedem ultima jurisprudență a Casației și care exprimându-ne modesta părere credem că va triumfa, este în sensul valabilității necondiționată; cum însă chestiunea aceasta atât de controversată s'a soluționat în mod cu totul diferit după cum s'a arătat, prin Decizia No. 1015 din 9 Nov. 1936 a Inaltei Curți S. II. a fost înaintată spre a fi judecată de către Secțiunile Unite ale Inaltei Curți.

Prin deciziunea de față și discuțiunea purtând în jurul art. 74 leg. lichid. dat., se enunță în primul rând că situațiunea juridică este egală și în aceleleași condițiuni, fie că ar fi vorba de înțelegeri, fie de renunțări, iar în al doilea rând se decide că renunțările făcute la Iulie 1932 neautentice, nu sunt valabile.

În ceiace privește primul punct observăm din examinarea art. 74 vorbit, că într'adevăr după ce în alin. prim se menționează că toate înțelegerile încheiate sub imperiul legilor anterioare de conversiune făcute cu respectarea dispozițiilor din legile în vigoare în momentul facerii lor, sunt și rămân valabile, iar părțile sunt obligate a le respecta, se adăugă apoi în alin. II. că deasemeni, debitorii cari sub imperiul legilor prevăzute în alin. precedent au renunțat în mod expres la beneficiul acestei legi, numai pot invoca disp. legii de față și rămân supuși dreptului comun.

Faptul dar, că alin. II. al art. 74 începe cu mențiunea „deasemenea” deja pledează în favoarea tezei unei asimilări de situațiuni, creiată de lege între înțelegeri și renunțări, fiind în strânsă conexitate și cu atât mai mult se deduce aceasta din adăugirea ce se face apoi, vorbindu-se asupra debitorior, cari sub imperiul legilor prevăzute în alin. precedent, au renunțat, etc., deci o retrimiteră la același caz.

Cu privire la necesitatea actului autentic de renunțare purtând data de Iulie 1932, ținem să amintim că conf. art. 56 al legii de conversiunea datoriilor din 1 Aprilie 1932, se cerea forma autentică în acest scop. Intervenind ulterior legea din 26 Octomvrie 1932, în art. 5 și 6 se considera suficientă certificarea adminis-

trativă sau judecătorească, condițiune ce a fost cu totul apoi eliminată prin art. 26 al legii din 14 Aprilie 1933, care nemai amintind nimic de forma renunțării, rezultă că este posibilă efectuarea sub orice condițiuni, în orice formă, fapt ce se confirmă și din examinarea art. 32 al regulamentului legii.

Cum renunțarea în cauza soluționată prin decizia de față purta data de Iulie 1932, și întrucât forma autentică a actului nu se respectase, Curtea a considerat renunțarea canevalabilă, și astfel soluțiunea adusă potrivit celor expuse și din acest punct de vedere se impune cu toată autoritatea.

Încheind ne exprimăm opiniunea că prin expresia legiuitorului „făcut cu respectarea dispozițiilor din legile în vigoare în momentul facerii lor”, s'a înțeles a se referi asupra forme actului confecționat la datele menționate, iar nici decum la situațiunea debitorului, că ar fi fost sau nu în acel moment beneficiar al legii în vigoare la acea dată.

De aceea am zis și repetăm, suntem partizanul ideii că trebuie făcut abstracțiune de împrejurarea beneficiului la conversiune a debitorului în momentul renunțării date.

ALEXANDRU ST. CONSTANTINESCU
Președinte Trib. Timiș-Torontal, s. II.

306. REFORMĂ AGRARĂ. *Materialul lemnos de pe teritoriile expropriate și atribuite comunelor pentru pășune aparține proprietarului expropriat. — Art. 24 legea agrară pentru Transilvania. Art. 16 legea pentru administrarea pădurilor comunale din Ardeal și Banat.*

Contra sentinței civile No. 1070 din 15 Ianuarie 1936, prin care Trib. Arad S. I. a respins cu cheltueli acțiunea intentată de reclamanta comuna politică Zimbru din jud. Arad contra părâților R. Z. și Statul Român prin Ministerul Agriculturii și Domeniilor, pentru desdăunare și valoarea materialului lemnos de pe un teren proprietatea sa, proces în valoare de circa 100.000 lei, a declarat apel reclamanta.

Asupra acestui apel Curtea deliberând și în majoritate:

Tribunalul prin sentința apelată constată în fapt că obiect al procesului că reclamanta pretinde suma de 100.000 lei, pe care pârâții le-o datoresc sub titlul de daune cauzate prin exploatarea și însușirea pe nedrept a materialului lemnos de pe circa 64,55 hectare din pădurea pășunabilă atribuită ei prin hotărârea definitivă cu No. 50—923 de către Comisiunea de Ocol pentru expropriere și improprietărire com.

Boteni jud. Arad și prin care s'a expropriat din moșia pârâtului R. Z. 332 jugh. cad. pădure pășunabilă pentru complectarea pășunei comunale a reclamantei.

Mai constată Tribunalul că în conformitate cu legea, în scopul de a se preda reclamantei pășunea la care are dreptul și întrucât terenul expropriat în acest scop era acoperit cu pădure bătrână, Ocolul Silvic Halmagiu, în baza aprobării obținută de la Minister pentru transformarea acelei părți din pădurea în litigiu în pășune, a întocmit un studiu de transformare în pășune împădurită a unei porțiuni de 64,55 hectare, iar acest studiu a fost aprobat de Consiliul Tehnic al pădurilor în ședința de la 31 Octombrie 1932. Conform acestui studiu proprietarul R. Z., a fost obligat să-și ridice materialul lemnos prin exploatarea acestui teren de pădure până la finea anului 1935, iar acest studiu a fost acceptat de reclamantă reprezentată prin primarul ei și delegatul sătenilor și a fost pus în aplicare pe cheltuiala pârâtului Z. cu ridicarea materialului lemnos, iar la 2 Mai 1935 reclamanta înaintează acțiunea.

Că stabilind ca necontrazisă această stare de fapt, în drept Tribunalul bazându-se pe dispozițiile legii aplicabilă în speță partea III. publ. în Mon. Of. No. 140 din 1 Iulie 1924 Cap. VI. privitoare la administrarea pădurilor comunale din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, art. 16 care spune: „materialul lemnos aflător pe suprafața expropriată pentru înființarea sau complectarea pășunelor comunale aparține proprietarului expropriat, fie particular, fie Stat”, conchide la respingerea acțiunii ca lipsită de temei, materialul lemnos neputând aparține comunei reclamante în nici un caz în baza hotărârei de expropriere, în baza căreia este proprietara pășunei, o astfel de proprietate nereșind, cum se susține, nici din hotărârea Curții de Apel prin care s'a stabilit odată cu exproprierea celor 332 jugăre prețul celui material lemnos, o astfel de hotărâre neputând fi constitutivă de drepturi și asupra proprietății materialului lemnos și a solului, ci se stabilește doar prețul în cazul că s'ar prevala de dispozițiile art. 16 citat.

Având în vedere că reclamanta apelantă înțelegând a se judeca în apel numai cu pârâtul I. fostul proprietar expropriat R. Z. și-a formulat în fața Curții pretențiunea ca prin admiterea apelului să i-se recunoască în principiu dreptul său de proprietate asupra materialului lemnos aflat pe terenul celor 332 jugh. cad. expropriat conform hotărârei cu No. 50—923 în folo-

sul reclamantei pentru crearea pășunii comunale, urmând ca ulterior Curtea să hotărască asupra expertizei pentru determinarea valorii obiectului putându-și majora pretențiile. În acest scop reclamanta nu a cerut Curții vr'un probator și nici nu se află la dosar o dovadă că acest teren expropriat figurează pe numele reclamantei în cartea funduară, că aparține adică comunei reclamante împreună cu materialul lemnos aflător pe el la data exproprierei și nici nu a produs vre-o dovadă că într'un chip l'ar fi posedat și că valoarea acestui material a fost plătită cândva de reclamantă, cazuri când ar putea să pretindă numai restituirea și nu a produs nici dovadă că primarul și delegatul sătenilor — ca reprezentanți ai comunei reclamante — când au participat la punerea în executare a studiului de defrișare a pădurei prin ridicarea cu buna lor știință a materialului lemnos de către fostul proprietar pârâtul R. Z. și pe cheltuiala lui, nu ar fi avut autorizație legală din partea autorității comunale.

Că reclamanta comuna Zimbru înțelegând să-și valorifice în apel dreptul la despăgubiri pentru materialul lemnos de pe teritoriul expropriat numai față de pârâtul I. R. Z., urmează ca instanța de apel să examineze dacă între părțile rămase în proces există vre-un raport de drept din acest punct de vedere și mai apoi dacă acțiunea reclamantei este temeinic formulată în fața instanței, conține adică elementele de drept a oricărei acțiuni în justiție.

Asupra raportului juridic între părți:

Având în vedere că reese în concret că prin exproprierea moșiilor în baza legii de reformă agrară, pârâtul în calitate lui de optant ungur și-a valorificat toate drepturile la plata oricărui despăgubiri pentru aceste terenuri față de Statul Român, pe care Tribunalul mixt Româno-Maghiar le-a evaluat la peste 6.000.000 coroane aur în general și în special pentru comuna Zimbru la 223.000 coroane aur numai pentru moșia Zimbru-Brusturoasa, sumă pe care Statul Român este obligat a o vărsa treptat fondului agrar internațional de la Paris.

De și locuind pe teritoriul țarei în Ardeal în proprietățile rămase neexpropriate, pârâtul R. Z. nu a avut nici o legătură de fapt sau de drept cu reclamanta comuna Zimbru privitor la terenul acoperit cu materialul lemnos, decât atunci când Statul Român pe baza legii agrare din 1921 și a celei interpretative din 1924 pășind la transformarea acestui teren împădurit în pășune pentru a putea preda astfel comunei reclamante

partea pășunabilă, i-a pus în vedere să-și ridice materialul lemnos care i se cuvine conform legii, lucru pe care pârâtul l'a efectuat pe socoteala proprie conform studiului întocmit de Serviciul Silvic al Statului și în baza înțelegerii cu reclamanta comuna Zimbru prin reprezentanții săi, primarul și delegatul sătenilor.

Având în vedere că în conformitate cu art. 1 legea pentru reforma agrară din Ardeal, terenurile destinate improprietății sătenilor au fost trecute de lege pe seama Statului, care devenind astfel proprietar a procedat în urmă prin organele sale — comisiile de expropriere și improprietărire — la predarea terenurilor pe seama locuitorilor, obștei lor și comunelor în măsura trebuințelor contra unui preț prestabilit de aceleași comisiuni, tot Statul urmând ca prin rentele sale să despăgubească pe foștii proprietari ai terenurilor expropriate.

Având în vedere susținerea reclamantei că pârâtul singur a creiat raport de drept între ei ca optant despăgubit odată de Statul Român, pentru toate proprietățile lui expropriate prin plata către fondul Agrar și exploatarea încă odată și fără cauză a pădurei de pe cele 332 jugh. trecută de la început în proprietatea sa în baza unei hotărâri definitive, este nefondată, deoarece chiar prin interpretare ca accesoriu am admite că reclamanta ar avea vre-un drept la acel material lemnos, acel drept urmează să și-l valorifice față de Stat ca proprietar — pretenție la care reclamanta a renunțat în instanța de apel; în nici un caz nu și-l poate valorifica față de pârâtul R. Z., care a fost trimis de Stat în proprietatea celui material și în baza acelei legi interpretative exprese și anterioare predării pășunii prin organele Statului, așa că lipsa oricărui raport juridic între comuna reclamantă și pârât este evidentă.

Privitor la susținerile reclamantei în apel că dispozițiile legii din 1 Iulie 1924 privitoare la proprietatea materialului lemnos de pe pădurile expropriate pentru pășunile comunale din Ardeal și Banat, ca fiind cuprinse într-o lege posterioară titlului său definitiv de proprietate — hotărârea de expropriere No. 50—923 —, nu-i sunt opozabile și că în tot cazul de acele dispozițiuni nu poate profita pârâtul Z., care fiind supus străin, nu a putut fi cuprins între proprietarii de care vorbește art. 16 din acea lege, care a vizat numai pe proprietarii supuși români.

Având în vedere că Statul Român ca proprietar a tuturor terenurilor expropriate pârâtului R. Z. și pe care l'a despăgubit integral, a

împroprietărit contra cost pe reclamanta comuna Zimbru cu suprafața de 332 jugh. cad. destinate pentru pășune comună și cum acest teren din pricina configurației geografice era acoperit cu pădure bătrână, pentru a-l putea preda comunei ca pășune, a trebuit să procedeze prin organele sale — Serviciul Silvic — la transformarea prin defrișare.

În acest scop și pentru a se preciza mai bine apartenența proprietății materialului lemnos de pe astfel de terenuri în interes general, prin urmare și cu efect, asupra întregului teritoriu al țării, a apărut legea amintită de reformă agrară, în puterea căreia Statul pentru desăvârșirea legii de reformă agrară a început transformările tuturor pădurilor cari, ca în speță, acopereau terenurile destinate pășunilor comunale.

Așa fiind, nu se poate susține, cum greșit crede reclamanta, că dispozițiile art. 16 din suscitata lege nu-i sunt opozabile, căci a susține contrariul, ar însemna ca reclamanta să se substituie fără cauză drepturilor Statului ca proprietar al terenului expropriat, pretinzând să i-se atribue proprietatea unui material lemnos, la care nu are nici un drept, chiar conform titlului de proprietate — hotărârea No. 50—923 — care-i atribuie pășune, iar nu pădure și din acest punct de vedere ar împieta asupra intereselor superioare ale Statului, care având a plăti pârâtului Z. suma formidabilă pentru terenuri și pădure, a înțeles ca cel puțin în parte să facă această plată prin compensație, scăzându-se cu valoarea materialului lemnos intrat în proprietatea acestuia în baza suscității legi.

Ori, pretențiile comunei la proprietatea unui astfel de material ar echivala cu o donație pe care reclamanta ar pretinde-o de la Stat, ceea ce este inadmisibil, mai ales dacă se ia în considerație că valoarea unui asemenea material ar reprezenta o sumă enormă de pe întreaga suprafață împădurită a țării destinată pășunelor comunale, în urma acestei interpretări, iar Statul în conformitate cu legea a înțeles să satisfacă nevoile de pășune ale comunelor și nimic mai mult.

Oponerea reclamantei că prin art. 16 amintit legiuitorul s'a referit numai la proprietarii cetățeni români și la care a revenit recunoscându-l ca atare, este și fără temei, deoarece această interpretare nici nu reese din text, care se poate referi foarte bine tuturor proprietarilor de păduri expropriate, dar nici nu are interes, deoarece în speță proprietar este Statul Român care după chiar litera legii poate dispune cum

vrea de acest material lemnos, iar cealaltă susținere a comunei reclamante că însuși consiliul de avocați al Minist. Domeniilor a opinat că materialul lemnos de pe terenul expropriat și destinat pășunei comunale a trecut în proprietatea comunei reclamante, rămâne o simplă părere fără temei, dezisă chiar de Ministerul Domeniilor, care ca pârât în cauză în fața Tribunalului a susținut prin avocatul său tocmai contrarul.

Din toate aceste considerente reeșind că între părțile în proces nu există raport juridic, acțiunea ca și apelul reclamantei trebuie respinse.

Asupra netemeinicii acțiunii reclamantei ca lipsită de bază juridică:

Având în vedere că legea din 1929 ca lege interpretativă a legii agrare din 1921, nu putea fi decât posterioară acesteia, însă făcând parte integrantă din ea, mai ales că terenul expropriat pentru pășune nefiind încă defrișat la 1924, nici nu putea să fie predat în stăpânirea reclamantei.

Considerând că starea de fapt stabilită de Tribunal este exactă și necontrazisă de părți, Curtea și-o însușește, iar în drept Tribunalul argumentează temeinic atunci când constată că hotărârea definitivă de expropriere invocată ca titlu de drept de reclamantă, nu-i dă drept de proprietate decât asupra terenului de pășune, iar nu și asupra materialului lemnos aflat pe această suprafață, orice soi de interpretare pe temeiul accesoriului fiind exclusă față de legea din 1924 amintită, care prin art. 16 arată că aparține materialul lemnos aflat în litigiu, aplicabilă în speță, lege interpretativă care a fost alcătuită tocmai pentru puțința transformării terenului conform scopului exproprierei ca pășune comună.

Văzând că netemeinicia acțiunii considerată de Tribunal față de ambii pârâți este valabilă pentru aceleași argumente și în apel, unde a rămas în proces cu reclamanta numai pârâtul R. Z.

Curtea pe lângă considerentele de mai sus, adoptând și pe cele de fapt și de drept din sentința Tribunalului, constatând și lipsa oricărui drept al reclamantei de a introduce o astfel de acțiune în justiție, cu majoritate de voturi confirmă sentința Tribunalului.

(Curtea de Apel Timișoara S. I. Sentința No. C. I. 2214/19/1936 din 2 Iunie, 1937. Președinția D-lui Emil Dimitrescu, președinte; redactor D-l V. M. Dimitriu, consilier.)

OPINIUNE. Având în vedere că reclamanta comuna Zimbru și-a bazat acțiunea pe hotărârile instanțelor de

reformă agrară, prin care s'a luat din proprietatea pârâtului R. Z., 332 jugăre pădure cu care a fost improprietărită reclamanta pentru satisfacerea nevoilor ei de pășunat.

Având în vedere că conform art. 24 pct. e. legea reformei agrare pentru Ardeal și Banat, pădurile se pot expropria pentru constituirea și complectarea pășunelor comunale, numai acolo unde interesul economic al populației o cere, cu avizul Serviciului Silvic și aprobarea Comitetului Agrar.

Că astfel fiind exproprierea pădurei al cărei material lemnos este în litigiu nu poate fi considerată ca fiind făcută decât pentru comuna Zimbru, ale cărei interese economice au fost luate în considerare atunci când s'a hotărât exproprierea.

Că de altfel și din cuprinsul hotărârilor aduse, rezultă că exproprierea s'a făcut în acest sens, exproprierea și improprietăritărea comunei Zimbru cu cele 332 jugăre pădure fiind făcută deodată prin aceeași hotărâre.

Având în vedere pe de altă parte că odată cu improprietăritărea și fixarea prețului terenului s'a hotărât și prețul de expropriere pentru materialul lemnos, ceea ce face și mai evident că odată cu exproprierea terenului s'a făcut și exproprierea materialului lemnos în folosul comunei Zimbru.

Având în vedere că este necontestat că pârâtul a exploatat și folosit materialul lemnos de pe terenul în chestiune, care după cum s'a arătat mai sus aparținea noului proprietar, comunei Zimbru.

Că pe de altă parte este dovedit și necontestat și faptul că pârâtul ca optant ungar i-s'a recunoscut despăgubirea integrală în coroane aur prin hotărârea Comisiunii de Arbitri de la Paris, întreaga sa proprietate expropriată, astfel că a i-se recunoaște dreptul asupra materialului lemnos, ar fi să aibă un dublu preț pentru acest material.

Că în ce privește legea din 1924 care recunoaște dreptul proprietarului expropriat asupra materialului lemnos, aceasta nu poate fi aplicabilă în speță, pentru că este posterioară exproprierei pădurei în chestiune, care s'a făcut pe baza altor norme în vigoare atunci.

Că astfel fiind sunt de părere că reclamanta are în principiu dreptul la despăgubire față de pârâtul R. Z. și că deci expertiza cerută pentru a se constata beneficiul realizat de pârât prin exploatarea materialului lemnos fără drept, este admisibilă.

(Președinte de Secție **Emil Dimitrescu**, consilier **Gr. Lahovary**.)

NOTĂ: Din sentința Onor. Curții de Apel, din care am reprodus aproape în întregime considerentele majorității și opinia separată a minorității, se desprinde chestiunea de o covârșitoare importanță juridică în raport cu problema economică a Statului în multe privințe și numai în aparență insolubilă, cui aparține ma-

terialul lemnos aflat pe terenurile împădurite expropriat e cu scopul de a se înzestra comunele pentru înființarea sau complectarea pășunilor comunale?

În evoluția modernă a noțiunii de proprietate, dreptul de folosință și dispoziție al proprietarului în realitate nu este atât de absolut cum se traduce în concepția individualistă a „domeniului” din dreptul roman. Egalitatea drepturilor politice și a votului obștesc au creat o nouă concepție a proprietății, evoluând din ceea ce era sacră și inviolabilă, cum era consacrată prin art. 19 Constituția noastră din 1869, într-o adevărată funcție socială, garantată de puterea publică, cum este înfățișată prin art. 17 noua Constituție din 1923. Din acest caracter de funcție socială imprimat de concepția nouă dreptului de proprietate, s'a lărgit dreptul de expropriere al Statului, cu menținerea proprietății individuale, exercitată însă în limitele interesului obștesc al colectivității.

În lumina acestei concepțiuni, legea agrară pentru Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș din 1921, pentru diferitele scopuri arătate în lege, printre care și acel de a spori și complecta proprietățile rurale țărănești, precum și izlazarile și pădurile comunale rurale, decretează prin art. 1 pct. 1 dreptul Statului de expropriere pentru cauză de utilitate publică, în măsura și condițiunile cuprinse în lege, exproprierea atingând proprietatea conform art. 2 din lege și regulament fără privire la calitatea proprietarului, prin ce se înțelege persoane fizice, morale sau juridice, fie cetățeni români, fie străini.

Din cuprinsul acestor texte rezultă fără îndoială că exproprierea se face exclusiv pe numele Statului, ceea ce se precizează prin art. 81 al. 6 legea modificatoare agrară din 1922 și art. 108 al. 4 din regulament, în virtutea căror texte dreptul de proprietate asupra terenurilor expropriate se intabulează în favoarea Statului și numai Statul prin Casa Centrală, cum și proprietarul expropriat au dreptul de atac împotriva hotărârilor aduse de instanța funduară cu privire la expropriere.

Conform art. 24 al. 1 și punct. II. lit. a. și e. din lege și regulament, se declară expropriat, dar tot în favoarea Statului, cum se decretează prin art. 1 și 81 al. 6, cu scopul de a se constitui și complecta pășunea comună, pământul propriu numai de pășune și fânează aparținând proprietarilor particulari, iar acolo unde interesul economic al populației o cere, se vor putea expropria cu avizul serviciului silvic și cu aprobarea Comitetului Agrar și păduri, numai dacă terenul este propriu pentru pășunat. Deci ceea ce interesează comuna ce urmează a fi înzestrată cu teren pentru pășune, nu este materialul lemnos alcătuind pădurea expropriată pentru pășune, ci numai faptul dacă terenul este propriu sau nu pentru pășune și evident că va fi cu totul altfel când pădurea este expropriată în baza art. 32 pentru

înfiinţarea sau complectarea pădurei comunale, când după însuşi scopul determinat de legiuitor, comuna împroprietărită va dobândi proprietatea exclusivă atât asupra terenului destinat pentru înfiinţarea sau complectarea pădurei comunale, cât şi asupra materialului lemnos aflat pe acel teren.

După cum se arată prin art. 131 lit. c. din Constituţie, art. 24 şi 32 legea agrară fac parte integrantă din Constituţie, fiind deci de strictă interpretare şi nu se pot modifica decât cu formele cerute pentru revizuirea Constituţiei.

Ori, din examinarea textelor art. 24 şi 32 citate, se constată o vădită diferenţă de redactare. Astfel, pe când prin art. 24 pct. I. şi II. lit. a şi e., pentru constituirea şi complectarea păşunelor comunale se destină din pământul expropriat şi numai din pământul propriu pentru păşune, suprafaţa necesară pentru întreţinerea contingentului normal de vite şi se expropriază pământul propriu numai de păşune şi fâneată aparţinând proprietarilor particulari, iar acolo unde interesul economic al populaţiei o cere, vor putea fi expropriate şi păduri, dar numai dacă terenul este propriu pentru păşunat, de unde rezultă că se atribuie comunei respectivă, chiar din pădurile expropriate cu destinaţia de păşune, numai terenul, neavând în acest caz nici-un drept asupra materialului lemnos, acest material rămânând proprietatea Statului în favoarea căruia se face exproprierea. Prin art. 32, pentru înfiinţarea sau complectarea pădurilor comunale se destină suprafaţa de pădure, deci terenul împădurit, sau se expropriază în măsura lipsei oricăreia de pădure, fie ale persoanelor juridice, fie ale particularilor, până la limita de 100 jugh. cad. la şes şi deal şi 200 jugh. la munte, astfel că în acest caz comuna căreia se atribuie pădurea pentru constituirea sau complectarea pădurei comunale, devine proprietara atât a terenului cât şi a materialului lemnos aflat pe acel teren.

Din dispoziţiile art. 48 şi 52 legea agrară şi aceleaşi texte din regulament, potrivit cărora Comisiunile de ocol şi judeţeană şi Curtea de Apel în ultimă instanţă, stabilesc preţul de expropriere la păduri luând în considerare calitatea materialului lemnos, speciile acelui material, căile de comunicaţie, depărtarea de la gări, etc., nu se poate trage un argument în favoarea tezei că prin această evaluare comuna înzestrată cu teren pentru păşune devine şi proprietara materialului lemnos aflat pe acel teren, căci după cum s'a arătat exproprierea în genere şi implicit a pădurilor, se decreta în favoarea Statului, pe numele căruia se intabulează dreptul de proprietate, iar din moşiile expropriate se destină conform art. 107 lit. b. terenul necesar pentru constituirea sau complectarea păşunei comunale, acolo unde asemenea păşune nu există sau nu sunt îndestulătoare, Statul ca proprietar în urma ex-

proprierei având facultatea să atribuie sau nu, odată cu terenul destinat pentru păşune şi materialul lemnos. Aceasta însă este numai o facultate pentru Stat, căci comuna beneficiară a terenului destinat pentru păşune nu are ex lege nici-un drept asupra materialului lemnos, decât în cazul când pădurea expropriată este destinată pentru înfiinţarea sau complectarea pădurei comunale.

Că această interpretare este în spiritul legii, rezultă din dispoziţiile prin care se reglementează modalitatea de plată a preţului de expropriere.

Astfel după cum se prevede prin art. 86 legea modificatoare agrară din 1922 şi art. 112, 113 din regulament, plata preţului de expropriere către proprietarul expropriat se face de către Stat, care se eliberează prin faptul consemnării preţului la Casa de Depuneri şi Consemnaţiuni, în numerar sau rentă, între care tot Statul are alegerea şi tot Statul în virtutea art. 91 din lege şi 118 din regulament dispune de moşiile şi implicit de pădurile expropriate, în sensul că după ce se rezervă suprafeţele necesare pentru împlinirea scopurilor arătate la art. 107, printre care şi înfiinţarea sau complectarea păşunelor comunale, restul se parcelează şi se vinde în loturi cultivatorilor de pământ îndreptăţiţi la împroprietărire. Aceştia la rândul lor replătesc valoarea terenului cu care au fost împroprietăriţi, Statului, care contribuie cu 50% din preţul cumpărării loturilor, aşa cum se prevede prin art. 134, 135 din lege şi art. 200, 201 din regulament.

Excepţie de la această ultimă dispoziţie fac numai terenurile destinate pentru înfiinţarea sau complectarea păşunilor şi pădurilor comunale, al căror preţ cade în întregime în sarcina comunei împroprietărită. Această normă prevăzută în art. 135 al. 2 din lege şi art. 201 al. 2 din regulament, distinge după cum comuna este înzestrată cu terenuri destinate pentru păşune sau pentru pădure comunală. În prima ipoteză comuna având dreptul numai la terenul pentru păşune, va suporta plata integrală a terenului, cu excluderea materialului lemnos, care rămâne în proprietatea Statului titular al exproprierei, având însă facultatea să cedeze materialul lemnos proprietarului expropriat, în care caz Statul va fi exonerat faţă de acesta de plata materialului lemnos.

În a doua ipoteză pădurea expropriată fiind atribuită comunei pentru înfiinţarea sau complectarea pădurei comunale, evident că odată cu terenul comuna dobândeşte proprietatea şi asupra materialului lemnos aflat pe acel teren, căci astfel nu s'ar putea atinge scopul în care s'a expropriat şi destinat pădurea pentru înfiinţarea sau complectarea pădurei comunale şi în acest din urmă caz comuna va suporta, faţă de Stat plata integrală atât a terenului expropriat, cât şi a materialului lemnos.

În ipoteza exproprierei pădurilor cu destinaţia pen-

tru pășune, comuna înzestrată cu un asemenea teren, nu se poate prevala, cu privire la materialul lemnos aflat pe aceste terenuri în momentul exproprierii, de regula exprimată prin adagiul latin „accessio cedit principali”, în virtutea căruia proprietarul unui lucru dobândește proprietatea asupra a tot ce se unește sau se încorporează cu acel lucru în mod natural sau artificial, întrucât dobândirea produselor unui bun nu prezintă nici unul din caracterele accesiunii, astfel că proprietarul nu dobândește în genere dreptul asupra produselor prin accesiune, cum în mod abuziv se obișnuiește a se exprima, ci prin efectul dreptului de proprietate, care în virtutea atributului *jus fruendi* se întinde în mod normal asupra a tot ce lucrul produce.

De la această regulă legea agrară a derogat prin art. 24 pct. II. lit. e. și 107 lit. b, prin care se atribuie comunelor, acolo unde se simte nevoia pentru înființarea sau completarea pășunelor comunale, numai terenul propriu pentru acest scop, iar materialul lemnos aflat în momentul exproprierii pe acel teren rămâne în proprietatea Statului, pe numele căruia s'a decretat exproprierea.

Dacă prin hotărârea Comisiunii de arbitri de la Paris s'a recunoscut optanților unguri dreptul la despăgubire integrală pentru moșiile expropriate, astfel că în cazul exproprierii unei păduri proprietarul expropriat are dreptul la despăgubire separat și pentru materialul lemnos, drept care de altfel derivă ex lege, nu se poate susține că în cazul pădurilor expropriate și destinate pentru pășune prin concedarea materialului lemnos proprietarului expropriat acesta va obține o dublă despăgubire, căci în acest caz Statul va fi exonerat față de proprietar de plata materialului lemnos. — În orice caz această chestiune intră în cadrul de discuțiune al raportului juridic dintre Statul Român titular al exproprierii, obligat la plata prețului de expropriere către proprietarul expropriat, pe deoparte și proprietarul expropriat de altă parte, raport de care este cu totul străină și nu are calitatea a interveni comuna înzestrată cu teren pentru pășune.

În completarea legii agrare din 30 Iulie 1921 s'a decretat legea publicată în Monitorul Oficial No. 140 din 1 Iulie 1924 pentru exproprierea pădurilor, adusă întru satisfacerea dispozițiilor edictate prin art. 132 din Constituție, lege care prin capitolul VI. partea III. reglementează modul de administrare a pădurilor comunale existente în Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș, precum și cele înființate și completate în aceste regiuni prin legea de reformă agrară din 1921.

Această lege prin art. 15 și 16 face o distincțiune vădită între pădurile expropriate sau destinate pentru înființarea sau completarea pădurilor comunale de o parte și pădurile expropriate sau destinate pentru înființarea sau completarea pășunelor comunale de altă

parte, indiferent că proprietarul expropriat este Statul sau un particular cetățean român sau străin, o asemenea distincțiune nefiind făcută nici prin legea agrară, astfel că și legea din 1924 se va aplica în aceeași măsură față de toți proprietarii particulari expropriați, fie cetățeni români, fie străini.

În prima ipoteză reglementată de art. 15 din legea citată, pădurea expropriată și atribuită comunei pentru pădure comună, trece în patrimoniul acesteia liberă de orice contracte de exploatare și de orice drept al proprietarului expropriat de a exploata aceste păduri în regie, devenind comuna înzestrată deplină proprietară, atât asupra terenului, cât și asupra materialului lemnos aflat pe acel teren.

În ipoteza reglementată de art. 16, din pădurile expropriate pentru înființarea sau completarea pășunii comunale se atribuie comunei numai suprafața de teren necesară și proprie pentru pășune, iar materialul lemnos aflat pe acel teren rămâne proprietatea celui expropriat sau acelora ce dețin drepturi conferite de proprietarii actuali sau de autorii lor, cu excepția pădurilor aflate pe terenuri cari prin defrișare ar fi supuse eroziunilor, spălărilor de ape și torenților.

În această ultimă situație materialul lemnos aflat pe suprafețele de păduri atribuite pentru pășune trece în proprietatea comunelor, căroră li-se atribuie pășunea, fără însă a-l putea defrișa.

Prin art. 16 legea din 1924 citată, Statul a căutat să-și ușureze sarcina de a despăgubi pe proprietarul expropriat de plata materialului lemnos, sarcină pe care o avea prin legea agrară din 1921, din economia căreia nu rezultă cătuși de puțin că comunele beneficiare de terenul pentru pășune ar avea eo ipso vre-un drept și asupra materialului lemnos.

Nici nu s'ar putea susține că prin legea din 1. Iulie 1924 s'ar fi adus art. 24 legea agrară vre-o modificare neîngăduită prin art. 131 al. 1 și lit. c. din Constituție, căci pe deoparte legea din 1924 s'a decretat sub imperativul edictat prin art. 132 din Constituție, iar de altă parte art. 24 din legea agrară decretează numai dreptul Statului de a expropria pădurile, cu scopul de a se înzestra comunele cu terenul necesar și propriu pentru pășune, fără a limita dreptul Statului ca printr-o lege ordinară să dispună de materialul lemnos aflat pe aceste terenuri.

Dealtfel legea din 1 Iulie 1924 nu edictă un principiu nou, căci și legea pentru înființarea pășunelor comunale din 24 Septembrie 1920 adusă în urma modificării constituționale din 1917, prevede prin art. 12 o dispoziție similară, în virtutea căreia materialul lemnos aflat în pădurile expropriate pentru constituirea izlazurilor, rămâne la dispoziția proprietarului expropriat, care este obligat a-l tăia și ridica într'un termen determinat.

Asupra acestei chestiuni Înalta Curte de Casație în Secțiuni-Unite prin Deciziunea cu No. 25 din 14 Aprilie 1932 — Pandectele Rom. No. 8—1932 partea III. pag. 68 — s'a pronunțat cu privire la aplicarea art. 23 legea agrară pentru Vechiul Regat, text care cuprinde aceleași norme de expropriere edictate prin art. 24 legea agrară pentru Ardeal și Banat și a art. 12 legea pășunelor comunale, statuând că pentru înființarea de izlazuri comunale nu se poate expropria din păduri decât suprafața solului, întrucât legile de expropriere nu pot desvolta alte principii decât acele prevăzute în Constituție, iar materialul lemnos aflat pe acea suprafață rămâne la dispoziția proprietarului expropriat, care este obligat a-l tăia și ridica, așa cum se prevede și prin art. 16 legea pentru administrarea pădurilor comunale din Ardeal și Banat din 1 Iulie 1924.

Iată de ce socotesc fericită soluția adusă cu majoritate de onorata Curte de Apel prin sentința pe care am examinat-o, căci armonizează perfect spiritul legii cu interesele economice superioare naționale.

EUGEN GR. DABIJA

Jude-Președinte Trib. Timiș-Torontal.

307. LEGEA CONTRACTELOR DE MUNCĂ.

Indemnizația de preaviz. Contractele de muncă încheiate între salariați cetățeni străini și patroni cetățeni români, sunt limitate în timp, astfel că valabilitatea lor durează până la expirarea termenului prevăzut în biletul de liberă petrecere în țară.

În această ipoteză contractele de muncă fiind considerate ca încheiate pe timp determinat, licențierea din serviciu a salariatului este numai o măsură de respectarea dispozițiilor legale, ce nu implică o culpă din partea patronului spre a putea să fie obligat la indemnizația de preaviz. Art. 93, 96 legea contractelor de muncă și art. 1, 12 legea pentru protecția muncii indigene.

Asupra apelului de față;

Având în vedere că prin sentința atacată cu apel, prima instanță, bazându-se pe disp. art. 93 din legea asupra contractelor de muncă, a obligat Fabrica de mânuși „Westend”, să plătească intimatului în apel suma de 12.000 lei, reprezentând salariul cuvenit acestuia pe 3 luni, și anume pentru considerațiunea că firma pârâtă l'a licențiat din serviciu fără cuvenitul preaviz.

Considerând că prin art. 93 și 96, legea contractelor de muncă face o importantă distinc-

țiune, — în ce privește denunțarea convențiilor dintre patron și salariat — după cum contractul de muncă este încheiat pentru o durată nedeterminată sau determinată și anume: potrivit disp. art. 93 pct. b, când contractul de muncă este încheiat pentru o durată nedeterminată, fiecare din părți are dreptul de a-l denunța printr'un preaviz și acest preaviz va fi de 3 luni când salariatul are o vechime în serviciu de un an — până la 5 ani, și aceasta sub sancțiunea prevăzută de art. 82 al legii; în sensul disp. art. 96, dacă contractul de muncă a fost încheiat pentru o durată, determinată, denunțarea sa înainte de termen, fără just motiv, dă drept părții lezate la o indemnizare legală, egală cu salariul și toate accesoriile datorite până la expirarea termenului.

Având în vedere că pentru rezolvarea cazului din speță și anume pentru a se constata dacă reclamantul poate beneficia de dreptul de preaviz determinat de art. 93 al legii contractelor de muncă, sau de acțiunea în daune prevăzută de art. 96, combinat cu art. 82 din aceeași lege, urmează a se stabili natura contractului încheiat între reclamant și intimată;

Având în vedere că din depozitiile matorilor audiați în cauză — Croitor Tiberiu, Szerelmi Tiberiu și Langer Alexandru — precum și din actele depuse de părți la dosar — copie după biletul de liberă petrecere cu No. 426 și certificatul eliberat de Poliția Oravița sub No. 4406, din 8 Aprilie 1937, se constată în fapt următoarele:

Reclamantul, intimat în apel, Weisenborn Eduard, supus german, a fost angajat la 20 Iunie 1932, de către firma pârâtă, în calitate de maestru mănășar, cu un salariu lunar de 4000 lei și însărcinat cu învățarea profesională a ucenicilor; în vederea acestui angajament, reclamantul a obținut, în prealabil, dela Ministerul Muncii, păsuire de a șede în țară, cu drept de exercitare profesională, până la 1 Iulie 1936; expirând acest termen, Weisenborn Eduard, a solicitat prelungirea termenului de ședere în țară pe timp de încă un an, dar Ministerul Muncii i-a refuzat cererea și în consecință i-a reținut livretul de exercitare profesională ce-i fusese conferit la venirea sa în România, împrejurare adusă la cunoștința Poliției de reședință Oravița, cu ordinul Direcțiunei Generale a Polițiilor No. 17763, din 19 August 1936, dată dela care în mod legal reclamantul nu mai avea nici un drept de a-și mai exercita profesiunea, fiind obligat să părăsească țara.

Văzând situațiunea, reclamantul a depus alte cuvenite stăruințe și, de unde la 29 Septemvrie 1936, era pe punctul de a fi expulzat, (Poliția l'a trecut chiar peste frontieră), a reușit să obțină un nou bilet de liberă petrecere, pe termen de una lună și anume până la 30 Octomvrie 1936; în acest interval de timp continua să fie angajatul firmei pârâte — cu toate că nu mai avea drept să-și exercite profesiunea — primindu-și în mod regulat și nestrîbit salariul respectiv.

La 29 Octomvrie, reclamantul obține o nouă prelungire de ședere în țară, noul termen expirând la 30 Decemvrie 1936 — dar fără să obțină și permis de muncă așa după cum prevede legea.

Față de această situațiune, firma pârâtă, dându-și seama că prin menținerea reclamantului în serviciul fabricii, înfrânge disp. art. 1 și 12 al legii pentru protecțiunea muncii indigene, — care prevede că străinul, pentru a putea exercita în România o profesiune, pe lângă autorizațiunea de intrare în țară și biletul de liberă petrecere, are nevoie și de un livret de exercitarea profesiunii — și se vede expusă sancțiunii prevăzute de art. 23 al suscitătei legi, a licențiat din serviciu pe reclamant, pe data de 21 Noemvrie 1936, achitându-i salariul până la zi, fără însă să-i fi acordat vre-un preaviz de concediere.

Având în vedere că din starea de fapt, mai sus descrisă, apare în mod evident că contractul de muncă, intervenit la 20 Iunie 1932, între reclamant, pe de o parte și firma pârâtă, pe de alta, nu poate fi socotit decât un contract pe timp limitat, care se stinge de drept la expirarea termenului până la care reclamantul avea păsuire de ași exercita în țară profesiunea fără a mai fi necesar preavizul și fără ca vre-o indemnitate sau despăgubire să fie datorită salariului.

În adevăr, conform legii pentru controlul străinilor, orice strein venit în țară, are nevoie de o autorizațiune de intrare în țară și un bilet de liberă petrecere; beneficiu de a sta în țară se dă pe timp limitat — cel mult un an — cu eventualitatea prelungirii, dar și aceasta tot pe timp limitat. În plus potrivit art. 1 și 12 al legii pentru protecțiunea muncii indigene pentru ca streinul să poată să-și exercite vre-o meserie și deci să fie angajat de către vre-un patron, trebuie să primească în prealabil, dela Ministerul Muncii și un livret de exercitarea profesiunii.

Prin urmare prin însăși împrejurarea că au-

torizațiunile de ședere în țară sunt temporale, *contractele de muncă încheiate de muncitori streini, cu patroni cetățeni români, sunt limitate în timp și anume, valabilitatea lor durează — în cazuri în care nu există o stipulație expresă pentru un termen mai mic — până la expirarea termenului prevăzut în biletul de liberă petrecere în țară*; dar și această durată de angajament poate fi prescurtată în cazul în care — muncitorului strein, i se retrage de către Ministerul Muncii, livretul de exercitarea profesiunii, singurul act care, potrivit art. 1 și 12 al legii pentru protecțiunea muncii indigene, îndreptățește pe de o parte pe un strein la un angajament, iar pe de alta, pe un patron de a-l utiliza în întreprinderea sa.

Iată dar că, angajamentele dintre muncitorii streini și patronii români, *sunt încheiate, prin însuși prevederile legilor mai sus menționate, pe termene determinate și în cazurile de rezilierea lor, mai înainte de termenele legale de expirare, — echivalente cu expirarea termenului pentru libera petrecere în țară, sau cu retragerea livretului pentru exercitarea profesiunii — iar sancțiunile pentru partea care cade în culpă, sunt cele prevăzute de art. 96, combinat cu art. 82 al. 2 al legii asupra contractelor de muncă.*

Ori în speță, contractul încheiat între Weisenborn Eduard și pârâtă a expirat, prin însăși puterea legii, la data de 1 Iulie 1936 — atunci când a expirat și termenul de valabilitate al primului bilet de liberă petrecere în țară și când i s'a retras în mod definitiv și livretul pentru exercițiul meseriei de mînușar;

Că dacă, în urma stăruințelor depuse, reclamantul a reușit să obțină o scurtă îngăduință de a mai rămâne în țară și anume până la 30 Decembrie 1936, aceasta nu însemnează că implicit și contractul de muncă încheiat cu firma pârâtă, a primit cuvenita prelungire deoarece, dela data de 1 Iulie 1936 reclamantul nu mai putea exercita nici un fel de meserie în țară, livretul respectiv fiindu-i ridicat de autoritatea competentă, potrivit prevederilor art. 1 și 12 al legii pentru protecțiunea muncii indigene.

Împrejurarea că firma „Westend“, a mai menținut în serviciul său pe reclamant și după data de 1 Iulie 1936, cu toate că acesta nu mai putea să-și exercite în țară meseria sa — fapt ce desigur constituie o flagrantă abatere dela prevederile legii pentru protecțiunea muncii indigene, putând fi sancționat, potrivit art. 23 al suszisei legi — această împrejurare nu poate totuși schimba cu nimic natura contractului în-

cheiat între părți, acesta rămânând expirat, în virtutea legii, la data de mai sus;

Având în vedere că, astfel fiind, *licențierea din serviciu a reclamantului, la data de 21 Noiembrie 1936, nefiind decât o măsură — deși tardivă — de respectarea unei dispozițiuni legate*, acesta ne mai putând beneficia de protecția legii contractelor de muncă încă dela 1 Iulie 1936, — dată când i-a fost retras livretul pentru exercitarea profesiunii — *nu poate constitui o culpă din partea firmei patronale și prin urmare, pretențiunea reclamantului de ai-se respecta termenul de preaviz, nu este prin nimic fondată.*

Că deci, acțiunea întemeiată pe prevederile art. 93 al legii asupra contractelor de muncă — implicit cele ale art. 96 ale aceleiași legi — nefiind întemeiată, câtă a fi respinsă;

Pentru toate aceste motive, — redactate de d-l Prim-Președinte D. St. Dumitrecu, — Tribunalul a trebuit să admită apelul introdus de firma pârâtă, să reformeze sentința primei instanțe și să oblige pe intimat potrivit prevederilor art. 424, 425 și 508 proc. civ., combinat cu art. 50 al legii pentru accelerarea judecăților, să suporte cheltuelile de judecată ivite, atât în fața judecătoriei mixte Oravița cât și în fața instanței de apel.

(Tribunalul Caraș. Sentința No. 4856—1936 din 20 Mai 1937. Președinția D-lui Prim-Președinte **D. St. Dumitrescu**; redactor, Asesor D-l **Remus Petrovici**, Jude-supleant.)

Comitetul de Redacție

al

Revistei Cercului Juridic Bănățean

învită și pe această cale toate instanțele din circumscripția Curții de apel Timișoara, precum și pe membrii lor, să binevoiască a colabora la Revista Cercului, ale cărei coloane le stau deschise.

Singura rugămintă ce li se adresează este pedeoparte de a tria, cu maximum de scrupulozitate, hotărârile trimise spre publicare, pentru a ni se cruța o muncă inutilă și pentru a putea asigura Revistei — prin serioasele, demnele și interesantele articole, note și spețe publicate — tot prestigiul de care are nevoie și la care toți juriștii ținutului sunt obligați să lucreze, iar pedealtă parte și pentru aceleași rațiuni, rugămintea ce le-o adresează este de a extrage din hotărârile d-lor, numai ceea ce intradevăr poate interesa, după modelul rezumatelor ce publicăm sub titlul: „Jurisprudență și Soluțiuni Jurisprudențiale“.

Această invitațiune se adresează, tot atât de stăruitor și colegilor de la celelalte instanțe din țară.

JURISPRUDENȚĂ ȘI SOLUȚIUNI JURISPRUDENȚIALE

PARTEA ADMINISTRATIVĂ

V. DREPT ADMINISTRATIV.

308. AJUTORI DE JUDECĂTORI, SUPLEANȚI ȘI SUBSTITUIȚI DE PROCURORI. STABILITATE ACȚIUNE ÎN CONTENCIOS.

Formalitatea examenului este o condițiune esențială pentru dobândirea calității de magistrat stabil, de unde rezultă că ajutorilor de judecători, supleanților și substituiților de procurori numai trecerea examenului de capacitate le conferă stabilitatea prevăzută de art. 137 din legea de organizare judecătorească. Până la îndeplinirea acestui eveniment ei se află într-o situație de provizorat, ce nu le conferă dreptul la acțiunea în contencios prevăzută de art. 4 și 8 legea pentru contenciosul administrativ, în caz de împărțare din funcțiune. !

Având în vedere motivele I. și II. de casare astfel formulate:

Având în vedere că prin aceste motive recurentul se plânge de violarea art. 37 din legea de organizare judecătorească art. 159, 160 și 161 procedura civilă și art. 1201 cod civil, prin aceea că greșit Curtea de Apel a amânat judecarea acțiunii dela Aprilie 1935 pentru un alt termen ca să fie judecată în complet de 5 domni consilieri, deoarece acest complet judecă numai în caz când s'a declarat divergență și în orice caz, odată luată această hotărâre de a se judeca acțiunea în complet de 5 domni consilieri prin procesul verbal de ședință dela 6 Aprilie 1935 Curtea nu mai putea reveni asupra acestei hotărâri de a judeca acțiunea în complet de 3 Domni Consilieri cum de altfel a și procedat, fără a se fi violat autoritatea lucrului judecat.

Având în vedere că din actele dela dosar se constată că în adevăr Curtea de Apel a dispus la termennul de 6 Aprilie 1935 amânarea acțiunii pentru a fi judecată în complet de 3 Domni Consilieri.

Considerând însă că prin acest fapt Curtea n'a violat nici un text de lege, deoarece art. 37 din legea de organizare judecătorească prevede că ședințele Curții se țin cu minimum de 3 și cu maximum de 5 Domni Consilieri, ori acțiunea

fiind judecată și decizia fiind pronunțată de un complet format de 3 Domni Consilieri, urmează că completul era legal constituit.

Că faptul că la un termen anterior judecării acțiunii, Curtea a dispus amânarea acțiunii pentru a fi judecată în complet de 5 domni consilieri și pe urmă a judecat-o în complet de 3 domni consilieri, nu poate constitui o ilegalitate care să ducă la casarea deciziei pronunțată, deoarece după art. 37 citat, Curtea putea judeca legal și în complet de 3 Domni Consilieri și în complet de 5 Domni Consilieri, și dacă s'a dispus judecarea acțiunii la început în complet de 5 domni consilieri, aceasta este o măsură de ordin administrativ a Curții, pentru a se evita noi abateri în caz de divergență și care n'a lezat pe recurent așa că din aceste puncte de vedere motivele I. și II de casare sunt nefondate.

Având în vedere primele trei aliniate a motivului III de casare.

Având în vedere că prin această parte a motivului de casare, recurentul se plânge de violarea art. 137 și următorii din legea de organizare judecătorească, de violarea art. 4 și 8 din legea contenciosului administrativ, de exces de putere și de rea aplicare a art. 37 din statutul funcționarilor publici, prin aceea că legea de organizare judecătorească i-a conferit stabilitatea în funcțiune dela numirea sa ca ajutor de judecător, indiferent dacă avea acțiune în contencios.

Având în vedere că prin dispozițiile cuprinse în art. 137 din legea pentru organizarea judecătorească se dispune că ajutorii de judecători se bucură de stabilitate iar prin art. 138 menționează că ei nu pot fi puși în disponibilitate de către Ministru, decât pentru abateri grave dela datorie și pe baza unui raport de anchetă motivat, adică pe cale disciplinară, ceea ce concordă în esență cu principiul de îngrădirea poziției de stabilitate.

Considerând însă că aceste texte de lege fiind așezate în partea III-a a titlului II, care tratează despre inamovibilitatea magistraților și modul de pierdere a funcțiunii lor, iar pe de altă parte ținând seamă de faptul că într'un capitol anterior legea face o demarcațiune categorică

între supleanți, substituiți și ajutori de judecători fără examen, și acei cari au trecut examenul de capacitate, aruncând pe cei din prima categorie cât mai mult în starea de întindere a puterii executive, se deduce că *beneficiul stabilității legale spre a putea acționa în contencios la caz de îndepărtare din funcțiune, nu se conferă decât magistraților reușiți la examen, starea juridică a celorlalți, rămânând în temeiul motivelor ce urmează, un provizorat.*

Considerând că această idee a fost urmărită de legiuitor la întocmirea legii de organizare judecătorească pentru ca să încredințeze interesele justiției magistraților formați, caracterizați ca atare pe baza reușitei la examenul de capacitate, și deci se impunea ca o necesitate de neînlăturat, ca celor intrați în magistratură în prima treaptă până la prestarea examenului definit de lege, să li-se confere titlul de provizoriu, ca unii cari sunt supuși stagiului de aptitudine.

Că este așa, aceasta se desprinde și din expunerea de motive a legii din 14 Aprilie 1925, care se exprimă în esență că se reînființează examenul de capacitate spre a se împiedeca intrarea în magistratură a elementelor nepregătite și că subordonarea intrării în magistratură ca și subordonarea dreptului de a judeca, examenul de capacitate, sunt determinate atât de necesitatea constatării cunoștințelor profesionale cât și de cunoștințele teoretice a candidaților, de unde rezultă că *numai prin formalitatea examenului, se dobândește calitatea de magistrat stabil*, iar până atunci, cei numiți se află într-o perioadă provizorie de stagiu.

Că pe de altă parte prin dispozițiunile legii în concordanță cu lucrările preparatorii se confirmă că examenul de capacitate constituie una din condițiunile esențiale definitivării în ordinul judecătoresc a supleanților, substituiților și ajutoarelor de judecători.

Că, în adevăr, dacă prin art. 79 se fixează condițiunile generale de admitere în magistratură a acestora, totuși prin art. 80, impunându-le obligațiunea că după împlinirea unui an dela numire să se prezinte la examenul de capacitate prevăzut de art. 83 și urm. sub sancțiunea excluderii din corp de nu vor lua parte la examen în prima sesiune și de nu vor obține la primul examen media 5, reiese că numai în urma rezultatului satisfăcător al examenului li-se deschide dreptul a fi numiți, în ordinea clasificării, în locurile rămase sau devenite vacante.

Că totodată art. 86 lăsând în atributul comisiunii de examinare puterea să respingă dela

examinare pe candidații cari, în urma informațiilor culese, nu ar prezenta îndestulătoare garanții de moralitate, iar art. 89 autorizând Ministerul de Justiție să îndepărteze din funcțiune pe acei cari, în urma sugestiilor dobândite, nu ar manifesta atitudini profesionale, stărue tot mai mult caracterul de provizorat.

Că în plus art. 81 punând principiul că numai în urma examenului de capacitate supleanții și ajutorii de judecători dobândesc dreptul de a judeca, iar substituiții de a pune concluziuni. încă învederează situația lor juridică de numiți cu titlu provizoriu.

Că dar, din cele de mai sus rezultând că *numai trecerea examenului de capacitate* conferă magistraților stabilitatea prevăzută de art. 137, urmează că până la împlinirea acestui eveniment, ei se află în situațiune de provizorii și deci după art. 4 și 8 din legea pentru contenciosul administrativ nu au acțiune în contencios în caz de îndepărtare din funcțiune, așa că instanța de fond decizând astfel, prin aceasta a dat o justă aplicare textelor de lege și nu a comis nici-un exces de putere, încât această parte a motivului III. de casare e nefondată și recursul în totul se respinge întrucât motivele celelalte de casare privitoare la fondul litigiului devin în această situație fără interes.

(Cas. III. Dec. No. 477 din 17 Martie 1937. Dos. No. 2852/1935; Președinția D-lui C. Crăciunescu, consilier).

309. CONTROLUL PERCEPȚIILOR RURALE. RĂSPUNDERE. *Organele directe de control pentru percepțiile rurale sunt controlorii, iar pentru cele urbane subinspectorii și controlorii anume delegați pentru aceasta. Prin urmare și răspunderea acestor organe pentru lipsă de control și verificare este îngrădită în sfera atribuțiilor lor legale de control și verificare. Art. 8 și 19 legea pentru perceperea și urmărirea veniturilor publice din 1921.*

Având în vedere că recurentul se plânge de violarea și greșita interpretare a articolelor invocate susținând în esență că, potrivit art. 8 și 19 din legea pentru perceperea și urmărirea veniturilor publice din 1921 sunt răspunzători de deficite în gestiunea perceptorilor rurali numai controlorii căci ei sunt organele directe de control; ca atare numitul în calitate de sub-inspector nu răspunde de deficitul produs în gestiunea

perceptorului Mânzălescu, dela percepția rurală Bold; că nici delegație nu a avut pentru a face o verificare a gestiunii zisului perceptor.

Având în vedere că art. 19 din legea citată prevede că subinspectorii, administratorii și controlorii sunt răspunzători de orice sustrageri sau delapidări, — datorită lipsei de supraveghere și control, — comise de peceptorii aflați sub controlul lor direct.

Că art. 8 din aceeași lege precizează că aceste organe directe de control sunt pentru percepțiile rurale: controlorii, iar pentru cele urbane: sub inspectorii și controlorii anume delegați pentru aceasta;

Că prin urmare în sensul citatelor texte, organele directe de control și deci răspunzătoare din cauza lipsei lor de control și verificări sunt numai controlorii pentru comunele rurale, iar pentru cele urbane sub inspectorii și controlorii anume delegați;

Că în speță recurentul V. Roșca nu avea această atribuțiune căci fraudă s'a produs la percepția rurală Boldu și dânsul în calitate de sub-inspector nu era un organ direct de control pentru aceea percepție rurală în sensul art. 8 citat, nefiind controlor, și ca atare el nu putea fi făcut răspunzător de acele fraude;

Că deasemeni recurentul nu poate răspunde de deficit nici pe baza delegației speciale — de care Curtea de Conturi face vorbire — căci după cum însăși această instanță constată, lui i-s'a dat o delegație scrisă cu No. 15.628 din 2 Iulie 1929, prin care a fost însărcinat să se ocupe de reclamațiunile unor văduve de război, cu privire la pensiunile lor, precum și să cerceteze situația încasărilor de la percepția Boldu.

Că însă această delegație limitată numai la anumite reclamațiuni și la situația încasărilor nu poate constitui o delegație generală de verificare și controlul a unei întregi gestiuni; că prin urmare el nu putea fi făcut răspunzător de fraudele perceptorului Mânzălescu nici sub acest raport deoarece răspunderea lui în acest caz ar fi avut ca temei o lipsă de supraveghere și control a gestiunii zisului perceptor, ori lui — cum s'a arătat mai sus — nu i-s'a dat aceste însărcinări prin acea delegațiune specială.

Că dar Curtea de Conturi numai cu violarea textelor de lege invocate l-a condamnat pe recurent la plata sumei arătată în decizie, așa că motivele de casare fiind fondate, recursul urmează a se admite, a se casa decizia atacată cu recurs iar în fond pentru aceleași considerațiuni se admite apelul lui V. Roșca, se reformează

decizia Ministerului de Finanțe cu No. 97.902 din 1931 și apără pe recurent de orice condamnățiune pecuniară.

(Cas. III. Dec. No. 109 din 25 Ianuarie 1937. Dos. No. 344/1935. Președinția D-lui L. Ștefănescu, consilier.)

310. INVĂȚĂTOR CU LICENȚĂ UNIVERSITARĂ. AVANSARE. După promulgarea legii învățământului primar din 5 Iulie 1934, învățătorii definitivi de gradul II., cari au dobândit licența universitară în litere și filosofie sau științe, nu au o simplă expectativă la avansare, ci sunt de drept avansați la gradul I. din momentul dobândirii licenței, fără ca această avansare să fie subordonată vre-unei alte condițiuni sau formalități — art. 120 și 231 legea învățământului primar.

Văzând motivul de casare cu următorul cuprins:

Având în vedere că, prin acest motiv recurentul se plânge de greșita interpretare și violarea art. 120 și 115 lit. a. din legea învățământului primar dela 5 Iulie 1934, exces de putere, săvârșite de Curtea de Apel prin aceea că, intimatul luându-și licența universitară în litere și filosofie posterior promulgării legii citate, nu devine în mod obligator învățător de gradul I. și deci Ministerul nu avea obligațiunea de a-l acorda de drept acest grad ca și învățătorilor cari la data promulgării legii erau deja definitivi și licențiați, ci numai facultatea de a-i avansa în urma aprecierii activității școlare desfășurate.

Că, dar chestiunea dedusă și care urmează a se soluționa este aceea de a se ști dacă, licența universitară în litere și filosofie obținută de învățătorii de gradul II. și definitivi, posterior promulgării legii învățământului primar dela 5 Iulie 1934, acordă sau nu acestora dreptul de a cere și obține avansarea de drept, la gradul de învățător de gradul I. fără îndeplinirea vre-unei alte condițiuni sau formalități.

Considerând că, în conformitate cu art. 120 din legea învățământului primar din 5 Iulie 1934, învățătorii înaintați la grad I, se numesc dintre învățătorii înaintați la gradul II după un studiu de cinci ani de funcționare la școala cu acest titlu și în urma unei inspecții speciale, precum și dintre învățătorii cu titlu definitiv, licențiați universitari în litere și filosofie sau

științe sau în serviciul de administrație și control școlar.

Că, din redacțiunea acestui text rezultă că, legiuitorul a condiționat de îndeplinirea unui stagiul de 5 ani și în urma unei inspecții speciale, numai avansarea învățătorilor de gradul II. nelicențiați universitari; că, însă în ce privește situațiunea învățătorilor cari vor obține *diploma universitară*, legiuitorul în scopul de a încuraja și recompensa această categorie de învățători cari prin munca și știința căpătată în universități au un mai mare merit și contribuesc astfel cu mai mult folos la ridicarea culturală a poporului, le-a acordat o *favoare*, stabilind prin acelaș text că, *învățătorii definitiv licențiați universitari în litere și filosofie sau științe, au dreptul de a fi înaintați la gradul I, fără a li-se mai pretinde stagiul de cinci ani și fără a mai fi nevoie de o inspecție specială cum se cere pentru ceilalți învățători ce nu sunt licențiați universitari.*

Că, prin urmare, *avansarea la gradul I. a învățătorilor definitiv de gradul II. licențiați universitari, nefiind subordonată îndeplinirii vreunei alte condițiuni decât aceea a dobândirii diplomei universitare*, urmează a se decide că, *acestia nu au numai o simplă expectativă lăsată la aprecierea și facultatea autorității de a fi avansați potrivit activității lor școlare, ci un drept al lor propriu, direct și imediat, de a fi avansați de drept învățători gradul I. din momentul când au dobândit licența universitară în litere și filosofie sau științe și pe care dată autoritatea este obligată a-i avansa, fără altă formalitate.*

Considerând că, din comparațiunea textului articolului 120 cu acel din art. 231 de sub dispozițiuni tranzitorii, care se ocupă de o situațiune distinctă și anume aceea a învățătorilor cari la data promulgării legii obținuseră deja licența universitară, nu se poate deduce concluziunea pretinsă de recurent, ci numai aceea arătată mai sus și care dealfel este confirmată pe deplin prin expunerea de motive care însoțește legea și unde Ministrul Instrucțiunii arată textual explicând art. 120 că: „proiectul acordă dreptul învățătorilor definitiv cari vor obține licența universitară să fie numiți de „drept învățători de gradul I”.

Că, dar față de aceste principii și întrucât în speță, este necontestat că, reclamantul la data promulgării legii învățământului primar din 5 Iulie 1934 se găsea învățător definitiv, iar în luna Octombrie 1934 și-a luat licența în litere

și filosofie, el întrunește condițiunile prevăzute de art. 120 pentru a fi înaintat de drept în gradul de învățător gr. II. și deci cu drept cuvânt Curtea de Apel și fără a săvârși vre-o violare de lege sau exces de putere, a considerat ca ilegal refuzul autorității de avansare a reclamantului și în consecință a obligat autoritatea să-l înainteze la gradul I. pe ziua de 1 Noembrie 1934.

Că, astfel fiind, motivul este nefondat iar recursul cată a se respinge.

(Cas. III. Dec. No. 371 din 3 Martie 1937. dos. 1784/1936. Președinția d-lui consilier C. Crăciunescu).

311. PAGUBĂ CAUZATĂ STATULUI DE UN FUNCȚIONAR FĂRĂ INTENȚIE. RĂSPUNDE-RE. Orice neglijență omisiune în serviciu, precum și orice fapt chiar neintenționat săvârșit de un funcționar, prin care Statul ar fi încercat vre-o pagubă, este sancționat de art. 224 legea contabilității publice, chiar dacă funcționarul învinuit ar fi fost achitat în penal. Art. 134, 195, 224 legea contabilității publice.

Văzând motivele I, II și III de casare în cuprinsul următor:

Având în vedere că recurentul se plânge de violare de lege și greșita aplicare a legii, omisiunea esențială și nemotivare sustinând în esență că art. 224 din legea contabilității publice de la 1929 nu-i poate fi aplicat căci fraudele s'au produs anterior punerii în aplicare a legii citate, și Curtea de Conturi nici nu motivează în raport cu acel text neglijența în serviciu: că instanța de fond a omis să tină seamă de apărarea sa că a fost achitat în penal pentru faptele ce i-se impută.

Că în fine dânsul era șef de secție la administrația financiară și deci nefiind organ de control potrivit art. 134 și 195 din legea contabilității publice, nu are nici o răspundere.

Având în vedere că, Curtea de Conturi constată din examinarea tuturor actelor dela dosar că I. Sburlan cu știință și rea credință a tolerat și îngăduit rectificările în minus a declarațiilor de vărsare ale perceptorului Mânzălescu, înlesnind, astfel acestuia să-și însușească diferențele de sume; că prin urmare Curtea de Conturi arată în mod amănunțit faptele de care s'a făcut vinovat, tolerând fraudele zisului perceptor.

Că în atare situațiune bine Curtea de Conturi l-a condamnat pe recurent pe baza art. 224

care pedepsește orice faptă a funcționarului ce ar produce o pagubă Statului chiar fără intenție, deoarece numitul tolerând anumite procedee a perceptorului Mânzulescu a înlesnit săvârșirea fraudelor de cari s'a făcut vinovat.

Că așa fiind nu poate fi vorba de omisiune esențială căci dacă pentru acele fapte recurentul a fost achitat în penal — unde se cere elementul intențiunei delictuoase — el putea totuși fi condamnat pe baza art. 224 din legea contabilității din 1929 care pedepsește orice neglijență, omisiune în serviciu sau orice fapt chiar neintentionat, destul numai ca de pe urma lor statul să fi încercat vre-o pagubă; că zisa lege era în vigoare când fraudă a avut loc căci Curtea de Conturi constată că fraudă s'a săvârșit până la Octombrie 1930;

Că deasemeni art. 134 și 195 pe cari recurentul le invoacă nu pot fi operate în cauză căci Curtea de Conturi nu l'a condamnat pe recurent pentru faptul că nu și-ar fi îndeplinit obligațiunile de control deopotrivă atât pe organul de control cât și pe oricare alt funcționar care, ca în speță prin faptele sau omisiunile lor ar pricinui o pagubă în averea statului.

Că dar motivele I, II și III de casare nefiind fondate recursul urmează a se respinge.

(Cas. III. Dec. No. 62 din 18 Ianuarie 1937; Dos. No. 463/1935; Președinția d-lui L. Ștefănescu, consilier).

312. PEDEPSE DISCIPLINARE. TRIMITEREA ÎN JUDECATĂ DISCIPLINARĂ DE CĂTRE SECRETARUL GENERAL. ACȚIUNEA DISCIPLINARĂ INDEPENDENTĂ DE CEA PENALĂ. Gradația prevăzută de art. 55 legea pentru statutul funcționarilor publici nu este obligatorie pentru comisiunile disciplinare la dictarea pedepselor disciplinare, singurul criteriu călăuzitor stând în aprecierea gravității abaterii de către funcționarul public învinuit.

Pentru trimiterea în judecată disciplinară Secretarul general din Minister nu are nevoie de delegație specială pentru fiecare caz în parte, fiind suficientă o delegație generală.

Acțiunea disciplinară și acțiunea penală deschise în contra aceluiași funcționar public pentru același fapt, sunt independente una de alta, astfel că chiar în caz de achitare în penal, acțiunea disciplinară își urmează cursul. Art. 51, 53, 55, 58 statutul funcționarilor publici.

Având în vedere motivul I. de casare astfel formulat:

Având în vedere că art. 58 din statutul funcționarilor publici, vorbește de suspendarea obligației a funcționarului, dar nu reglementează cum au a se aplica pedepsele, aceasta revenind Comisiunei de disciplină care apreciază în mod suveran faptele și avizează la sancțiunile prevăzute în art. 51 din statut.

Având în vedere că în adevăr, din cuprinsul art. 51 din statut nu reese că în aplicarea sancțiunilor este obligator a se respecta vre-o gradatie, ci se indică numai ce anume pedense se pot aplica de șeful de autoritate fără avizul comisiunilor de disciplină și cari se pot aplica în urma avizului acestei comisiuni; de unde rezultă că, singurul criteriu călăuzitor în aplicarea pedepselor prevăzute în menționatul text stă în aprecierea gravității abaterii săvârșită de funcționarul public învinuit.

Că astfel fiind, în speță Comisiunea disciplinară, apreciind gravitatea faptului pus în sarcina notarului Vlad a putut găsi, în mod suveran, că este cazul de a aviza la pedeapsa prevăzută de punctul 7 al art. 51 din statut.

Că dar motivul I. de casare este neîntemeiat.

Având în vedere motivul II. de casare astfel formulat:

Considerând că, și acest motiv de casare este neîntemeiat pentru aceea că, Secretarul general nu are nevoie de delegație specială. — pentru fiecare persoană. — din partea Ministerului, pentru a putea trimite funcționarii în judecata disciplinară. — fiind suficientă o delegație specială generală. — de care în speță Curtea de Apel constată că avea Secretarul general, — fapt necontestat nici de recurent.

Având în vedere motivul. III. de casare astfel formulat:

Considerând că, și acest motiv de casare este deasemenea neîntemeiat, pentru motivul că pedeapsa dată recurentului a fost tocmai pentru faptul prevăzut în actul de trimitere în judecată și care este acela că s'a făcut vinovat de fals în acte publice, pe baza cărora s'a eliberat un pasaport individului Levi Aron, ba a mai primit și mită. — și pentru aceste fapte a fost supus judecării disciplinare și s'a dat și deciziunea, care a avizat la pedeapsa ce i-s'a aplicat.

Având în vedere motivul IV. de casare astfel formulat:

Având în vedere că, acțiunea disciplinară ce se pornește în contra unui funcționar public înaintea Comisiunilor de disciplină, ce funcționează

pe lângă autoritatea din care face parte acel funcţionar şi acţiunea publică, ce i-s'a intentat, sau eventual s'ar intenta în contra aceluiaş funcţionar, înaintea instanţei penale competente pentru aceleaşi fapte, sunt două acţiuni independente, fiecare din ele având şi obiect deosebit şi scop deosebit, — de unde urmează, că chiar dacă funcţionarul n'a fost găsit vinovat în penal, acţiunea disciplinară îşi urmează cursul.

Că astfel fiind, cu drept cuvânt, Curtea de Apel a decis că, nu poate avea nici-o influenţă obligatorie asupra măsurii disciplinare, ce se ia în contra funcţionarului public de către comisiunea disciplinară respectivă, faptul că în speţă, parchetul şi judecătorul de instrucţie prin ordonanţa definitivă No. 47/935 a găsit că nu există caz de urmărire în contra notarului Vlad pentru vre-un fapt penal, ci numai abateri dela îndatoririle sale de serviciu.

Că dar şi motivul IV. de casare este neîntemeiat.

Având în vedere şi motivul VI. de casare astfel formulat:

Considerând că, şi acest motiv de casare este neîntemeiat, scuza recurentului că în sarcina sa nu se poate stabili nici o abatere în serviciu, — fiindcă şi el a procedat la fel ca şi celelalte autorităţi militare şi civile competente, — neputând doborî aprecierea Comisiunii de disciplină asupra gravităţii faptului pus în sarcina sa.

Că dar şi motivul VI. de casare fiind neîntemeiat, recursul urmează a se respinge, ca atare.

(Cas. III. Dec. No. 340 din 1 Martie 1937. Preşedinţia D-lui C. Crăciunescu, consilier).

313. TAXE COMUNALE. LEGALITATE. O condiţiune esenţială a valabilităţii percepţiei taxelor comunale, este ca ele să constituie un echivalent al unor servicii prestate efectiv de autoritatea care le percepe, aceste taxe neputând fi încasate decât dela contribuabilii ce uzează în mod direct de aceste servicii şi în măsura folosirii lor. Comunele nu sunt autorizate a fixa taxe comunale pentru serviciile prestate în interesul utilităţii generale.

Având în vedere motivul de casare în cuprinderea următoare:

Având în vedere că prin motivul de casare, recurenta pretinde că Comitetul Local ar fi săvârşit o greşită interpretare şi violare a art. 8 şi

art. 25 al. b. din legea finanţelor locale şi eroare gravă de fapt, atunci când a stabilit că pentru ca taxa în discuţiune să aibă valoarea legală este necesar ca în schimbul ei să se presteze plătitorilor servicii proprii şi personale.

Considerând că, în conformitate cu art. 25 din legea pentru organizarea finanţelor locale dela 14 Aprilie 1933, comunele sunt autorizate să înfiinţeze taxe pentru diferitele servicii organizate pentru uzul particular al locuitorilor precum: serviciul curăţirii gunoaielor, cântăritul mărfurilor, curăţitul coşurilor, controlul sanitar, de cântărire şi al preţurilor, orice alte servicii prestate particularilor de către comună.

Că de aci rezultă că, principiul fixat de legiuitor ca o condiţiune esenţială a valabilităţii percepţiei acestor taxe, este ca ele să constituie un echivalent al unor servicii prestate de autoritatea care le percepe, aceste taxe neputând fi încasate decât dela cei ce uzează în mod direct de aceste servicii şi în măsura folosirii lor. Că prin urmare serviciile trebuiesc în prim rând prestate efectiv particularilor şi în interesul lor personal, că celelalte servicii prestate de comună cum ar fi de pildă controlul sanitar al alimentelor, nefiind instituite pentru uzul particularilor, ci în scopul de a se apăra sănătatea populaţiei, deci în interesul utilităţii oenerale, urmează a fi exceptate dintre serviciile vizate de textul de lege citat şi ca atare a se decide că pentru asemenea servicii de utilitate generală, comunele nu sunt autorizate a fixa taxa în discuţiune.

Că astfel fiind şi întrucât în speţă taxa fixată de către Primăria recurentă prin art. 299 din regulament, pentru faptul material al introducerii animalelor tăiate şi produselor în Capitală, nu are ca contra echivalent nici-un fel de serviciu prestat de autoritatea administrativă, particularului, cu drept cuvânt, fată de această constatare şi principiilor sus expuse, Comitetul Central a hotărât că numita taxă este contrară dispoziţiunilor art. 25 din legea finanţelor locale şi ca atare trebuie anulată.

Considerând că, în ce priveşte chestiunea, invocată oral de către recurentă, că prin soluţia dată, Comitetul Central de Revizuire a violat dispoziţiunile art. 194 al. d. din noua lege administrativă, — potrivit căruia s'au legalizat taxele puse chiar ilegal, — deşi această chestiune se poate ridica pentru prima oară în Casatiune, — totuşi urmează a fi respinsă, întrucât în soluţionarea acestei chestiuni, Înalta Curte ar trebui să facă verificări şi anume: dacă impozitele

au fost sau nu trecute în buget, — constatare de fapt ce nu poate fi cercetată în Casațiune.

Că dar și acest motiv invocat oral fiind neîntemeiat, recursul urmează a se respinge.

(Cas. III. Dec. No. 6 din 15 Ianuarie 1937; Dos. No. 1064/936, Președinția d-lui C. Crăciunescu, consilier).

314. UTILIZAREA PERSONALULUI ROMÂNESC ÎN ÎNTEPRINDERI. *Necunoașterea regulamentului nu exonerează pe întreprindere de răspundere ce o are pentru neîntocmirea și neînaintarea Tabloului, cuprinzând personalul străin și român, în termenul prevăzut de art. 7 legea pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi, această obligațiune nefiind condiționată prin lege de elaborarea regulamentului.*

Pentru redactarea deciziei de amendare legea nu prevede o formulă sacramentală.

Intrarea ulterioară în legalitate a întreprinderii nu o exonerează de răspundere pentru contravenția, în care se găsea la data când a fost constatată.

Nerespectarea ordinii pedepselor, edictate prin art. 8 din lege, nu poate atrage nulitatea deciziei de amendare, întrucât în lipsa unei građațiuni obligatorii, Ministerul are latitudinea să aleagă pedeapsa care corespunde cu gravitatea faptului.

Asupra acțiunii în contencios administrativ intentată de Societatea anonimă pentru industrii agricole „Zarojani”, înregistrată la No. 2010 din 4 Februarie 1936, în contra Ministerului de Industrie și Comerț, al cărei obiect este de a se anula ca ilegală deciziunea ministerială cu No. 87090 din 4 Ianuarie 1936 (jurnal No. 19053/977 din 1936), prin care reclamanta a fost condamnată la plata sumei de 100.000 lei potrivit art. 8 al. b) din legea pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi, pe baza jurnalului No. 58, înregistrat la No. 57579/936, al Comisiunii speciale instituită conform art. 5 din menționata lege care a constatat că reclamanta n'a satisfăcut procentul legal de personal român la categoriile de lucrători calificați și tehnic superior ce a utilizat în întreprinderea sa.

Având în vedere concluziunile orale și cele scrise depuse de părți, actele și lucrările aflate în dosarul cauzei.

Având în vedere că reclamanta a invocat ca prim motiv al acțiunii sale că legea pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi a fost publicată în Monitorul Oficial din 16 Iulie 1934 și că ea în art. 10 prevede că un regulament de administrație publică va determina amănunțit dispozițiunile legii. Că art. 7 din lege obligă întreprinderile ca la sfârșitul fiecărui an și cel mult până la 1 Februarie a anului următor să trimită ministerului un tablou care să cuprindă nominal întregul personal străin și român ce utilizează, după categoriile prevăzute la art. 3 și cu indicarea precisă a funcțiunii ce îndeplinește. Că însă regulamentul a apărut în Monitorul Oficial No. 26 tocmai la 31 Ianuarie 1935, deci era imposibil Societății să poată întocmi tabloul ce era obligată de lege până la 1 Februarie, când regulamentul a apărut deabia la 31 Ianuarie.

Având în vedere însă că după cum însăși reclamanta recunoaște, art. 7 din lege pune obligația întreprinderilor ca la sfârșitul fiecărui an sau cel mai târziu până la 1 Februarie a anului următor să înainteze Ministerului un tablou și indice ce anume date trebuie să conțină tabloul. Că întrucât regulamentul, care a apărut mai târziu, nu putea să schimbe dispoziția legii, ci numai să lămurească ceea ce n'ar fi fost destul de precizat în lege, reclamanta nu se poate plânge pentru a fi exonerată de răspunderea că n'a putut întocmi și înainta tabloul fiindcă nu cunoștea dispoziția regulamentului, căci obligațiunea trimiterii tabloului și sancțiunea netrimiterii lui cum și datele necesare erau deja precizate în lege și reclamanta le cunoștea.

Prin urmare, acest prim motiv al acțiunii este nefondat.

Având în vedere cel de al doilea motiv invocat, și anume: nemotivarea deciziunii, fiindcă simpla afirmațiune că a contravenit dispozițiunilor art. 1 al legii este insuficientă, dacă nu se arată faptele pe cari se bazează.

Având în vedere că în deciziunea atacată cu această acțiune se prevede că reclamanta a călcat procentul legal de străini admis prin art. 1 din lege, după care întreprinderile sunt obligate a avea personal român de cel puțin 80 la sută din toate categoriile. Că prin Jurnalul No. 58 din 27 Septembrie 1935 al Comisiunii speciale, pe care se întemeiază deciziunea de condamnare la amendă, se face aceeași constatare după tabloul depus de însăși fabrica reclamantă și contra semnat de reprezentanții ei legali.

Că astfel fiind și cum nicăeri în lege nu se

prevede o formulă sacramentală, şi acest al doilea motiv al acţiunii este nefondat.

Având în vedere că prin cel de al treilea motiv reclamanta invoacă inexistenţa faptului la data deciziunii prin care a fost considerată ca contravenientă, fiindcă deşi la data când a depus primul tablou, în Ianuarie 1935, se afla în adevăr în contravenţie, însă ulterior — dar înainte de darea deciziunii de condamnare — intrase deja în legalitate, după cum dovedeşte adresa Ministerului Muncii, depusă la dosar.

Având în vedere însă că faptul pentru care deciziunea No. 87090 din 4 Ianuarie 1936 i-s-a aplicat reclamantei amenda 100.000 lei este că la 1 Februarie 1935 se afla în contravenţie faţă cu dispoziţiunile art. 1 din legea pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi. Că dacă deciziunea s'a redactat mai târziu, faptul nu are nici-o importanţă, şi intrarea ulterioară a Societăţii în legalitate n'o exonerează de răspundere pentru contravenţia comisă anterior.

Ca atare acest al treilea motiv al acţiunii este nefondat.

Având în vedere că prin cel de al treilea motiv invocat reclamanta cere anularea acestei deciziuni, fiindcă nu poartă semnătura Ministerului de Industrie personal, ci a subsecretarului de stat, domnul Leon.

Că însă acest motiv de nulitate n'a fost invocat prin acţiunea introductivă, ci numai în şedinţă publică, şi se găseşte inserat în concluziunile scrise, unde se recunoaşte faptul că n'a fost formulat prin acţiunea introductivă. Că prin urmare, nu poate fi admis în discuţiune.

Având în vedere ultimul motiv al acţiunii, prin care se invoacă că nu s'a respectat scara pedepselor prescrise de art. 8 din lege, şi că i-s'a aplicat două pedepse: amenda şi avertismentul, ceea ce este contrar textului de lege pe care s'a întemeiat deciziunea.

Având în vedere că conform art. 8 al legii pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi, sancţiunile sunt: avertismentul, amenda, retragerea avantajelor de orice fel, excluderea dela furnituri, suspendarea temporară şi închiderea întreprinderii; iar primele două pedepse se pot aplica de Ministerul Industriei şi Comerţului.

Că după cum se vede în cuprinsul acestui text de lege, nicăieri nu se prevede o gradăţiune obligatorie, ci numai că se înşiră pedepsele, lăsând Ministerului latitudinea să aleagă pe aceea care corespunde mai mult cu gravitatea faptului.

Că, de altfel, prin deciziunea atacată cu a-

ceastă acţiune nu s'a aplicat reclamantei două pedepse, căci în art. 1 se prevede că se amendează întreprinderea cu suma de 100.000 lei, iar în art. 2 i-se pune obligaţia ca în termen de trei luni să se conformeze obligaţiunilor legale.

Că, prin urmare, motivul că nu s'a respectat ordinea pedepselor prescrise de lege este neîntemeiat, fiindcă legea nu prescrie o asemenea ordine, iar motivul că i-s'a aplicat două pedepse este inexact în fapt.

Că astfel fiind, acţiunea de faţă este nefondată şi cată să fie respinsă.

(Apel IV. Buc.; Dec. No. 450 din 4 Noembrie 1936; Dos. No. 376/1936; Preşedinţia D-lui N. JAC Constantinescu).

315. *ELECTORAL. Motivele de casare cu privire la operaţiunile pregătitoare ale alegerilor administrative şi la operaţiunile de votare, nu pot fi invocate direct şi pentru prima oară la instanţa de casare pe calea recursului, dacă nu au fost propuse la instanţele de fond pe calea contestaţiei.*

Rudenia candidaţilor la consiliul comunal nefiind cuprinsă între opreliştele prevăzute de art. 11 legea administrativă, nu constituie un impediment la candidare.

Eliberarea cărţilor de alegători în ziua alegerii de către preşedintele secţiei de votare. Soluţie afirmativă.

Neînscirierea unui îndreptăţit în listele de alegători nu poate forma un motiv de contestaţie sau recurs.

Asupra recursului — greşit intitulat contestaţie — de faţă.

Văzând motivele de casare astfel formulate:

„1. Pe lista No. I. candidaţii Dreyer Nicolae şi Grimm Ioan sunt înrudiţi cu unul dintre consilierii vechi rămaşi, actualul primar, Lang Adam, deci nu puteau fi aleşi.

2. Pe lista No. II. candidatul Crişan Simion nefiind trecut pe listele electorale la fel nu putea candida, neavând dreptul de vot.

3. Au votat la alegere votanţi care n'aveau dreptul de vot cărora li-s'au eliberat carnete în ziua alegerii.

4. Conform art. 7 care prevede categoric că primarul şi notarul sunt obligaţi a face revizuirea listelor electorale, la noi această revizuire nu

s'a făcut, scurtând pe unii dintre locuitori de dreptul de a vota, cazul candidatului de pe lista No. II. Crișan Simion și altor membrii ai comunei Gier, care au vârsta cerută de lege".

Având în vedere că din cuprinsul hotărârei atacate se constată că atât în cursul operațiunilor de votare finalizate cu proclamarea rezultatului alegerilor complementare din comuna Gier, cât și în cursul operațiunilor pregătitoare a ziselor alegeri, nu s'a introdus nici-un fel de contestațiuni, cauză pentru care și în urma verificării condițiunilor de fond și formă prescise de lege, președintele secției de votare a declarat validate alegerile menționate.

Că prin consecință, nici unul din motivele de casare mai sus reproduse nefiind propuse instanței de fond, urmează că ele nu pot fi direct și pentru prima oară, invocate în fața acestei instanțe de casare, cu atât mai mult cu cât, din simpla lor lectură se învederează că pedeaparte, chestiunile la care se referă nu pot fi caracterizate ca fiind de ordine publică, iar pedealtă parte, că cercetarea lor implică în mod necesar; verificarea elementelor de fapt ale dosarului de alegeri, operațiuni cari însă depășesc, atribuțiunile Tribunalului ca instanță de recurs.

Că dar, din acest punct de vedere, motivele invocate fiind inadmisibile, au a se respinge ca atare.

Considerând însă că zisele motive sunt și neîntemeiate;

Că într'adevăr, motivul I. de recurs este nefundat, întrucât *rudenia candidaților la consiliul comunal nu este cuprinsă printre opreliștele stabilite de art. 11 leg. adm.* astfel încât exact de ar fi în fapt, în drept însă un atare motiv n'ar fi putut duce la invalidarea alegerilor în condițiunile art. 27 al. I. din legea citată, atari incompatibilități în cazul când sunt formal prevăzute de lege fiind a se rezolva cu ocaziunea constituirii Consiliului Comunal, și anume pe calea unei încheeri motivate și supuse controlului jurisdicțional al Curților Administrative.

Că deasemenea neîntemeiat este și motivul 3 de recurs, întrucât în drept este constant că președintele secției de votare are dreptul a libera cărți de alegător — celor regulat înscriși în liste, deci cu formal și prealabil recunoscut, drept de vot — chiar în ziua de alegeri, acest drept fiind prohibit de art. 42 leg. electorală numai Judecătorului de Ocol, ca o consecință a faptului că acesta este obligat, cu 24 ore mai înainte de alegere, să se desesizeze de toate actele și lucrările

respective în favoarea președintelui secției de votare respective.

Că în fine, neîntemeiate sunt și motivele 2 și 4, întrucât netrecerea unui îndreptățit pe listele electorale este reparabilă nu numai pe calea revizuirii anuale și oficiale a listelor electorale, dar și pe calea directă, prevăzută de art. 8 alin. 7 din legea administrativă, anume adresându-se interesații judecătorului respectiv „oricând, spre a cere înscrierea lor în liste”, lucru pe care nefăcându-l, le este exclusiv lor imputabil, și prin consecință nu pot funda pe el un motiv de contestație, și cu atât mai puțin un motiv de recurs.

Că dar, toate motivele de casare fiind neîntemeiate, recursul este a se respinge ca atare.

Pentru aceste motive Biroul în numele legii hotărăște:

Respinge ca neîntemeiat recursul introdus de Crișan Simion ș. a. în contra Hotărârei Președintelui secțiunei de votare Gier din 18 Iunie 1937, prin care s'au validat alegerile complementare ținute la 18 Iunie 1937 în comuna Gier.

(Biroul Circ. Electorale a Jud. Timiș-Torontal. Hotărârea din 1 Iulie 1937. Preșidenția D-lui V. M. Theodorescu, Prim-Președinte, Judecător D-l V. Ganea.)

316. *ELECTORAL. Neredactarea la fața locului a hotărârei de validare nu poate atrage invalidarea alegerilor administrative, esențial fiind actul pronunțării rezultatului și al hotărârei de validare.*

Motivele de casare privitoare la operațiunile electorale, dacă nu au fost propuse instanței de fond pe calea contestației, nu pot fi invocate direct și pentru prima oară în fața instanței de casare.

Asupra recursului de față;

Văzând motivul I. de casare astfel formulat:

„Călcarea acelei forme de procedură esențială prevăzută de al. II. art. 27 L. A., care ordonă pronunțarea în localul secțiunii de votare în fața biroului și a alegătorilor prezenți — deoarece această pronunțare nu s'a întâmplat, trimițându-se hotărârea în scris peste câteva zile Primăriei, sub luare de dovadă”.

Având în vedere că din cuprinsul hotărârei atacate cu recurs, se constată în mod neîndoios că aceasta hotărâre s'a pronunțat în ziua de 23

Iunie 1937 în comuna Beșenova-Veche, și anume asupra validării alegerilor complementare pentru consiliul comunei Beșenova-Veche, efectuate la sediul său la suszisa dată, de unde rezultă că motivul I. de casare, prin care se afirmă o stare de fapt contrară, este inexact în fapt și prin consecință neîntemeiat.

Că dealtfel, împrejurarea că hotărârea de validare n'ar fi fost *redactată în scris, la fața locului* — chiar dacă ar fi exactă în fapt, cum se încearcă a se dovedi, în mod indirect, cu certificatul Primăriei, constatând primirea prin poștă și înregistrarea procesului-verbal respectiv abia la 25 Iunie 1937, încă nu poate duce la o consecință favorabilă recurentului, întrucât pedeaparte, ceea ce în această materie este *esențial*, este *însuș actul pronunțării rezultatului și al hotărârei de validare*, iar nu actul consacrării în scris a acestor operațiuni, prin chiar firea lor posterioară actului verbal, iar pedealtă parte, întrucât exemplarul de proces verbal trimis Primăriei Comunei prin poștă, nu este și nu putea fi originalul, datat la 23 Iunie 1937, aflat la dosarul de alegeri ce s'a expedit acestui Tribunal la 24 Iunie 1937 de către Judecătorul-șef al Ocolului rural Sânnicolaul-Mare, care deci, fatal nu putea să mai sosească la Primăria comunei Beșenova-Veche, la data de 25 Iunie 1937, decât în copie.

Că prin consecință motivul I. de recurs fiind nefondat, este a se respinge ca atare.

Văzând motivul II. de casare, astfel formulat: „Eroarea grosieră de fapt comisă prin enunțarea „alegera a decurs în bună regulă”, când s'a contravenit dispozițiunilor legale referitoare la alegeri”.

1. Prima și cea mai importantă este aceea, că nici până în momentul prezent nu s'a proclamat încă rezultatul alegerii. Proclamarea aceasta este pretinsă de art. 22 L. A. Dovada ne-proclamației este însuși procesul-verbal dresat de către D-l Președinte al Biroului Electoral, unde nu se află nici măcar mențiunea de faptul proclamării.

2. În localul de votare nu se pot afla, decât: a) biroul votării — în speță constând numai din d-l magistrat și dl grefier: dovadă chiar procesul-verbal amintit; b) delegații, cari în sensul art. 51 L. E. trebuie să aibă asupra lor cărți de legitimare, cari însă de loc nu au fost eliberate; c) asistenții, cari deasemenea au nevoie de aceste cărți de legitimare, neeliberate în speță și, — d) seria votantă a alegătorilor. Nu s'a ținut seamă nici de aceste reguli, ci s'a aflat o mulțime de

persoane în sala de votare fără să fi fost îndeplinite recerințele articolului 51 din L. E.

3. Persoane streine de acest birou au ștampilat buletinele de vot în tot cursul votării, ceea ce este în contradicție cu dispozițiunile cuprinse sub litera c. art. 64 L. E.

În această ordine de idei arăt și procedura contrară a alin. II. din art. 74 L. E., anume: XX nu Domnul Președinte a încredințat votanților ștampila pentru votare, și tot nu d-lui Președinte i-s'a restituit ștampila, ci unei persoane fără calitate ce s'a aflat în sală, contravenindu-se astfel și al. ult. al art. 76 L. E. Și la despuieră scrutinului au fost de față persoane fără calitate, deși art. 81 L. E. nu admite prezența, decât a candidaților, delegaților și asistenților. Dovada este procesul verbal.

4. În cârciuma lui Kalapiș Rocuș, în depărtare de 200 de metri dela sala de votare s'a servit băuturi alcoolice votanților listei câștigătoare, deoarece această cârciumă este Localul Partidului Național-Tărănesc. Dovadă: declarațiile de sub A).

5. În timpul alegerii s'au distribuit cărți de alegător, însă numai unor persoane, punându-se în vedere altora, că carnetul lor a fost ridicat de alți inși. Dovadă: declarațiunea de sub B).

6. Mulți nu au ajuns la urnă din motivul că s'a încetat votarea fără să fi fost făcut cunoscut alegătorilor, prezenți și nevotați, că se închează, rămânând aceștia pe din afară fără ca să voteze. Dovadă: Declarația de sub C).

Din acestea se poate constata, că alegerea nu a decurs în bună regulă și în consecință este a se considera și acest punct al recursului de întemeiat.

Având în vedere că din cuprinsul hotărârei atacate, se constată că în tot cursul *operațiunilor electorale* nu s'a introdus nici-un fel de contestațiune de către cei interesați, cauză pentru care și în urma verificării legalității actelor îndeplinite, precum și a condițiunilor de fond și de formă prescise de legiuitorul din 27 Martie 1936, președintele secției de votare a declarat validate alegerile complementare menționate și în temeiul cărora au fost declarați aleși primul candidat depe lista No. 1, anume Velciov Rocuș — recurentul de astăzi — precum și pe primii patru candidați ai listei No. 3 și anume Petru Telbisz, Nicolae Csokany jun., Sebastian Viruzab și Petru Parvan;

Că prin consecință nici unul din *motivele de casare, mai sus reproduse, nefiind propuse instanței de fond, urmează că ele nu pot fi direct*

și pentru prima oară, invocate în fața acestei instanțe de casare, cu atât mai mult cu cât, din simpla lor lectură se învederează că pedeoparte, chestiunile la cari se referă nu pot fi caracterizate ca fiind de ordine publică, iar pedealtă parte, că cercetarea lor implică în mod necesar, verificarea elementelor de fapt ale dosarului de alegeri, operațiuni cari însă, prin chiar natura lor, depășesc atribuțiunile Tribunalului, ca instanță de recurs.

Că dar din acest punct de vedere motivele invocate fiind inadmisibile, au a se respinge ca atare.

Având însă în vedere că acest al doilea motiv de recurs este și neîntemeiat.

Că într'adevăr pct. 1, 2 și 3 ale acestui motiv sunt inexacte în fapt, din procesul-verbal încheiat de Președintele Secției de votare Beșenova-Veche, constatându-se lămurit, cum mai sus s'a arătat, atât pronunțarea rezultatului alegerii, cât și modul de constituire al biroului, precum și admiterea persoanelor în sala de votare, operațiuni cari s'au făcut în strictă conformitate a disp. legii electorale, și a căror constatare oficială în zisul proces verbal, nu se pot combate, direct în fața instanței de casare, cu declarațiuni de martori, luate de organele comunale respective, fără cădere și fără respectul

formelor prescrise în această materie și strict obligatorii chiar instanțelor judecătorești.

Că deasemenea și pentru aceleași motive, — privind valabilitatea probelor invocate și admisibilitatea lor, direct în fața instanței de casare, — sunt neîntemeiate pct. 4, 5 și 6 ale motivului II. de recurs.

Având în fine în vedere că recurentul — după cum mai sus s'a arătat — a fost declarat ales, consilier, cu ocaziunea menționatelor alegeri complimentare din comuna Beșenova-Veche.

Că în această situațiune și pe baza principului „pas d'intérêt pas d'action“ este a se decide că recursul ce a făcut, este lipsit de interes și este a se respinge și din acest punct de vedere.

Pentru aceste motive Biroul. În numele legii Hotărăște:

Respinge ca nefondat și lipsit de interes, recursul introdus de VELCIOV ROCUS, în contra hotărârei Președintelui secțiunei de votare din Beșenova-veche, din 23 Iunie 1937, prin care s'au validat alegerile complimentare efectuate la 23 Iunie 1937 în comuna Beșenova-Veche.

(Biroul Circumscripției Electorale a Județului Timiș-Torontal. Hotărârea din 2 Iulie 1937. Președinția D-lui V. M. Theodorescu, Prim-Președinte, Judecător D-l Eugen Chioveschi.)

VI. DREPT FISCAL.

317. CURATOR. TIMBRU. Acțiunile, apelerile, recursurile și orice acte de procedură făcute de curator în materie succesorală sau în litigiile de drept comun, nu sunt scutite de timbru. Art. 22 § 19 legea timbrului.

Prin art. 22 § 19 din legea timbrului, sunt scutite de taxele de timbru acțiunile, apelerile și recursurile făcute de curatorii în materie de curatelă, nu și în materie succesorală sau în alte litigii de drept comun.

În speță, recurentul nu poate pretinde scutirea de plata taxelor nici în baza § 48 aliniatul b, deoarece acest text acordă scutiri numai în cazurile prevăzute de legile al căror scop este asistența socială, ceea ce nu este în speță, unde e vorba de un litigiu de drept comun, în materie succesorală.

În afară de aceasta, în cap. V. din legea timbrului intitulat „Scutiri“ nu se menționează că recursurile făcute de curatorii absenților în procesele de drept comun sunt scutite de plata taxelor de timbru.

Așa fiind prezentul recurs este supus taxei de timbru de 396 lei plus doi lei timbrul aviației.

Potrivit art. 42 din legea timbrului, dacă partea interesată nu va plăti până la primul termen de înfățișare, sau în cazul când s'a cerut un termen, până la termenul acordat de instanță, taxa de timbru lipsă pe cererea de recurs, instanța urmează să pronunțe nulitatea cererei.

Intrucât recurentul, deși citat, totuși nu se prezintă spre a face dovada că a achitat taxele de timbru, sau să ceară un termen pentru plata lor și întrucât față de dispozițiunile art. 42 nu i-se poate lua în considerare cererea ca taxele de timbru să-i fie avansate de pârâți, urmează a se dispune anularea ca netimbrat a acestui recurs.

(Cas. I. Dec. No. 128 din 25 Ianuarie 1937. Președinția D-lui S. Tipel, consilier.)

NOTĂ: A se vedea asupra acestei chestiuni și decizia Comisiei Centrale a Timbrului din 18 Octomvrie 1927, în sensul căreia dispozițiile legale referitoare la scutirea de timbru fiind de strictă interpretare, nu pot fi extinse prin analogie la alte cazuri, cum ar fi acele prevăzute de unele legi în care în anumite afaceri litigioase se instituie tutori sau curatorii speciali pentru ocrotirea

intereselor părților sau pentru validarea drepturilor acestora în justiție. Astfel că chiar dacă unele legi fiscale sau de procedură anterioare legii timbrului prevedeau în aceste cazuri scutiri de taxe, asemenea scutiri și-au

pierdut vigoarea față de dispozițiile limitative ale art. 22 combinat cu art. 111 legea timbrului actualmente în vigoare.

E. GR. D.

VII. PENSII.

318. ÎNVĂȚĂTORI DIN TERITORIILE UNITE. PENSIONARE. *Învățătorii proveniți din fostele state, cărora au aparținut teritoriile unite, având de drept calitatea de membrii ai fondului regnicolar atribuită prin art. 2 legea XXXII-1875, dacă întruneau condițiunile acelei legi, beneficiază de pensie conform art. 98 legea generală de pensii, fiind calculabili și anii serviți sub dominațiunea ungară.*

Având în vedere că prin motivele de casare, recurentul susține că prin exces de putere și cu rea aplicare a legii generale de pensii, Curtea de Conturi i-a respins cererea sa de a i-se socoti util la pensiuă și timpul cât a funcționat sub regimul ungar în calitate de învățător dela 15 Septembrie 1893—1 Octombrie 1897 fiindcă după art. 98 din legea generală de pensii, are dreptul și la acest adaus.

Având în vedere că potrivit art. 98 din legea generală de pensii, funcționarii și militarii proveniți din fostele state, cărora au aparținut teritoriile liberate precum și aceia cari au aparținut diferitelor case speciale care au trecut în serviciul Statului Român și nu li-s'au făcut rețineri parțiale, au dreptul de a li-se socoti și acest timp în calculul pensiei.

Că în speță urmează a se vedea dacă anii serviți de recurent ca învățător dela 15 Septembrie 1893 până la 1 Octombrie 1897, la diferite școli confesionale, după legile ungare atunci în vigoare, erau sau nu calculabili la pensie.

Având în vedere că, Curtea de Conturi a respins cererea recurentului de a se socoti timpul servit sub dominațiunea ungară, pe motiv că nu a făcut dovada că a fost membru la fondul regnicolar al învățătorilor.

Având în vedere, că conform art. 2 din legea ungară XXXII din 1875 a fondului regnicolar, toți învățătorii și suplinitorii întrunind condi-

țiunile legii erau îndreptățiți la pensiuă, calculându-li-se la pensie toți anii serviți (alin. ultim).

Că deci acești învățătorii erau de drept membri ai fondului și nu în urma admiterii înscrierii lor, ceiace rezultă și din ordonanța No. 5716 din 1877 a Ministerului de Instrucție publică ungar cari obligă pe susținătorii școalelor primare să înainteze actele privitoare la învățătorii funcționând la școlile susținute de ei.

Având în vedere că conform art. 20 pct. 3 din legea numărul XXXII din 1871, modificatoare, toți susținătorii școalelor primare erau obligați a vărsa anual după fiecare învățător definitiv sau suplinitor câte 12 fiorini, iar învățătorii câte 2 la sută după salariul lor, sau după suma pensiei maximele asigurată prin lege.

Că potrivit art. 12 din legea XLIII din 1891 comitetele școlare erau obligate a reține pe răspunderea lor contribuțiile datorate de învățători, din retribuțiunile acestora și a le vărsa la percepția comunală.

Că nicăeri legile invocate nu cuprind dispozițiunea ca numai anii după cari s'au făcut efectiv reținerile sunt calculabili la pensie, rezultând contrariul chiar din art. 2 al legii XXXII din 1875 sus citat.

Că deci calitatea de membru al fondului regnicolar fiind atribuită învățătorilor prin însăși art. 2 al legii XXXII din 1875, de drept, Curtea de Conturi numai cu violarea acestei legi și implicat a art. 38 din legea generală de pensii a decis ca anii serviți dela 15 Septembrie 1893, până la 1 Octombrie 1897, nu sunt calculabili la pensiuă pentru că din acte nu rezultă că a fost membru la acel fond.

Că dar motivele de casare sunt fondate și prin consecință recursul urmează a fi admis, deciziunea a fi casată, iar dosarul a se retrimite Curții de conturi spre o nouă judecare.

(Cas. III. Dec. No. 2022 din 27 Noemvrie 1936. Dos. No. 1428/1934; Președinția D-lui **Al. Peretș**, consilier.)

Abonați

Revista Cercului Juridic Bănățean

Recunoștință... Comitetul de redacție	439
---------------------------------------	-----

DOCTRINĂ, INFORMAȚIUNI, RECENZII ETC.

Dr. Aurel Maniu (1833—1894) de D-l Dr. Ilie Gropșianu	441
Clasicism și Romantism Juridic, de D-l I. N. Lungulescu	442
Specii de cazuri neaplanate, de D-l Dr. Petru Penția	454
Ceva despre solemnitate, de D-l Mihail Gh. Mușătescu	455
Obligațiunea comercianților de a cere autorizațiuni sanitare, de D-l Dr. Gheorghe Oprea	456
Codul comparat al obligațiunilor — proiectul franco-italian al obligațiunilor și contractelor în comparație cu codurile civil, român, francez, elvețian și polon ale obligațiunilor, de D-l Gheorghe P. Docan — Red.	458
C. Atanasiu, referent la Curtea Superioară Administrativă și D. Moldovan avocat: Jurisprudența Curților Administrative, 1 vol. în 80, pag. 507, lei 350. București 1937, de D-l Emil Botiș	459

JURISPRUDENȚĂ ȘI SOLUȚIUNI JURISPRUDENȚIALE

A. Partea juridică:

Drept civil	sp. 291—294
Procedura civilă	sp. 295—298
Drept penal și proc. penală	sp. 299—302
Legi speciale	sp. 303—

B. Partea administrativă:

Drept administrativ	sp. 308—316
Drept fiscal	sp. 317—
Pensii	sp. 318—

INDEX ALFABETIC:

Accident de cale ferată.

sp. 291. — Despăgubiri. Limita hotărârei condamnatorie. Instanța de judecată este obligată să se pronunțe prin hotărârea finală asupra tuturor drepturilor valorificate prin acțiune, neputând limita și restrânge efectele condamnățiunii la un anumit interval de timp, sau să pronunțe o condamnățiune condiționată. Legea XVIII—1874	461
--	-----

Acțiune în contencios.

sp. 308. — Ajutorii de judecatori, supleanții și substituții de procurori dobănesc stabilitatea numai după depunerea examenului de capacitate, de când le conferă și dreptul la acțiune în contencios. Art. 137 legea de org. jud. și art. 4, 8 legea cont. adm.	485
--	-----

Acțiune disciplinară.

sp. 312. — Pentru dictarea pedepselor disciplinare nu există o gradație obligatorie. Secretarul general din Minister poate dispune trimiterea în judecată disciplinară fără o delegație specială. Acțiunea disciplinară și cea penală sunt independente una de alta. Art. 51, 53, 55, 58 legea pentru statutul funcționarilor publici	489
---	-----

Acuzat aflat în libertate.

sp. 300. — Trebuie să se constituie prizonier cu 3 zile înainte de ziua de judecată în arestul Curții cu Juri. Amânându-se judecarea procesului, măsura încarcerării încetează. Art. 383 pr. pen. Carol II.	470
---	-----

Alegeri administrative.

sp. 315. — Motivele de casare privitoare la operațiunile pregătitoare și la operațiunile de votare, nu pot fi propuse direct și pentru prima oară în recurs, dacă nu au fost invocate la instanța de fond pe calea contestației. Art. 7, 8, 11, 27 legea administrativă și art. 42 legea electorală	492
sp. 316. — Neredactarea la fața locului a hotărârei de validare nu atrage invalidarea alegerilor administrative. Motive de casare privitoare la operațiuni. Art. 22, 27 legea administrativă, 51, 64, 74, 76, 81 legea electorală	494

Aplicarea legii mai blânde

sp. 299. — În aplicarea art. 3 c. p. Carol II. nu se poate recurge la combinarea unui sistem mixt, dictând o penalitate sui generis, care nu este nici cea a legii vechi, nici a legii noi	469
--	-----

Autoritate de lucru judecat

sp. 298. — Sentințe și deciziuni rămase definitive, date de o instanță incompetentă. Soluție. Notă de D-l Ioan Băluț	467
--	-----

Controlul percepțiilor rurale.

sp. 309. — Controlorii pentru percepțiile rurale, subinspectorii și controlorii pentru percepțiile urbane ca organe directe de control, răspund pentru lipsa de control și verificare numai în limita atribuțiunilor lor legale de control și verificare. Art. 8 și 19 legea urm. veniților publice	488
---	-----

Coreclamanți și copârâți.

sp. 295. — Pot figura în aceeași acțiune, când aceasta se bazează pe același temei de drept și de fapt. Când există temei de drept și de fapt identici? Art. 77, 78, 232, 388 p. c. 465

Desființarea urmăririi.

sp. 303. — Cererea pentru desființarea actelor de urmărire făcută pe baza art. 68 legea pentru lichidarea datoriilor se rezolvă în camera de consiliu cu citarea părților. Art. 68 legea lichid. datoriilor și 514 pr. c. — — — — 473

Dreptul de apărare.

sp. 301. — Nu este încălcat când la Curtea cu Jurați judecarea acuzatului s'a făcut în prezența apărătorului numit din oficiu. Chestiunea materialității faptului primează chestiunea culpabilității și această cerință este prescrisă sub sancțiunea nulității verdictului. Art. 474 partea I. pct. 5 și 400 pr. p. C. II. — 471

Execuție de asigurare.

sp. 296. — Se poate desființa când debitorul urmărit depune suma pentru care s'a ordonat, sau când sentința pe baza căreia s'a ordonat, sau când sentința pe baza căreia s'a ordonat, s'a anulat. Art. 231, 234 legea LX: 1881 și 53 legea LIV:1912 — — — — 456

Învățător.

sp. 310. — Învățătorii definitivi de gradul II. cu licență universitară sunt de drept avansați la gradul I, fără altă condiție sau formalitate. Art. 120 și 231 legea învățăm. primar — 487

Legea contabilității publice.

sp. 311. — Paguba suferită de Stat prin neglijență sau orice fapt, chiar neintenționat, atrage răspunderea funcționarului conform art. 224 legea contab. publice. Art. 134, 195, 224 legea contab. publice — — — — 488

Legea contractelor de muncă.

sp. 307. — Indemnizația de preaviz nu cade în sarcina patronului, când licențierea salariatului din serviciu s'a făcut numai pentru respectarea dispozițiilor legale. Art. 93, 96 legea contractelor de muncă și art. 1, 12 legea pentru protejirea muncii indigene — — — — 482

Lichidarea datoriilor.

sp. 305. — Renunțarea la beneficiul legii făcută de către debitor sub imperiul legii din 1932, era valabilă numai dacă era făcută în formă autentică. Art. 74 legea din 1934 și 56 legea din 1932. Notă de D-l AL. St. Constantinescu 474

Liniștea publică.

sp. 302. — Distincțiunea între delictul de turburarea liniștei personale și contravențiunea contra liniștei publice. Art. 523 și 587 pct. 4 c. p. Carol II. — — — — 472

Litigii între administrații publice.

sp. 304. — Se rezolvă de consiliul superior al avo-

caturei Statului. Art. 33 legea avocaților publici — — — — — 473

Nedemnitate viduală.

sp. 294. — Văduva care după moartea soțului său trăiește în concubinaj, devine nedemnă și prin aceasta dreptul vidual intabulat în favoarea ei încetează — — — — — 461

Pensii.

sp. 318. — Învățătorii din teritoriile unite având de drept calitatea de membrii ai fondului regnicolar, beneficiază de pensie și pentru anii servitii sub dominațiunea ungară. Art. 98 legea generală de pensii — — — — 496

Personal românesc.

sp. 314. — Obligațiunea impusă întreprinderilor de a întocmi și înainta tabloul personalului român și străin, nu este condiționată de elaborarea regulamentului. Contravenție. Nerespectarea ordinii pedepselor nu atrage nulitatea deciziei de amendare. Art. 7, 8 legea pentru utilizarea personalului românesc în întreprinderi — — — — — 491

Plata pentru altul.

sp. 293. — Terțiul care efectuează o plată pentru altul, iar debitorul a ratificat plata, terțiul plătit este de drept substituit în drepturile creditorului plătit fără să fie nevoie de o cesiune formală a creanței.
Mijloacele de apărare neinvocate prin apel sau întâmpinare, nu pot fi propuse în fața instanței de apel după casarea sentinței. Art. 33 legea acceler. judecărilor — — — — 462

Reforma agrară.

sp. 306. — Materialul lemnos de pe teritoriile expropriate și atribuite comunelor pentru pășune, aparține proprietarului expropriat. Art. 24 legea agrară și 16 legea pentru administr. pășunelor. Notă de D-l Eugen Gr. Dabija — 476

Succesiune.

sp. 297. — Certificatul de moștenire se poate elibera numai până când nu s'a deschis din oficiu procedura succesorală. Art. 4 și 99 legea XVI:1894 — — — — — 467

Taxe comunale.

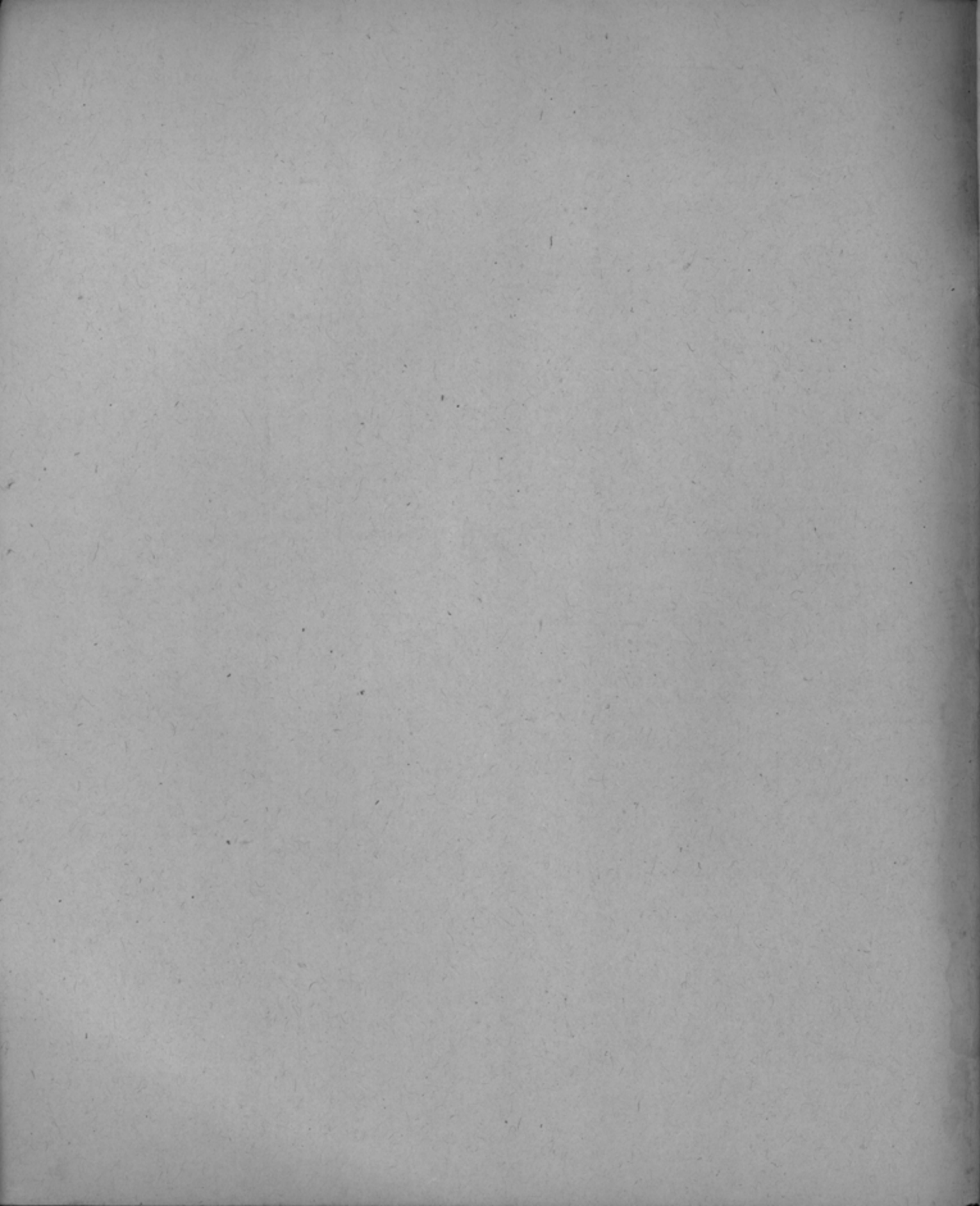
sp. 313. — Sunt valabile numai dacă constituie un echivalent al unor servicii efectiv prestate de autoritatea care le percepe — — — — 490

Testament.

sp. 292. — Prin revocarea testamentului posterior, cel anterior își recapătă valabilitatea dacă nu a fost anulat expres. Art. 713, 723 c. c. a. 462

Timbru.

sp. 317. — Actele de procedură făcute de curator în materie succesorală sau litigiile de drept comun, nu sunt scutite de timbru. Art. 22 par. 19, 48 legea timbrului — — — — 495

INDUSTRIA LÂNEI S. A.

Capital: 80.000.000 lei;

Fabrică de postav, torcătorii de Kammgarn și Streichgarn, tricotaj și împletituri, fabrică de panglici. (Stofe moderne și efține pt. doamne și domni).

Sediu central: Timișoara II. Spl. Industria Lânei I. Telefon 141-145

Sucursale: București str. Franklin Bouillon (fost Gabroveni) 4.

Adresa telegrafică: ILSA Timișoara

Banca Românească S. A.

CAPITAL (31 XII. 1936) · 544,362,101;

Operațiuni bancare în țară și străinătate; Sediul central: București (Reg. Soc. banc. No. 45 din 29 Oct. 1934); Sucursale: Arad, Bacău, Bălți, Bazargic, Botoșani, Brăila, Brașov, Cernăuți, Ceta-tea Albă, Chișinău, Cluj, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Ismail, Oradia, Ploești, Satu Mare, Sibiu, Tg. Mureș, Timișoara, Tighina, Tulcea;

Adresa telegrafică: Românească

Băncile Bănățene Unite S. A. Timișoara

Fondat în anul 1888 - Capital social deplin vărsat Lei 52,000.000 - Rezerve Lei 11,550.000
Centrala: Timișoara - Sucursale: Arad, Jimbolia, Lipova, Lugoj, Sănnicolau-mare

Autorizată pentru comerțul cu devize.

Preia depuneri pe livrete de economie și pe cont curent; la vedere și pe termen.

Acordă credite și escutează remise. — Execută încasări și asemnări. — Cumpără și vinde efecte de stat. — Se ocupă cu transacțiuni în devize. — Inchiriază safe-uri. — Preia în păstrare efecte și alte valori. — Execută toate afacerile bancare cu conștiinciozitate și pe lângă condițiunile cele mai favorabile.

Banca Victorias A. Arad

SUCURSA LA TIMIȘOARA

Capital Lei 80,225.000 Rezerve Lei 24,000.000

Telefon: 5-10

Sedii: Arad, Oradea, Buteni, Chișineu-Criș, Radna, Salonta, Șiria.

Face toate operațiunile de bancă.